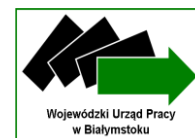

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY w Białymstoku

ul. Pogodna 22, 15-354 Białystok, tel. 85 74 97 200, fax. 85 74 97 209 e-mail:
sekretariat@wup.wrotapodlasia.pl; wupbialystok.praca.gov.pl

Raport monitoringowy z realizacji Podlaskiej Strategii Zatrudnienia do 2015 roku w latach 2013-2015

Białystok, 2016 r.

SPIS TREŚCI

<i>Wstęp</i>	3
1. <i>Ogólna charakterystyka sytuacji na podlaskim rynku pracy w 2015 r.</i>	4
1.1. <i>Ludność</i>	4
1.2. <i>Edukacja</i>	5
1.3. <i>Gospodarka województwa. Podmioty gospodarcze.</i>	5
1.4. <i>Pracujący</i>	6
1.5. <i>Wynagrodzenia</i>	7
1.6. <i>Charakterystyka bezrobocia.</i>	8
1.6.1. <i>Grupy osób będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy.</i>	9
1.6.2. <i>Aktywna polityka rynku pracy.</i>	10
1.7. <i>Podsumowanie</i>	11
2. <i>Postęp realizacji priorytetów PSZ 2015</i>	13
3. <i>Finansowe instrumenty realizacji PSZ</i>	56
3.1. <i>Fundusz Pracy</i>	56
3.2. <i>Programy Operacyjne w latach 2004-2006 związane z rynkiem pracy</i>	60
3.3. <i>Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013</i>	63
3.4. <i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego 2007-2013</i>	66
<i>Zakończenie</i>	69
<i>Załączniki</i>	73

W Podlaskiej Strategii Zatrudnienia do 2015 r. (PSZ 2015) założono prowadzenie monitoringu realizacji Strategii w okresach trzyletnich: na koniec roku 2009, 2012 i 2015, w oparciu o określony zestaw wskaźników. Niniejszy raport monitoringowy z realizacji PSZ 2015 jest podsumowaniem realizacji działań w województwie podlaskim w latach 2013-2015.

Zgodnie z przyjętym trybem koordynowania i monitorowania realizacji Strategii, raport monitoringowy podlega zaopiniowaniu przez Wojewódzką Radę Rynku Pracy w Białymstoku, następnie Zarząd Województwa Podlaskiego przedstawia raport Sejmikowi Województwa.

Monitoring przeprowadzono w oparciu o określony zestaw wskaźników przy uwzględnieniu założenia, iż odniesieniem dla określenia stopnia realizacji wskaźników jest rok 2006.

Podstawą do opracowania raportu były dane i informacje zawarte w szczególności w:

- kartach sprawozdań z realizacji zadań zgłoszonych przez beneficjentów do Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia,
- sprawozdaniach z realizacji Priorytetów komponentu regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 w województwie podlaskim,
- rejestrze instytucji szkoleniowych,
- publikacjach i zbiorach GUS, WUS, WUP w Białymstoku.

Opracowany raport monitoringowy przedstawia:

1. Sytuację na rynku pracy oraz sytuację w gospodarce województwa podlaskiego w 2015 roku.
2. Postęp w realizacji wskaźników w odniesieniu do poszczególnych priorytetów Strategii; wskaźniki określają wpływ długoterminowy realizacji Strategii oraz rezultaty bezpośrednie. Wskaźniki przedstawiono w ujęciu czasowym od 2006 do 2015 roku i w odniesieniu do danych krajowych (w sytuacji, gdy było to możliwe i zasadne).
3. Finansowe instrumenty realizacji PSZ w postaci programów operacyjnych oraz wykorzystania Funduszu Pracy w województwie podlaskim. Główne środki finansowe, z których finansowane były działania Strategii, pochodzą ze środków europejskich funduszy strukturalnych (głównie z Europejskiego Funduszu Społecznego) oraz ze środków krajowych, przede wszystkim z Funduszu Pracy.

1. Ogólna charakterystyka sytuacji na podlaskim rynku pracy w 2015 r.¹

1.1. Ludność².

W województwie podlaskim według stanu na 31.12.2015r. zamieszkiwało ogółem 1 188 800 osób (tj. 3,1% ogółu ludności Polski). Pod względem liczby mieszkańców województwo zajmowało 14 miejsce w kraju (przed woj. opolskim i lubuskim). Średnia gęstość zaludnienia wynosiła w Podlaskiem 59 osób na 1 km² (w Polsce – 123 osoby).

Rok 2015 był kolejnym rokiem, w którym nastąpił spadek liczby ludności. W porównaniu do poprzedniego roku, liczba ludności w woj. podlaskim zmniejszyła się o 3118 osób, tj. o 0,3% (dla porównania: w 2014r. zmniejszyła się o 3047 osób, tj. o 0,3%). Spadła zarówno liczba ludności zamieszkałej na wsi - o 2108 osób, tj. o 0,4%, jak i w miastach - o 1010 osób, tj. o 0,1%.

W 2015r., podobnie jak w 2014r., w woj. podlaskim odnotowano ujemny przyrost naturalny ludności. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa wyniósł on minus 1,24 (w 2014r. minus 0,69) i odbiegał od wskaźnika ogólnokrajowego wynoszącego minus 0,67 (w 2014r. plus 0,03). Jeśli chodzi o wpływ migracji na przyrost rzeczywisty ludności, to w 2015 roku odnotowano ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały i wyniosło ono minus 1,89 na 1000 ludności (w 2014r. minus 1,88)³.

W końcu 2015r. liczba ludności województwa w wieku produkcyjnym kształtowała się na poziomie 750,4 tys. osób (63,1% ogółu). W ciągu roku w tej grupie nastąpił spadek o 5,2 tys. osób (o 0,7%). Wśród ludności w wieku produkcyjnym osoby w wieku mobilnym (18-44 lata) stanowiły 62,5% (469,0 tys.) i ich liczebność zmniejszyła się o 3,7 tys., tj. o 0,8%. Natomiast w wieku niemobilnym było 281,3 tys. osób, tj. o 1,5 tys. (o 0,5%) mniej niż przed rokiem. W wieku przedprodukcyjnym było 207,4 tys. osób (17,4%), czyli mniej niż przed rokiem o 3,1 tys. (o 1,5%). W wieku poprodukcyjnym było 231,0 tys. osób (19,4%), tj. więcej o 5,1 tys. (o 2,3%).

Notowany na przestrzeni lat ujemny przyrost rzeczywisty ludności (przy jednorazowym znacznym wzroście liczby ludności w 2010r. o 13,7 tys. osób) spowodował, że liczba mieszkańców woj. podlaskiego wg stanu z końca 2015r. zmniejszyła się w stosunku do 2006r. o 7,3 tys. osób (o 0,6%). Na ogólny spadek liczby ludności wpłynęło znaczące zmniejszenie się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (tj. do 17 lat). W analizowanym okresie odnotowano spadek liczebności tej grupy o 43,2 tys. osób, tj. o 17,2%. Zwiększyła się natomiast liczba ludności w wieku produkcyjnym (tj. kobiety w wieku 18-59 lat i mężczyźni w wieku 18-64 lata) - o 5,7 tys. osób, tj. o 0,8%, a także liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (tj. kobiety w wieku 60 i więcej lat i mężczyźni w wieku 65 i więcej lat) - o 30,2 tys. osób, tj. o 15,0%.

Efektom procesów demograficznych jest dalsze zmniejszenie się liczby dzieci i młodzieży wśród ludności Podlasia. Można też zaobserwować, że w wiek produkcyjny wkraczają coraz mniej liczne roczniki 18-latków, a przybywa osób w niemobilnym, tj. powyżej 44 roku życia oraz w wieku emerytalnym. Współczynnik obciążenia demograficznego, określający liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym, w 2015r. wyniósł dla woj. podlaskiego 58,4 (dla kraju: 60,1)⁴.

¹ Opracowano na podstawie PRPD na 2016 rok, WUP w Białymstoku 2015

² Biuletyn Statystyczny Województwa Podlaskiego I kwartał 2016r., Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok maj 2016, <http://bialystok.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/inne-opracowania/biuletyn-statystyczny-województwa-podlaskiego-i-kwartał-2016,2,26.html#>

³ Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie podlaskim w 2015 roku. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2016, s.17

⁴ Dziedzina Baza Wiedzy, GUS <http://swaid.stat.gov.pl/SitePagesDBW/Demografia.aspx>

1.2. Edukacja⁵.

Dostępność systemu szkolnictwa oraz wzrost aspiracji edukacyjnych społeczeństwa spowodowały podniesienie poziomu wykształcenia ludności woj. podlaskiego. Coraz więcej osób kontynuuje naukę na wyższych poziomach kształcenia.

W szkolnictwie woj. podlaskiego od kilku lat zmniejsza się liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W roku szkolnym 2014/15 w szkołach ponadgimnazjalnych kształciło się 40,7 tys. uczniów. Na poziomie szkolnictwa ponadgimnazjalnego najwięcej uczniów uczyło się w liceach ogólnokształcących – 19,5 tys., kolejne 16,7 tys. uczniów uczęszczało do techników oraz 4,2 tys. uczniów do zasadniczych szkół zawodowych.

Liczba uczniów kształcących się na poziomie ponadgimnazjalnym zmniejszyła się w ciągu roku o 2 tys. osób (o 4,7%). Spowodowane to było głównie wkraczaniem do szkół kolejnych roczników niżu demograficznego. W omawianym roku szkolnym zwiększyło się natomiast zainteresowanie uczniów zasadniczymi szkołami zawodowymi, których głównym celem jest wykształcenie umiejętności przydatnych do pracy w określonym zawodzie oraz przygotowanie do kształcenia ustawicznego. W roku szkolnym 2014/15 w zasadniczych szkołach zawodowych uczyło się o 0,1 tys. młodzieży, tj. o 2,5% więcej niż w roku poprzednim. W pozostałych typach szkół ponadgimnazjalnych na przestrzeni roku liczba uczniów uległa zmniejszeniu.

Zmniejszyła się również liczba słuchaczy kształcących się w szkołach policealnych. W roku szkolnym 2014/15 szkolnictwo policealne obejmowało 10,4 tys. uczniów (o 6,7% mniej niż w poprzednim roku szkolnym). Największym zainteresowaniem cieszyły się takie specjalności, jak: pracownicy do spraw zdrowia (szczególnie technicy bezpieczeństwa i higieny pracy), pracownicy usług osobistych (głównie technicy usług kosmetycznych) oraz pracownicy do spraw biznesu i administracji (w tym technicy administracji).

W roku akademickim 2014/15 zmniejszyła się liczba studentów szkół wyższych. Na terenie woj. podlaskiego siedzibę miało 16 wyższych uczelni, wśród których znajdowało się 5 uczelni publicznych i 11 niepublicznych. Kształciło się na nich łącznie 38,9 tys. studentów, tj. o 8,6% mniej niż rok wcześniej. Spośród podlaskich studentów najwięcej, bo 33,0% kształciło się na Uniwersytecie w Białymstoku (12,8 tys. osób). Na Politechnice Białostockiej kształciło się 29,1% ogółu studentów (11,3 tys. osób). Uniwersytet Medyczny, jedna z najstarszych uczelni województwa, kształcił 11,5% ogółu podlaskich studentów (4,5 tys. osób). Spośród uczelni niepublicznych, największą liczbę słuchaczy zarejestrowano w Wyższej Szkole Administracji Publicznej im. Stanisława Staszica w Białymstoku, gdzie wiedzę zdobywało 0,9 tys. osób, tj. 2,4% ogółu studiujących na podlaskich uczelniach.

W 2015 roku podlaskie uczelnie wyższe ukończyło 10,9 tys. absolwentów, tj. o 1,9 tys. (o 9,9%) mniej niż w poprzednim roku. Najwięcej absolwentów opuściło mury Uniwersytetu w Białymstoku (3,6 tys.) oraz Politechniki Białostockiej (2,7 tys.).

1.3. Gospodarka województwa. Podmioty gospodarcze.

Województwo podlaskie jest jednym z najslabiej rozwiniętych gospodarczo województw w kraju. Niski jest udział regionu w wartości dodanej brutto, który plasuje go na 14 pozycji w Polsce. W 2013r. wartość wytworzonego produktu krajowego brutto w województwie wyniosła 37525 mln zł., co stanowiło 2,3% PKB Polski. Średnia wartość PKB na 1 mieszkańca w regionie osiągnęła 31362 zł., tj. 72,9% średniej krajowej (13 pozycja w Polsce). Największy udział w generowaniu wartości dodanej brutto osiągały jednostki prowadzące działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji – 28,1% (w kraju – 29,5%) oraz w zakresie pozostałych usług (w tym administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne) – 26,4% (w kraju – 24,7%).

⁵ Edukacja i wychowanie w województwie podlaskim w roku szkolnym 2014/2015. Opracowania sygnalne, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok, wrzesień 2015, s.5 i nast., Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2015, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2015, s.192 i nast., BDL www.bdl.stat.gov.pl

Udział przemysłu wyniósł 20,8% i był jednym z najniższych w kraju (średnia wartość krajowa – 26,0%). Jednostki prowadzące działalność finansową i ubezpieczeniową; obsługę rynku nieruchomości w 2013 roku wypracowały 8,9% regionalnej wartości dodanej brutto (w kraju – 9,2%). Sektor rolniczy stanowił 8,7% udziału w wytwarzaniu wartości dodanej brutto, osiągając największą wartość w kraju (średnia wartość krajowa – 3,1%), a budownictwo – 7,2% (średnia wartość krajowa – 7,6%)⁶.

Według wstępnych szacunków GUS⁷, w 2014 roku odnotowano wzrost produktu krajowego brutto w cenach bieżących we wszystkich województwach; w woj. podlaskim wyniósł on 38549 mln zł, tj. o 1024 mln zł (o 2,7%) więcej w stosunku do roku 2013. Zwiększyła się również średnia wartość PKB na 1 mieszkańca, która w regionie osiągnęła wartość 32304 zł., tj. o 942 mln zł (o 3,0%) więcej w stosunku do roku 2013, co stanowiło 72,3% średniej krajowej.

W 2015r. produkcja sprzedana przemysłu (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 20576,7 mln zł i była (w cenach stałych) o 5,7% wyższa niż przed rokiem. W przemyśle województwa dominowały cztery działy, z których pochodziło 76% wartości produkcji sprzedanej. Największy udział w sprzedaży miały: produkcja artykułów spożywczych (55,7%), produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (8,2%), produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (6,5%), a także produkcja maszyn i urządzeń (5,6%)⁸.

Według danych rejestru REGON⁹ w końcu 2015r. w województwie podlaskim zarejestrowanych było 99309 jednostek gospodarczych (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie). Sektor publiczny obejmował 3063 podmioty, zaś prywatny 95713. W porównaniu ze stanem z końca 2014r. rejestr REGON obejmował o 1,0% więcej jednostek, przy czym w sektorze prywatnym liczba zarejestrowanych podmiotów zwiększyła się o 0,6%, a w sektorze publicznym zmniejszyła się o 2,0%. Prawie połowa podmiotów gospodarczych w woj. podlaskim zarejestrowana była w końcu 2015r. w 3 sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych – 25,6% ogółu zarejestrowanych podmiotów (o 1,0% jednostek więcej niż przed rokiem), budownictwo – 12,7% (o 1,6% więcej) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 8,4% (o 3,4% więcej).

Rozmieszczenie terytorialne podmiotów gospodarczych, działających na terenie woj. podlaskiego jest nierównomierne. 48% wszystkich podmiotów prowadziło swoją działalność w 3 największych miastach województwa: w Białymstoku, Suwałkach i Łomży oraz dalszych 12,5% na terenie powiatu białostockiego.

1.4. Pracujący¹⁰.

W IV kwartale 2015r. wg BAEL (Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności) zbiorowość aktywnych zawodowo w woj. podlaskim liczyła 500 tys. osób (w tym 467 tys. pracujących i 33 tys. bezrobotnych), natomiast biernych zawodowo było 413 tys. osób.

W porównaniu do IV kwartału 2014r. liczba osób aktywnych zawodowo w woj. podlaskim zmniejszyła się o 12 tys. osób (tj. o 2,3%), a w ślad za tym wartość współczynnika aktywności zawodowej o 1,1 punktu proc. (do 54,8%). Wśród ludności aktywnej zawodowo zmniejszyła się liczba pracujących - o 7 tys. osób (o 1,5%) i liczba bezrobotnych o 4 tys. osób (o 10,8%). Zwiększyła się

⁶ Produkt krajowy brutto. Rachunki regionalne w 2013r., Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2015

⁷ Wstępne szacunki produktu krajowego brutto według województw w 2014 r. Notatka informacyjna, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Katowicach, Warszawa 08.01.2016r.

⁸ Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa podlaskiego w grudniu 2015r. Nr 12/2015, Urząd Statystyczny w Białymstoku, s.17 i nast.

⁹ Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie podlaskim, 2015r., Białystok 2016, s. 20 i nast., Biuletyn Statystyczny Województwa Podlaskiego IV kwartał 2015, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok Luty 2016.

¹⁰ Aktywność ekonomiczna ludności w województwie podlaskim w IV kwartale 2015r., Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok Kwiecień 2016

natomiast liczba osób biernych zawodowo – o 8 tys. (tj. o 2,0%). Stopa bezrobocia liczona wg BAEL wyniosła w IV kwartale 2015r. 6,6%, tj. o 0,6 punktu proc. mniej niż w IV kwartale 2014r., jednocześnie zmniejszył się wskaźnik zatrudnienia – o 0,5 punktu proc. i wyniósł 51,2%.

Zarówno współczynnik aktywności zawodowej w woj. podlaskim, jak i wskaźnik zatrudnienia były w IV kwartale 2015r. na poziomie niższym od średniej krajowej, odpowiednio: współczynnik aktywności zawodowej o 1,7 punktu proc. (54,8% wobec 56,5%), wskaźnik zatrudnienia o 1,4 punktu (51,2% wobec 52,6%). Wojewódzka stopa bezrobocia rzeczywistego była niższa od krajowej o 0,3 punktu proc. (6,6% wobec 6,9%).

Podlasie jest regionem rolniczym, w związku z czym najwięcej osób pracuje w rolnictwie. W końcu 2014r. w woj. podlaskim odnotowano 127,0 tys. osób pracujących w tej sekcji, tj. 31,1% ogółu pracujących (408,8 tys. osób). W przemyśle pracowało 62,4 tys. osób, tj. 15,3% ogółu. Z kolei w handlu, naprawie pojazdów samochodowych pracowało 54,5 tys. osób, tj. 13,3% ogółu¹¹.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw¹² wyniosło w 2015r. 97,9 tys. osób i utrzymało się na poziomie zanotowanym w poprzednim roku. W odniesieniu do 2014 r. największy wzrost przeciętnego zatrudnienia miał miejsce w transporcie i gospodarce magazynowej (o 4,3%), informacji i komunikacji (o 4,2%) oraz w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 3,6%), natomiast spadek odnotowano m.in. w zakwaterowaniu i gastronomii (o 8,0%), budownictwie (o 6,6%), a także w administrowaniu i działalności wspierającej (o 6,2%). Wśród działów o znaczącym udziale w zatrudnieniu, w stosunku do poprzedniego roku najwyższy jego wzrost odnotowano w jednostkach zajmujących się gospodarką odpadami; odzyskiem surowców (o 9,4%), produkcją maszyn i urządzeń (o 7,2%), transportem lądowym i rurociągowym (o 4,2%), działalnością twórczą związaną z kulturą i rozrywką (o 4,1%) oraz poligrafią i reprodukcją zapisanych nośników informacji (o 3,9%). Niższe niż przed rokiem zatrudnienie zanotowano przede wszystkim w działalności detektywistycznej i ochroniarzkiej (o 26,1%), budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 13,9%), zakwaterowaniu (o 8,4%), gastronomii (o 7,6%), a także w jednostkach, których podstawowym rodzajem działalności jest budowa budynków (o 4,8%).

1.5. Wynagrodzenia¹³.

W 2015r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ukształtowało się na poziomie 3458,56 zł, tj. o 3,6% wyższym niż w roku poprzednim. W odniesieniu do 2014r. wzrost przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń wystąpił w większości sekcji sektora przedsiębiorstw, przy czym najwyższy odnotowano w zakwaterowaniu i gastronomii (o 14,2%), górnictwie i wydobywaniu (o 8,9%), budownictwie (o 5,3%), a także informacji i komunikacji (o 5,0%). Niższy w porównaniu do roku poprzedniego poziom przeciętnych wynagrodzeń zanotowano tylko w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 1,3%).

W 2015r. wynagrodzenie zdecydowanie wyższe od przeciętnego w województwie otrzymali pracujący w sekcjach: informacja i komunikacja (o 31,7%), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 29,1%) oraz budownictwo (o 20,7%). Płace znacznie poniżej średniej uzyskali zatrudnieni w jednostkach zajmujących się m.in. administrowaniem i działalnością wspierającą (o 38,4%), zakwaterowaniem i gastronomią (o 26,6%), a także handlem; naprawą pojazdów samochodowych (o 11,2%).

Średni czas przepracowany w ciągu miesiąca przez 1 zatrudnionego w sektorze przedsiębiorstw w 2015r. wyniósł 149,9 godziny, tj. o 2,1% więcej niż rok wcześniej. Przeciętne

¹¹ Pracujący w województwie podlaskim wg stanu na koniec 2014r. Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2015. http://bialystok.stat.gov.pl/gfx/bialystok/userfiles/public/publikacje_oprac_syg_komunikat/2015/rocznik_woj_podl/15w06_03.pdf; dane dot. liczby pracujących w gospodarce narodowej za 2015r. będą opublikowane w listopadzie 2016r.

¹² Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa podlaskiego w grudniu 2015r. Nr 12/2015, Urząd Statystyczny w Białymstoku, opublikowano 29.01.2016r., s.3

¹³ Tamże, s.8 i nast.

wynagrodzenie godzinowe ukształtowało się na poziomie 23,07 zł i w porównaniu z 2014r. zwiększyło się o 1,5%.

1.6. Charakterystyka bezrobocia.

W końcu 2015r. w 14 powiatowych urzędach pracy woj. podlaskiego zarejestrowanych było 55019 bezrobotnych, a stopa bezrobocia wyniosła 11,8% liczby ludności czynnej zawodowo (w Polsce – 9,8%). W porównaniu do końca 2014r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 5375 osób, a wartość stopy bezrobocia o 1,1 punktu proc.

W skali województwa najwyższą stopę bezrobocia rejestrowanego odnotowano w powiatach: grajewskim (18,4%), sejneńskim (17,0%) oraz kolneńskim (16,4%), najniższą zaś na terenie powiatu suwalskiego (7,1%), bielskiego (7,6%) oraz wysokomazowieckiego (7,8%).

Rok 2015 był kolejnym okresem spadku poziomu bezrobocia. Już w 2014 roku nastąpiło odwrócenie niekorzystnych tendencji z lat 2009-2013 i odnotowano znaczne prawie 15% zmniejszenie liczby zarejestrowanych bezrobotnych (o 10,5 tys. osób), a w 2015r. ugruntowanie pozytywnych zmian i dalszy spadek poziomu bezrobocia – o prawie 9% (o 5,4 tys. osób). W ślad za spadkiem poziomu bezrobocia zmieniała się wartość stopy bezrobocia rejestrowanego, tj. procentowy udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie aktywnych zawodowo. W 2014 roku wartość tego wskaźnika zmniejszyła się o 2,2 punktu proc. (z 15,1% w końcu 2013r. do 12,9% w końcu 2014r.), natomiast w 2015r. – o kolejne 1,1 punktu proc. (do 11,8% w końcu 2015r.).

Na koniec 2015r. bezrobotni z prawem do zasiłku stanowili 10,4% ogółu bezrobotnych (5719 osób). W przeciągu roku liczebność tej grupy zmniejszyła się o 181 (o 3,1%), a jej odsetek wzrósł o 0,6 punktu procentowego.

W ewidencji urzędów pracy zarejestrowanych było 2776 osób bezrobotnych będących w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki; stanowiły one 5,0% ogółu bezrobotnych. W ciągu 2015 roku ich liczebność spadła o 411 osób, tj. o 10,9%, natomiast ich procentowy udział zmniejszył się o 0,3 punktu proc.

Nastąpił również spadek liczby bezrobotnych rejestrujących się z powodu zwolnień grupowych bądź likwidacji czy reorganizacji stanowisk pracy. Na koniec 2015 roku w ewidencji urzędów pracy pozostawały 1784 osoby bezrobotne zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy, tj. o 253 mniej niż w końcu 2014r. (o 12,4%) i stanowiły one 3,2% ogółu bezrobotnych (o 0,2 punktu proc. mniej niż przed rokiem).

W 2015r. wpłynęło 10 informacji o zamiarze zmniejszenia zatrudnienia z przyczyn dotyczących zakładu pracy od 9 pracodawców; planowali oni zwolnienie łącznie 65 osób, a dokonane zwolnienia objęły 57 osób. Zapowiedzi największych zwolnień dotyczyły branż: meblowej i bankowości.

Obok osób bezrobotnych w ewidencji urzędów pracy występują również osoby poszukujące pracy. W końcu 2015r. zarejestrowanych było 1087 osób poszukujących pracy, tj. o 111 mniej niż w końcu 2014r. (o 9,3%).

W 2015 roku wzrosła liczba ofert pracy, zgłoszonych przez pracodawców działających na obszarze woj. podlaskiego. W całym roku do urzędów pracy zgłoszono 29386 propozycji zatrudnienia, czyli o 1562 (o 5,6%) więcej niż w roku 2014. Wzrost dotyczył zarówno liczby ofert pracy niesubsydiowanej (16708, tj. o 4,8% więcej), jak i subsydiowanej (12678, tj. o 6,2%). Z sektora prywatnego wpłynęło 81% ofert pracy.

1.6.1. Grupy osób będące w szczególnej sytuacji na podlaskim rynku pracy¹⁴

Wśród zarejestrowanych w końcu 2015r. bezrobotnych **osoby bez kwalifikacji zawodowych** (18,0 tys.) stanowiły 32,7%. Wprawdzie w porównaniu do końca 2014r. liczebność tej grupy bezrobotnych zmniejszyła się o 1,4 tys. osób (o 7,0%), jednakże jej udział wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych zwiększył się o 0,7 punktu proc. W zbiorowości bezrobotnych zarejestrowanych w końcu 2015r. osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz gimnazjalne i poniżej stanowiły 51,1% (o 0,1 punktu proc. więcej niż w końcu 2014r.). Bezrobotni z wyższym wykształceniem są jedną z mniej licznych grup bezrobotnych (7,9 tys. osób; 14,3%), jednak ich procent dynamicznie rośnie (w 2006r. wynosił zaledwie 8,0%, w końcu 2014r. – 14,1%). Związane to jest z niedostateczną liczbą miejsc pracy na lokalnym rynku, dlatego również absolwenci szkół wyższych mają problemy ze znalezieniem zatrudnienia.

Zmniejszyła się liczebność osób młodych do 25 roku życia rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy. W końcu 2015r. w ewidencji urzędów pracy woj. podlaskiego zarejestrowanych było 9,2 tys. **osób bezrobotnych do 25 roku życia**, tj. o 1,6 tys. osób mniej niż w końcu 2014 roku (o 14,4%). Zmniejszył się także ich udział w ogólnej zbiorowości bezrobotnych o 1,1 punktu proc., chociaż nadal pozostawał wysoki (16,8% ogółu bezrobotnych), zwłaszcza w odniesieniu do wskaźnika krajowego (15,1%). Głównym czynnikiem determinującym bezrobocie wśród młodzieży jest niedostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy, brak odpowiednich praktyk zawodowych na poziomie gwarantującym zatrudnienie, a przede wszystkim niedostatek miejsc pracy na regionalnym rynku pracy.

Szczególna uwaga urzędów pracy kierowana jest także na **osoby powyżej 50 roku życia**, pozostające jeszcze w wieku aktywności zawodowej, zdolne do pracy, które powinny pracować, jednak z różnych przyczyn przechodzą w okres zbyt wczesnej dezaktywacji. Problem wydaje się przybierać na sile, przybywa bowiem ludności w tzw. wieku produkcyjnym niemobilnym (45-59/64 lata). Wprawdzie w 2015 roku poziom bezrobocia osób w wieku powyżej 50 roku życia uległ zmniejszeniu o 0,9 tys. – do 14,8 tys. osób, jednakże ich udział w ogólnej populacji zarejestrowanych bezrobotnych wzrósł do 27,0% (w końcu 2014r. stanowiły one 26,0%).

W obraz rynku pracy województwa podlaskiego na stałe wpisało się **bezrobocie długotrwałe**. W 2015r. liczba długotrwałe bezrobotnych, tj. osób pozostających bez pracy ponad 12 m-cy (licząc łącznie w ciągu ostatnich 2 lat) spadła o 4,0 tys., a ich procentowy udział o 1,2 punktu proc., jednakże jest to w dalszym ciągu jedna z liczniejszych kategorii bezrobotnych. W końcu 2015r. stanowiła ona 60,7% ogółu bezrobotnych, a ich liczba ukształtowała się na poziomie 33,4 tys. osób. Z długością pozostawania bez pracy ściśle wiąże się poziom wykształcenia. Im niższy poziom wykształcenia, tym większe zagrożenie długotrwałym bezrobociem. W populacji długotrwałe bezrobotnych osoby z wykształceniem poniżej średniego stanowiły większy odsetek niż wśród ogółu bezrobotnych – 57,1% wobec 51,1%.

Następnym, obok wykształcenia, wieku i czasu pozostawania bez pracy czynnikiem mającym wpływ na sytuację na rynku pracy jest **pleć**. W województwie podlaskim wskaźnik zatrudnienia kobiet jest dużo niższy od wskaźnika zatrudnienia mężczyzn (odpowiednio: 44,7% wobec 58,2% w IV kwartale 2015r.). Jednakże, podobnie jak w roku poprzednim, pogarsza się sytuacja mężczyzn na rynku pracy i rośnie ich udział wśród zarejestrowanych bezrobotnych. Na koniec 2015r. mężczyźni stanowili 54,7% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (30,1 tys.). Od początku roku odsetek mężczyzn zwiększył się o 0,2 punktu proc. Są jednak kategorie bezrobotnych, w których w dalszym ciągu utrzymuje się przewaga kobiet. Dotyczy to, tradycyjnie, osób wychowujących co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub posiadających co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia (78,6% z nich to kobiety), a także absolwentów, tj. osób w okresie 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki, wśród których bezrobotne kobiety stanowiły 52,4%. Bezrobotne kobiety w woj. podlaskim reprezentują generalnie wyższy poziom wykształcenia niż bezrobotni mężczyźni: 60,9%

¹⁴ Art. 49 Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (T.j. Dz.U. z 2013r. poz. 674 z późn. zm.); nie uwzględniono zmian wprowadzonych przez nowelizację ustawy ; dane własne WUP w Białymstoku

kobiet posiadało wykształcenie średnie i powyżej, podczas gdy odsetek mężczyzn o tym poziomie wykształcenia wyniósł 42,3%.

Z usług powiatowych urzędów pracy korzystają również **osoby niepełnosprawne**. W końcu 2015r. w woj. podlaskim zarejestrowanych jako bezrobotne było 3,4 tys. osób niepełnosprawnych, a ich udział w ogólnej zbiorowości bezrobotnych wyniósł 6,2%. Przeważały tu, podobnie jak w latach poprzednich, osoby z orzeczoną lekką stopniem niepełnosprawności, głównie w związku z upośledzeniem narządu ruchu, chorobami psychicznymi, chorobami układu oddechowego i krążenia oraz z chorobami narządu wzroku. Dominująca grupa bezrobotnych niepełnosprawnych to osoby w wieku 55-59 lat oraz osoby reprezentujące niższe poziomy wykształcenia. W porównaniu do końca 2014r. liczebność bezrobotnych osób niepełnosprawnych zmniejszyła się o 9,9% (o 0,4 tys. osób), zmniejszył się także ich udział o 0,1 punktu proc. Z usług urzędów pracy korzystają również osoby niepełnosprawne zarejestrowane jako poszukujące pracy i nie pozostające w zatrudnieniu. Jest to grupa około 0,6 tys. osób w skali województwa.

Specyfiką podlaskiego rynku pracy jest wysoki procent **ludności zamieszkałej na wsi i zatrudnionej w sektorze rolnym**. Ponieważ jednak większość posiada indywidualne gospodarstwa rolne, jedynie część mieszkańców wsi faktycznie pozostających bez pracy zarobkowej może zarejestrować się jako bezrobotni. W końcu 2015r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 20,1 tys. bezrobotnych zamieszkałych na wsi i stanowili oni 36,5% ogółu bezrobotnych. W stosunku do końca 2014r. ich liczba uległa zmniejszeniu o 1,3 tys., tj. o 6,3%, a więc w mniejszym stopniu niż liczba bezrobotnych mieszkańców miast (spadek o 4,0 tys. tj. o 10,3%). Wzrósł natomiast udział bezrobotnych zamieszkałych na wsi w ogólnej liczbie bezrobotnych - o 1,1 punktu i w końcu 2015 roku wyniósł 36,5%. Mieszkańcy wsi w większym stopniu są zagrożeni bezrobociem strukturalnym - 61,6% z nich to osoby długotrwale bezrobotne (w miastach 59,7%). Nie bez znaczenia jest też niski poziom wykształcenia bezrobotnych mieszkańców wsi, gdyż edukację na poziomie gimnazjalnym i niższym zakończyło 31,4% z nich (w miastach 24,7%).

1.6.2. Aktywna polityka rynku pracy

Rok 2015 przyniósł zwiększenie wydatków na programy na rzecz promocji zatrudnienia (o 7707,3 tys., tj. o 6,2%). Wydatki te stanowiły 62,3% ogółu wydatków z Funduszu Pracy (w 2014r. 59,9%).

W 2015 roku odnotowano nieznacznie mniejszy ruch bezrobotnych. Do urzędów pracy zgłosiło się 71,5 tys. bezrobotnych. W porównaniu do roku poprzedniego liczba nowo rejestrujących się bezrobotnych zmniejszyła się o 0,3 tys. (o 0,5%). Po raz pierwszy zgłosiło się 13,5 tys. osób, czyli 18,8% ogółu nowo rejestrujących się i było to mniej niż w 2014 roku o 0,9 tys. osób, tj. o 6,3%.

W 2015 roku wyrejestrowało się również mniej bezrobotnych – o 5,4 tys. osób, tj. o 6,6% mniej niż w 2014 roku (76,8 tys.); zmniejszyła się przede wszystkim liczba bezrobotnych wyłączanych z ewidencji z powodu niepotwierdzenia gotowości do pracy (o 4,6 tys. osób) oraz osób dobrowolnie rezygnujących ze statusu bezrobotnego (o 0,9 tys. osób). Główne przyczyny odpływów to: podjęcia pracy (50,6% odpływów) oraz niepotwierdzenie gotowości do pracy (19,2% odpływów).

W 2015 roku **pracę podjęło 38,8 tys. osób bezrobotnych**, z tego 17,0% pracę subsydiowaną, a 83,0% niesubsydiowaną. Liczba podjęć pracy wzrosła w porównaniu do roku 2014 o 2,0 tys. osób (o 5,5%). Wzrost dotyczył podjęć pracy zarówno subsydiowanej, jak i niesubsydiowanej, odpowiednio: o 0,9 tys. (o 16,3%) w przypadku pracy subsydiowanej i o 1,1 tys. (o 3,6%), jeśli chodzi o pracę niesubsydiowaną.

W 2015r. subsydiowane zatrudnienie podjęło 6,6 tys. bezrobotnych. Prace interwencyjne rozpoczęło 2,2 tys. bezrobotnych (wzrost w stosunku do 2014r. o 0,7 tys.), zaś w ramach robót publicznych zaktywizowano taką samą liczbę bezrobotnych, co w 2014r.: 1,0 tys. osób. Więcej osób podjęło pracę w wyniku refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego; w 2015 roku odpływy z tego tytułu wyniosły 1,3 tys. bezrobotnych i były

o 0,1 tys. większe niż w 2014 roku. W 2015 roku natomiast zmniejszyła się liczba bezrobotnych podejmujących działalność gospodarczą – o 0,3 tys. osób (1,4 tys. osób). Ponadto w 2015r. bezrobotni skorzystali z nowych form wsparcia takich jak: zatrudnienie poza miejscem zamieszkania w ramach bonu na zasiedlenie, bon zatrudnieniowy dla osób do 30 roku życia i zatrudnienie w ramach dofinansowania wynagrodzenia za zatrudnienie bezrobotnego w wieku powyżej 50 lat – łącznie 646 osób.

Jeśli chodzi o pozostałe aktywne formy (szkolenia, staże u pracodawcy, przygotowanie zawodowe dorosłych, prace społecznie użyteczne i skierowanie do agencji zatrudnienia w ramach zlecenia działań aktywizacyjnych), to w 2015 roku objęły one o 0,5 tys. osób, tj. o 4,3% mniej niż w roku 2014 (łącznie 10,7 tys. osób bezrobotnych, co stanowiło 14,0% ogółu bezrobotnych opuszczających w tym okresie rejestry urzędów pracy). W roku 2014 było to 11,2 tys. osób i stanowiły one 13,6% ogółu wyłączeń z ewidencji PUP.

1.7. Podsumowanie

W 2015 roku w woj. podlaskim utrzymywał się trend spadku bezrobocia. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszyła się o 8,9% (w 2014r. o 14,8%), osiągając poziom 55 tys. osób bezrobotnych i 1,1 tys. poszukujących pracy. Bezrobotni stanowili 11,8% ludności aktywnej zawodowo. Wartość tego wskaźnika przewyższała średnią krajową o 2,0 punktu proc. (w 2014r. o 1,5 punktu), co plasuje nasze województwo na 6 miejscu w kraju w rankingu województw o najwyższej stopie bezrobocia.

W 2015r. odnotowano wzrost liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie woj. podlaskiego, zarejestrowanych systemie REGON (w końcu 2015r. 99,3 tys. jednostek, tj. o 1,0% więcej niż w końcu 2014r.). Wzrost dotyczył sektora prywatnego i wystąpił prawie we wszystkich sekcjach, najbardziej zaś w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji, wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę oraz informacji i komunikacji.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło w 2015r. 97,9 tys. osób i utrzymało się na poziomie zanotowanym w 2014 roku. W skali roku zatrudnienie wzrosło przede wszystkim w takich sekcjach gospodarki województwa, jak: transport i gospodarka magazynowa, informacja i komunikacja oraz w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji. W części sekcji odnotowano spadek zatrudnienia, m.in. w zakwaterowaniu i gastronomii, budownictwie, a także w administrowaniu i działalności wspierającej.

W 2015r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ukształtowało się na poziomie 3458,56 zł, tj. o 3,6% wyższym niż w 2014r., przy czym wzrost przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń wystąpił w większości sekcji sektora przedsiębiorstw, a najwyższy odnotowano w zakwaterowaniu i gastronomii, górnictwie i wydobywaniu, budownictwie, a także informacji i komunikacji. Niższy w porównaniu do roku poprzedniego poziom przeciętnych wynagrodzeń zanotowano tylko w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.

W 2015r. pogorszyły się wskaźniki aktywności zawodowej ludności województwa. Zanotowane w IV kwartale 2015r.: 54,8% współczynnik aktywności zawodowej i 51,2% wskaźnik zatrudnienia były niższe w stosunku do IV kwartału 2014r. odpowiednio o: 1,0 i 0,5 punktu proc. Oba te wskaźniki osiągnęły poziom poniżej wartości krajowych wynoszących odpowiednio: 56,5% i 52,6%. Jednocześnie wraz ze spadkiem aktywności zawodowej mieszkańców podlaskiego odnotowano spadek stopy bezrobocia rzeczywistego (o 0,6 punktu proc. do 6,6%).

2015 rok charakteryzował się względną stabilizacją w rejestrach bezrobotnych. W całym roku w urzędach pracy woj. podlaskiego zarejestrowało się 71,5 tys. nowych bezrobotnych i było to o 0,3 tys. osób mniej niż w 2014 roku. Liczba nowo rejestrujących się osób zmniejszyła się w niemal wszystkich kategoriach bezrobotnych, z wyjątkiem osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi, których napływ zwiększył się o 0,4 tys. osób. Jednocześnie odnotowano spadek liczby osób bezrobotnych

opuszczających ewidencję urzędów pracy. W 2015 roku wyrejestrowano 76,8 tys. osób, czyli mniej niż w poprzednim roku o 5,4 tys. osób. Zmniejszyła się przede wszystkim liczba osób bezrobotnych wyrejestrowywanych ze względu na niepotwierdzenie gotowości do pracy oraz osób dobrowolnie rezygnujących ze statusu bezrobotnego. Pracę podjęło natomiast 38,8 tys. bezrobotnych, tj. o 2 tys. osób więcej niż w 2014 roku, co wpłynęło na poprawę płynności rynku pracy o ponad 3 punkty proc. (do 54,4%).

W 2015 roku zmniejszyła się skala zjawiska redukcji zatrudnienia w podlaskich firmach. W wyniku zwolnień grupowych pracę straciło 57 osób (w poprzednim roku – 260 osób).

W 2015r. w strukturze bezrobocia w woj. podlaskim zaznaczyły się następujące tendencje: w stosunku do 2014 roku nastąpił wzrost udziału bezrobotnych z prawem do zasiłku, mężczyzn, mieszkańców wsi, osób w wieku powyżej 50 roku życia, kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka, osób bez kwalifikacji zawodowych, a z drugiej strony wzrost udziału bezrobotnych specjalistów. Zmniejszył się natomiast odsetek kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych, młodych bezrobotnych do 30 roku życia, w tym młodzieży w wieku do 25 lat, absolwentów, tj. osób będących w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki, a także udział osób długotrwale bezrobotnych, osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz osób niepełnosprawnych.

W 2015r. pracodawcy zgłosili 29,4 tys. ofert pracy, tj. o 1,6 tys., o 5,6% więcej niż w 2014r. W porównaniu do 2014r. zwiększyła się zarówno liczba ofert pracy subsydiowanej - o 0,8 tys. (12,7 tys.), jak i liczba miejsc zatrudnienia niesubsydiowanego oferowanego przez urzędy pracy – również o 0,8 tys. (16,7 tys.). Spośród ogółu ofert 81% wpłynęło z sektora prywatnego, głównie z sekcji: przetwórstwo przemysłowe, handel; naprawa pojazdów samochodowych, budownictwo. Natomiast wśród ofert z sektora publicznego dominowały miejsca pracy w administracji publicznej i obronie narodowej; obowiązkowych zabezpieczeniach społecznych, które stanowiły 9,3% ogółu wszystkich zgłoszonych ofert.

2. Postęp w realizacji Priorytetów Podlaskiej Strategii Zatrudnienia do 2015 roku.

Monitorowanie Podlaskiej Strategii Zatrudnienia odbywało się w oparciu o opracowany zestaw wskaźników w odniesieniu do poszczególnych priorytetów, aby określić wpływ długoterminowej realizacji Strategii oraz rezultaty bezpośrednie. Poniżej przedstawione zostały wskaźniki monitorowania oraz analiza wskaźników monitoringu w ramach priorytetów.

Priorytet	Wskaźniki
Priorytet I WZROST ZATRUDNIENIA	<ul style="list-style-type: none"> - wskaźnik zatrudnienia wg BAEL (ogółem, wg miejsca zamieszkania, płci) - współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku 15 lat i więcej wg BAEL - wskaźnik bezrobocia młodych (15-24 lata) wg BAEL - stopa bezrobocia (rejestrowanego, BAEL) - liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych - bezrobotni wyrejestrowani z tytułu podjęcia pracy - wskaźnik płynności rynku pracy - liczba zatrudnionych w ramach nietypowych form zatrudnienia - praca nierejestrowana
Priorytet II ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I INNOWACYJNOŚCI NA RZECZ ZATRUDNIENIA	<ul style="list-style-type: none"> - liczba podmiotów, które rozpoczęły działalność innowacyjną - liczba osób korzystających z dotacji na podjęcie działalności gospodarczej - nakłady na działalność badawczą i rozwojową w % PKB, w tym wielkość nakładów sektora prywatnego - odsetek osób korzystających z Internetu
Priorytet III WYRÓWNANIE SZANS I PRZECIWDZIAŁANIE DYSKRYMINACJI W DOSTĘPIE DO PRACY I EDUKACJI	<ul style="list-style-type: none"> - wskaźnik zatrudnienia kobiet wg BAEL - % osób bezrobotnych, będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy - liczba osób objętych programem zatrudnienia socjalnego - liczba nowopowstałych Centrów Integracji Społecznej i Klubów Integracji Społecznej - liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w programach aktywizacji zawodowej i społecznej - liczba młodzieży objętej programami edukacyjnymi i programami zapobiegania bezrobociu - stopa ponownego zatrudnienia osób objętych programami integracji zawodowej i Społecznej
Priorytet IV PODNIESIENIE JAKOŚCI KSZTAŁCENIA I WYPOSAŻENIA SZKÓŁ ZAWODOWYCH	<ul style="list-style-type: none"> - wykształcenie ludności w wieku 15 lat i więcej - liczba osób, które skorzystały z projektów stypendialnych - udział szkół z dostępem do Internetu wg poziomu kształcenia - współczynnik skolaryzacji brutto - liczba szkół zatrudniających szkolnego doradcę zawodowego - poziom wykształcenia nauczycieli
Priorytet V ROZWÓJ LOKALNYCH PARTNERSTW I DIALOGU SPOŁECZNEGO NA RZECZ RYNKU PRACY	<ul style="list-style-type: none"> - liczba powstałych partnerstw/porozumień - liczba uczestników powstałych partnerstw/porozumień
Priorytet VI TWORZENIE MIEJSC PRACY NA OBSZARACH WIEJSKICH	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i % bezrobotnych zamieszkałych na wsi - wykształcenie ludności wiejskiej w wieku 15 lat i więcej wg BAEL - zatrudnieni w rolnictwie (bez rolników indywidualnych) - pracujący w rolnictwie indywidualnym - liczba miejsc noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych - wskaźnik bezrobocia na obszarach wiejskich wg BAEL
Priorytet VII ZWIĘKSZENIE EFEKTYWNOŚCI I JAKOŚCI OBSŁUGI RYNKU PRACY	<ul style="list-style-type: none"> - liczba agencji zatrudnienia - liczba instytucji szkoleniowych - efektywność agencji zatrudnienia (w osobach) - liczba zatrudnionych osób na kluczowych stanowiskach w urzędach pracy, w tym: pośredników pracy, doradców zawodowych, - liczba przeszkolonych pracowników publicznych służb zatrudnienia, w tym: pośredników pracy, doradców zawodowych, - liczba osób, które skorzystały z różnych form poradnictwa i informacji zawodowej w publicznych służbach zatrudnienia - liczba osób, które skorzystały z różnych form pośrednictwa pracy - liczba osób skierowanych do pracy za granicę - liczba zrealizowanych ofert pracy za pośrednictwem EURES - liczba zadań zleconych agencjom zatrudnienia

PRIORYTET I. WZROST ZATRUDNIENIA

Tabela 1. Aktywność zawodowa i zatrudnienie ludności w województwie podlaskim w latach 2006–2015

wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015-2012	2015-2006
Współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku 15 lat i więcej wg BAEL*) ogółem (w%) – IV kwartał												
Polska	54,1	54,1	54,7	55,1	55,4	55,7	56,0	56,1	56,3	56,5	0,5	2,4
woj. podlaskie, z tego:	52,6	55,1	55,4	54,3	54,1	55,5	56,0	56,0	55,8	54,7	-1,3	2,1
wg miejsca zamieszkania:												
- miasto	52,9	56,0	56,3	54,9	55,6	56,9	57,7	56,8	56,3	55,8	-1,9	2,9
- wieś	52,6	53,7	53,8	53,3	51,6	53,2	53,4	54,8	55,1	53,3	-0,1	0,7
wg płci:												
- mężczyźni	61,4	63,4	63,3	62,0	61,4	63,2	62,8	62,9	63,5	52,3	-10,5	-9,1
- kobiety	44,9	47,6	48,1	47,5	47,2	48,5	49,8	49,7	48,8	47,7	-2,1	2,8
Wskaźnik zatrudnienia ludności w wieku 15 lat i więcej wg BAEL*) ogółem (w%) – IV kwartał												
Polska	47,5	49,5	51,0	50,4	50,2	50,3	50,4	50,6	51,7	52,6	2,2	5,1
woj. podlaskie, z tego:	46,9	50,5	51,5	50,7	49,3	49,9	50,3	50,8	51,7	51,2	0,9	4,3
wg miejsca zamieszkania:												
- miasto	45,8	50,9	51,9	50,3	50,0	50,0	50,5	50,3	51,8	51,6	1,1	5,8
- wieś	48,5	49,9	50,7	51,5	48,1	49,6	50,0	51,7	51,7	50,3	0,3	1,8
wg płci:												
- mężczyźni	55,5	57,9	58,6	57,4	56,1	57,4	56,9	56,9	58,9	58,2	1,3	2,7
- kobiety	39,1	43,8	45,0	44,7	42,8	42,9	44,3	45,4	45,2	44,7	0,4	5,6
Wskaźnik zatrudnienia ludności w wieku 20-64 lata wg BAEL*) (w%) – IV kwartał												
Polska	61,4	63,9	65,7	64,9	64,5	64,7	65,0	65,6	67,4	68,5	3,5	7,1
woj. podlaskie	62,6	66,9	68,5	67,9	65,4	66,3	66,9	67,5	70,0	69,3	2,4	6,7

Opracowanie własne na podstawie danych: Urzędu Statystycznego w Białymstoku, BDL <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

*) Dane dotyczące aktywności ekonomicznej ludności BAEL za 2015 rok nie są w pełni porównywalne z wynikami badań z lat poprzedzających 2010 r., ponieważ zostały przeliczone przez GUS zgodnie z nową metodologią i nową podstawą uogólniania wyników.

W latach 2006–2008 następowała poprawa sytuacji na rynku pracy zarówno w skali kraju, jak i w woj. podlaskim. Wzrastało zatrudnienie, spadało bezrobocie. Rok 2009 przyniósł niekorzystne zmiany na rynku pracy. Kolejne lata 2010-2013 stały pod znakiem wzrostu poziomu bezrobocia, ale i wzrostu aktywności zawodowej mieszkańców województwa. Dopiero w roku 2014 nastąpiło odwrócenie niekorzystnych tendencji, a w roku 2015 – utrwalenie pozytywnych zmian w zakresie zatrudnienia i bezrobocia. Wprawdzie współczynnik aktywności zawodowej ludności, wyrażający procentowy udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy, wyróżnianej m. in. ze względu na wiek, poziom wykształcenia, miejsce zamieszkania) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej, w latach 2012–2015, czyli w okresie będącym przedmiotem zainteresowania niniejszego raportu monitoringowego, zmniejszył się o 1,3 punktu proc., ale w porównaniu do bazowego 2006 roku zwiększył się o 2,1 punktu proc. W IV kwartale 2015r. aktywni zawodowo stanowili 54,7% ludności woj. podlaskiego w wieku 15 lat i więcej. Na tle kraju Podlasianie wykazują się mniej dynamicznym wzrostem aktywności zawodowej. W Polsce wskaźnik aktywności zawodowej w latach 2012- 2015 wzrósł o 0,5 punktu proc., a w latach 2006-2015 o 2,4 punktu proc. i w IV kwartale 2015r. wyniósł 56,5% ludności w wieku 15 lat i więcej, tj. o 1,6 punktu proc. więcej niż w naszym województwie. Wojewódzki współczynnik aktywności zawodowej był wyższy wśród mężczyzn niż kobiet - o 4,6 punktu proc. oraz wyższy wśród mieszkańców miast niż wsi - o 2,5 punktu proc. W porównaniu do lat poprzednich dysproporcja współczynnika aktywności zawodowej wg płci uległa zmniejszeniu (w IV kwartale 2012r. różnica ta wynosiła 13,0 punktu proc., a w IV kwartale 2006r. 16,5 punktu proc.), jednakże związane jest to bardziej ze zmniejszeniem aktywności zawodowej mężczyzn niż ze wzrostem tejże wśród kobiet. Również różnica w aktywności zawodowej mieszkańców miast i wsi zmniejszyła się na przestrzeni ostatnich trzech lat: w IV kwartale 2012r. wynosiła 4,3 punktu proc., nadal jednak była wyższa niż w IV kwartale 2006r., kiedy to wynosiła 0,3 punktu proc.

Zwiększa się zatrudnienie w woj. podlaskim. Wskaźnik zatrudnienia, oznaczający procentowy udział pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej, wynoszący w IV kwartale

2015r. 51,2%, był wyższy zarówno od zanotowanego w IV kwartale 2012r. o 0,9 punktu proc., jak i od zanotowanego w IV kwartale 2006r – aż o 4,3 punktu proc. W skali kraju wskaźnik zatrudnienia ulegał podobnym zmianom, jednakże wzrost ten był większy. W latach 2012-2015 wartość krajowego wskaźnika zatrudnienia wzrosła o 2,2 punktu proc., a w latach 2006-2015 aż o 5,1 punktu proc. - do poziomu 52,6%. Wskaźnik zatrudnienia w województwie podlaskim w IV kwartale 2015r. był niższy niż średnia krajowa o 1,4 punktu proc.

Wskaźnik zatrudnienia jest mocno zróżnicowany ze względu na płeć, mniej ze względu na miejsce zamieszkania. O ile wskaźnik zatrudnienia jeszcze w IV kwartale 2006r. był wyższy na wsi niż w mieście - o 2,7 punktu proc., to w IV kwartale 2012r. to mieszkańcy miast częściej podejmowali zatrudnienie i różnica w wartości tego wskaźnika wyniosła 0,5 punktu proc., a w IV kwartale 2015r. – aż o 1,3 punktu na ich rzecz. Tempo wzrostu wartości tego wskaźnika było większe w miastach niż na wsi (wzrósł odpowiednio o: 1,1 i 0,3 punktu proc. w stosunku do 2012r. i o 5,8 i 1,8 punktu proc. w stosunku do 2006r.). W IV kwartale 2015 roku wskaźnik zatrudnienia wyniósł: dla mieszkańców miast 51,6% i dla mieszkańców wsi 50,3%. Znacznie większe dysproporcje występują w przypadku wskaźnika zatrudnienia kobiet i mężczyzn, który w IV kwartale 2015r. kształtował się odpowiednio na poziomie: 44,7% i 58,2% (różnica 13,5 punktu proc. na korzyść mężczyzn). Dysproporcja jest większa w porównaniu do IV kwartału 2012r. (różnica wyniosła wtedy 12,6 punktu proc.), natomiast znacznie mniejsza niż w 2006r. (16,4 punktu proc.), co jest efektem większej dynamiki wzrostu wartości tego wskaźnika w przypadku kobiet (wzrost o 5,6 punktu proc. w porównaniu do 2006r.) niż w przypadku mężczyzn (wzrost o 2,7 punktu proc.). Natomiast analizując dynamikę zatrudnienia kobiet i mężczyzn w okresie 3 ostatnich lat, w obu grupach możemy zaobserwować następujący wzrost wartości wskaźnika zatrudnienia: wśród kobiet o 0,4 punktu proc. i wśród mężczyzn o 1,3 punktu proc.

Znacznie korzystniej przedstawia się sytuacja zatrudnieniowa mieszkańców naszego regionu w wieku 20-64 lata. W IV kwartale 2015 roku stanowiły one 69,3% ogółu ludności województwa w tej grupie wiekowej, tj. o 0,8 punktu proc. więcej niż w kraju.

Tabela 2. Bezrobotni i stopa bezrobocia w województwie podlaskim w latach 2006 – 2015

wyszczególnienie		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015- 2012	2015- 2006
Stopa bezrobocia rzeczywistego wg BAEL*) ogółem (w%) – IV kwartał:													
Polska		12,2	8,5	6,7	8,5	9,3	9,7	10,1	9,8	8,1	6,9	-3,2	-5,3
woj. podlaskie, z tego:		10,8	8,3	6,9	6,4	9,1	10,2	10,0	9,3	7,2	6,6	-3,4	-4,2
wg miejsca zamieszkania:	- miasto	12,9	9,1	7,8	8,2	10,3	12,1	12,4	12,2	7,9	7,2	-5,2	-5,7
	- wieś	7,7	6,6	5,4	3,5	6,9	6,8	5,9	6,2	6,1	5,2	-0,7	-2,5
wg płci:	- mężczyźni	9,6	8,7	7,4	7,0	9,0	9,1	9,5	9,6	7,2	6,9	-2,6	-2,7
	- kobiety	12,3	8,0	6,7	5,7	9,3	11,4	10,6	9,0	7,3	6,2	-4,4	-6,1
Stopa bezrobocia młodych (15-24 lata) wg BAEL *) (w%) – IV kwartał:													
Polska		27,0	18,7	17,1	22,3	23,6	26,4	27,4	27,3	22,0	20,2	-7,2	-6,8
woj. podlaskie		27,8	15,4	16,7	12,2	22,6	28,6	27,3	25,6	20,0	17,1	-10,2	-10,7
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych – stan w końcu roku													
Polska (w tys.)		2309,4	1746,6	1473,8	1892,7	1954,7	1982,7	2136,8	2157,9	1825,2	1563,3	-26,8%	-32,3%
woj. podlaskie		61773	48796	45821	61169	63761	65920	68705	70889	60394	55019	-19,9%	-10,9%
% udział osób do 25 r.ż. wśród ogółu bezrobotnych – stan w końcu roku													
Polska		20,6	19,0	20,7	22,5	21,9	21,0	19,9	18,6	16,5	15,1	-4,7	-5,5
woj. podlaskie		22,9	20,9	22,0	24,4	23,9	22,4	21,2	20,0	17,9	16,8	-4,4	-6,1
Stopa bezrobocia rejestrowanego (% udział zarejestrowanych bezrobotnych do aktywnych zawodowo) – koniec roku:													
w Polsce		14,8	11,2	9,5	12,1	12,4	12,5	13,4	13,4	11,4	9,8	-3,6	-5,0
w woj. podlaskim		13,3	10,7	9,7	12,8	13,8	14,1	14,6	15,1	12,9	11,8	-2,8	-1,5
% udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (18-59/64)													
w Polsce		9,4	7,1	6,0	7,7	7,9	8,0	8,7	8,8	7,5	6,5**)	-2,2	-2,9
w woj. podlaskim		8,3	6,5	6,1	8,1	8,3	8,6	9,0	9,3	8,0	7,3**)	-1,7	-1,0

Opracowanie własne na podstawie danych: GUS, Urzędu Statystycznego w Białymstoku, BDL i WUP w Białymstoku

*) Dane dotyczące aktywności ekonomicznej ludności BAEL za 2015 rok nie są w pełni porównywalne z wynikami badań z lat poprzedzających 2010 r., ponieważ zostały przeliczone przez GUS zgodnie z nową metodologią i nową podstawą uogólniania wyników.

***) Liczba ludności wg stanu na 30.06.2015r.

Stopa bezrobocia tzw. rzeczywistego (wg BAEL) określa procentowy udział osób bezrobotnych¹⁵ do liczby aktywnych zawodowo w wieku 15 lat i więcej. W latach 2012–2015 stopa bezrobocia rzeczywistego zmniejszyła się w woj. podlaskim o 3,4 punktu proc., a w porównaniu do 2006r. była niższa o 4,2 punktu proc. W IV kwartale 2015r. bezrobotni stanowili 6,6% ludności aktywnej zawodowo. Stopa bezrobocia wg BAEL na Podlasiu jest niższa od średniej krajowej o 0,3 punktu proc. W kraju bezrobotni stanowili 6,9% aktywnych zawodowo, a więc o 3,2 punktu proc. mniej niż w IV kwartale 2012r. i o 5,3 punktu proc. mniej niż w IV kwartale 2006r.

Stopa bezrobocia w regionie w IV kwartale 2015r. była o 2 punkty proc. wyższa wśród mieszkańców miast (7,2%) niż wśród mieszkańców wsi (5,2%). Dysproporcja w poziomie bezrobocia ludności miejskiej i wiejskiej zmniejszyła się zarówno w stosunku do sytuacji w IV kwartale 2006r. (różnica wyniosła wtedy 5,2 punktu proc.), jak i w IV kwartale 2012r. (różnica 6,5 punktu proc.). Na przestrzeni 3 ostatnich lat stopa bezrobocia zmniejszyła się przede wszystkim w grupie ludności miejskiej (o 5,2 punktu proc.), wśród mieszkańców wsi odnotowano zmniejszenie rozmiarów bezrobocia o 0,7 punktu proc. Zmniejsza się również zróżnicowanie wartości stopy bezrobocia wśród kobiet i mężczyzn, która w IV kwartale 2015r. kształtowała się na poziomie odpowiednio: 6,2% dla kobiet i 6,9% dla mężczyzn. Różnica wyniosła więc 0,7 punktu proc. na niekorzyść mężczyzn (w IV kwartale 2012r. wynosiła 1,1 punktu proc. na niekorzyść kobiet, a w IV kwartale 2006r. 2,7 punktu proc. na niekorzyść kobiet). W latach 2012-2015 stopa bezrobocia kobiet zmniejszyła się o 4,4 punktu proc., natomiast wśród mężczyzn tempo spadku wartości tego wskaźnika było znacznie niższe i wyniosło jedynie 2,6 punktu proc. Z kolei stopa bezrobocia młodych (15-24 lata) w IV kwartale 2015r. wynosiła 17,1% i była niższa aż o 10,2 punktu proc. niż w IV kwartale 2012r. i o 10,7 niższa niż w IV kwartale 2006r. Odsetek osób bezrobotnych wśród ogółu młodych (15-24 lata) mieszkańców woj. podlaskiego aktywnych zawodowo był w IV kwartale 2015r. niższy o 3,1 punktu proc. niż w kraju (w IV kwartale 2012r. – o 0,1 pkt. niższy, a w IV kwartale 2006r. – o 0,8 pkt. wyższy).

W końcu 2015 roku w powiatowych urzędach pracy było zarejestrowanych 55019 osób bezrobotnych, a stopa bezrobocia rejestrowanego, tj. procentowy udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie aktywnych zawodowo, wynosiła 11,8%. W okresie rozwoju gospodarczego i dobrej koniunktury, tj. w latach 2006-2008 mieliśmy do czynienia ze znacznym zmniejszeniem poziomu bezrobocia rejestrowanego – o 15952 osoby, tj. o 25,8%. Natomiast rok 2009 to okres znacznego pogorszenia sytuacji na rynku pracy, bezrobocie wzrosło bowiem w tym roku o 15348 osób, tj. o 33,5%. W kolejnych trzech latach tempo wzrostu bezrobocia było już mniejsze - liczba bezrobotnych wzrosła łącznie o 7536 osób, tj. o 12,3%. W latach 2014 i 2015 nastąpiła poprawa sytuacji na rynku pracy i odwrócenie niekorzystnych tendencji.

W latach 2012-2015 poziom bezrobocia rejestrowanego w woj. podlaskim zmniejszył się o 13686 osób, tj. o 19,9%, a w latach 2006-2015 – o 6754 osoby, tj. o 10,9%. W skali kraju dynamika spadku liczby zarejestrowanych bezrobotnych była jednak znacznie większa i wyniosła odpowiednio: w latach 2012-2015 -26,8%, a w latach 2006-2015 – nawet -32,3%. W ślad za zmniejszeniem poziomu bezrobocia zmieniła się wartość stopy bezrobocia rejestrowanego. W latach 2012-2015 wartość wskaźnika wojewódzkiego zmniejszyła się o 2,8 punktu proc., natomiast w stosunku do 2006r. spadek ten wyniósł 1,5 punktu proc. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie w końcu 2015r. była wyższa od średniej krajowej o 2,0 punktu proc. (w końcu 2012r. wyższa o 1,2 punktu proc., podczas gdy w końcu 2006r. o 1,5 punktu proc. niższa). Zwiększenie dystansu woj. podlaskiego do kraju spowodowane było mniejszym tempem spadku wartości tego wskaźnika w województwie (w Polsce wartość stopy bezrobocia zmniejszyła się na przestrzeni ostatnich trzech lat o 3,6 punktu, a w okresie 2006-2015 zmniejszyła się aż o 5 punktów proc.).

¹⁵ Bezrobotni wg BAEL – osoby w wieku 15-74 lata pozostające bez pracy, aktywnie jej poszukujące oraz gotowe do jej podjęcia w ciągu kolejnych dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym. Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz gotowe były tę pracę podjąć.

Tabela 3. Podmioty gospodarcze, zatrudnienie i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w województwie podlaskim w latach 2006–2015

wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015/ 2012 (w %)	2015/ 2006 (w %)
Liczba podmiotów gospodarczych - stan w końcu roku												
Polska (w tys.)	3636,0	3685,6	3757,1	3742,7	3909,8	3869,9	3975,3	4070,3	4119,7	4184,4	5,3	15,1
woj. podlaskie	88931	88665	90229	89578	91876	91738	94721	96517	98339	99309	4,8	11,7
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wg REGON – woj. podlaskie	7682	7074	7952	8946	10193	8897	9470	8793	9174	8514	-10,1	10,8
Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym – woj. podlaskie	1194,3	1185,8	1200,8	1187,9	1201,2	1199,6	1241,0	1270,6	1301,5	1319,2	6,3	10,5
Pracujący w gospodarce narodowej (w tys.) – stan w końcu roku												
Polska	14911	15538	16005	13449	13778	13911	13851	13920	14237	b.d.	2,8	-4,5
woj. podlaskie	394,4	410,8	418,8	409,0	398,0	403,1	397,2	400,1	408,8	b.d.	2,9	3,7
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw (w tys.) - w okresie I-XII												
Polska	4792	5023	5272	5209	5261	5439	5549	5494	5529	5602	1,0	16,9
woj. podlaskie	93,4	94,8	100,0	97,6	96,9	98,6	99,1	97,3	97,9	97,9	-1,2	4,8
Liczba osób objętych działaniami/programami rynku pracy - w ciągu roku woj. podlaskie (Tabela 4)	28729	29881	29977	33572	39587	36886	39365	40066	37858	24771	-37,1	-13,8
Odsetek bezrobotnych objętych działaniami/aktywnymi programami rynku pracy (% do ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w końcu roku roku)	46,5	61,2	65,4	54,9	62,1	56,0	57,3	56,5	62,7	45,0	-12,3	-1,5
Stopa ponownego zatrudnienia uczestników programów rynku pracy (w trakcie lub 3 m-ce po zakończeniu uczestnictwa w programie) (w %)	43,3	47,0	47,4	41,1	40,3	27,6	36,5	39,2	51,9	65,5	29,0	22,2
Wskaźnik płynności rynku pracy (w %)												
Polska	52,5	50,8	42,5	32,8	38,9	43,6	41,3	46,6	52,4	54,2	12,9 pkt	1,7 pkt.
woj. podlaskie	44,8	45,2	37,6	29,6	37,1	41,7	40,8	45,3	51,3	54,4	13,6 pkt.	9,6 pkt.

Opracowanie własne na podstawie danych: Urzędu Statystycznego w Białymstoku, GUS www.stat.gov.pl, <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analazy> i WUP w Białymstoku

Istotne znaczenie dla tworzenia miejsc pracy i sytuacji w zakresie kształtowania się popytu na pracę ma rozwój przedsiębiorczości w regionie. W 2015r. w systemie REGON zarejestrowanych zostało 8514 nowych podmiotów gospodarczych, tj. o 956 (o 10,1%) mniej niż w 2012r., ale o 832 (o 10,8%) więcej niż w 2006r. Wpisowi do rejestru REGON podlegają wszystkie: osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne oraz jednostek lokalnych wyżej wymienionych podmiotów).

Według danych REGON w końcu 2015r. w województwie podlaskim zarejestrowanych było 99309 podmiotów gospodarki narodowej, tj. o 4588 więcej (o 4,8%) niż w końcu 2012r. i o 10378 więcej (o 11,7%) niż w końcu 2006r. W skali kraju liczba podmiotów gospodarczych w latach 2012 - 2015 wzrosła o 209,1 tys. (o 5,3%), a w latach 2006-2015 o 548,4 tys. (o 15,1%) do 4184,4 tys. podmiotów w końcu 2015r.

W końcu 2014r. w gospodarce narodowej Podlasia pracowało 408,8 tys. osób. W porównaniu do końca 2012r. liczba pracujących zwiększyła się o 11,6 tys. osób, tj. o 2,9%, a w stosunku do końca 2006 roku o 14,4 tys. osób, tj. o 3,7%. W skali kraju w latach 2012-2014 odnotowano wzrost liczby pracujących o 386 tys., tj. o 2,8%, natomiast w porównaniu do 2006r. miał miejsce spadek liczby pracujących o 674 tys. osób, tj. o 4,5%; w końcu 2014r. w Polsce pracowało 14237 tys. osób.

W województwie podlaskim przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło w 2015r. 97,9 tys. osób, tj. o 1,2% mniej niż w 2012 roku, a od 2006 roku wzrosło o 4,5 tys., tj. o 4,8%. W Polsce w 2015r. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 5602 tys. osób, tj. o 1,0% więcej niż w 2012 roku, natomiast od roku 2006 wzrosło o 16,9%.

W 2015 r. w województwie podlaskim szeroko rozumianymi działaniami/programami rynku pracy zostało objętych 24771 osób. W porównaniu do 2012 roku liczba osób objętych działaniami/programami rynku pracy statystycznie zmniejszyła się o 14594 osoby, tj. o 37,1%. Z kolei w stosunku do końca 2006 roku liczba to zmniejszyła się o 3958 osób tj. o 13,8%. W 2015 roku osoby objęte działaniami/aktywnymi programami rynku pracy stanowiły 45,0% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w końcu roku, tj. o 12,3 punktu proc. mniej niż w 2012r. i o 1,5 punktu mniej niż w 2006 roku¹⁶.

Z rejestrów bezrobotnych wyłączono w 2015r. 76835 bezrobotnych, tj. o 4,7% więcej niż w 2012 roku i o 13,4% mniej niż w 2006 roku. Pracę podjęło 38848 osób bezrobotnych, tj. o 7811 osób więcej niż w 2012r. (o 25,2%) i o 4200 osób więcej niż w 2006r. (o 12,1%).

22,6% wyłączeń z ewidencji bezrobotnych w 2015 roku spowodowanych było uczestnictwem w podstawowych aktywnych programach rynku pracy (17345 osób). Odsetek ten zwiększył się o 2,5 punktu proc. w porównaniu z rokiem 2012 i o 3,9 punktu proc. w porównaniu z rokiem 2006. Jednocześnie nastąpił wzrost efektywności tych programów. W 2015r. ponownie zatrudnionych (w trakcie lub w okresie 3 po zakończeniu uczestnictwa w programie) zostało 65,5% uczestników programów rynku pracy i było to o 29,0 punktu proc. więcej niż w 2012 roku i o 22,0 punktu proc. więcej niż w 2006 roku.

Wskaźnik płynności rynku pracy ukształtowany pod wpływem zmniejszonego napływu do bezrobocia przy jednoczesnym wzroście podjęć pracy w 2015 r. osiągnął poziom 54,4%, tj. o 13,6 punktu proc. więcej niż w 2012r. i o 9,6 punktu proc. więcej niż w 2006r. W skali kraju wartość tego wskaźnika była nieco niższa. W 2015r wskaźnik płynności rynku pracy w Polsce wyniósł 54,2% i podobnie jak w Podlaskiem zwiększył się w stosunku do 2012r. o 12,9 punktu proc. i o 1,7 punktu w porównaniu do 2006r.

¹⁶ Liczba osób bezrobotnych objętych działaniami/programami rynku pracy w 2015r. i jej zmniejszenie w relacji do poprzednich lat wynika przede wszystkim ze zmian metodologicznych w prezentowaniu usług poradnictwa indywidualnego (do 2014r. włącznie w tej kategorii ujmowano również osoby, z którymi przeprowadzano tzw. rozmowę wstępną; w 2012r. było to 13306 osób).

Tabela 4. Osoby bezrobotne objęte aktywnymi programami w województwie podlaskim w latach 2006-2015

wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015/ 2012 (w %)	2015/ 2006 (w %)	
a/ Wyrejestrowani ogółem	88725	85416	78525	75607	85794	73298	73366	77545	82285	76835	4,7	-13,4	
w tym z powodu podjęcia pracy ogółem	34648	32773	28422	26906	32794	31430	31037	36092	36806	38848	25,2	12,1	
Objęci działaniami/aktywnymi programami ogółem, w tym:	28729	29881	29977	33572	39587	36886	39365	40066	37858	24771	-37,1	-13,8	
b*/objęci formami aktywnymi powodującymi wyłączenia bezrobotnych z ewidencji:	16600	17839	19788	21613	25208	10039	14781	15060	16659	17345	17,3	4,5	
- prace interwencyjne	2651	2331	2103	1970	2196	1580	1465	1201	1487	2225	51,9	-16,1	
- roboty publiczne	947	1358	1551	1881	2503	622	949	1103	1068	1063	12,0	12,2	
- dotacje na podjęcie działalności gospodarczej	658	1012	1301	1703	2130	800	1407	1520	1678	1364	-3,1	107,3	
- podjęcie zatrudnienia w ramach refundacji kosztów wyposażenia/ doposażenia stanowisk pracy	511	789	890	888	1349	613	857	845	1212	1310	52,9	156,4	
- zatrudnienie w ramach bonu na zasiedlenie, bonu zatrudnieniowego dla osób do 30r.ż., dofinansowanie wynagrodzenia za zatrudnienie bezrobotnego 50+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	646	-	-	
- szkolenia	3766	4023	4352	4274	4961	1455	2137	2066	1959	1596	-25,3	-57,6	
- staż u pracodawcy	5246	5144	5941	9162	10561	3822	6571	6855	8113	7238	10,2	38,0	
- przygotowanie zawodowe w miejscu pracy/ przygotowanie zawodowe dorosłych	1188	1537	2172	317	24	8	5	19	6	22	340,0	-98,1	
- prace społecznie użyteczne	1633	1645	1478	1405	1468	957	1040	1080	844	1037	-0,3	-36,5	
- realizacja indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego lub podpisanie kontraktu socjalnego	-	-	-	13	16	182	350	371	292	-	-	-	
- skierowanie do agencji zatrudnienia w ramach zlecenia działań aktywizacyjnych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	844	-	-	
Wskaźnik b/a:	18,7	20,9	25,2	28,6	29,4	13,7	20,1	19,4	20,2	22,6	2,5 pkt.	3,9 pkt	
c/ objęci pozostałymi działaniami na rzecz aktywizacji	- usługi indywidualnego poradnictwa zawodowego świadczone przez PUP i CiIPKZ	10742	10524	8290	9235	11361	23259	20920	21734	18339	7315**	-65,0	-31,9
	- szkolenia w zakresie umiejętności aktywnego poszukiwania pracy w Klubie Pracy	111	113	429	574	650	327	398	447	137	111	-72,1	0,0
	- zajęcia aktywizacyjne	1276	1405	1470	2150	2368	3261	3266	2825	2723	-	-	-
Stopa ponownego zatrudnienia uczestników działań/ programów rynku pracy (b/+c/) (w trakcie lub 3 m-ce po zakończeniu uczestnictwa w programie) (w %)*	43,3	47,0	47,4	41,1	40,3	27,6	36,5	39,2	51,9	65,5	29,0 pkt.	22,2 pkt.	

* na podstawie Zał. 6 „Aktywne programy rynku pracy” do sprawozdania MPiPS-01 (uwzględniono prace interwencyjne, roboty publiczne, szkolenia, staż, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy/dorosłych, prace społecznie użyteczne, zatrudnienie w ramach bonu na zasiedlenie, bonu zatrudnieniowego dla osób do 30r.ż., dofinansowanie wynagrodzenia za zatrudnienie bezrobotnego 50+ oraz usługi PUP i CiIPKZ w zakresie: indywidualnego poradnictwa zawodowego, szkoleń w zakresie umiejętności aktywnego poszukiwania pracy w Klubie Pracy oraz zajęć aktywizacyjnych).

** w 2015r. sprawozdawczość rynku pracy w zakresie indywidualnego poradnictwa zawodowego nie objęła osób, z którymi przeprowadzono rozmowy wstępne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Białymstoku

W okresie od 2006 do 2010 r., z pewnymi wahaniami, widoczny jest wzrost liczby uczestników objętych działaniami określanymi jako aktywna polityka rynku pracy. Lata 2011 i 2012 to okres, kiedy wydatki z Funduszu Pracy na aktywizację bezrobotnych uległy wyraźnemu zmniejszeniu, jednakże już w kolejnych obserwuje się sukcesywny wzrost liczby osób aktywizowanych.

Analizując aktywizację zawodową osób bezrobotnych w ramach poszczególnych form w okresie trzech ostatnich lat, można zauważyć, że zwiększyła się liczba osób bezrobotnych kierowanych do aktywnych programów w ramach zatrudnienia subsydiowanego. W 2015r. do prac interwencyjnych zostało skierowanych 2225 osób bezrobotnych (o 760 więcej niż w 2012r. i o 426 mniej niż w 2006r.), do robót publicznych skierowano 1063 osoby (o 114 więcej niż w 2012r. i o 116 więcej niż w 2006r.), dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej otrzymały 1364 osoby (o 43 mniej niż w 2012r., ale o 706 więcej niż w 2006r.), 1310 osób podjęło zatrudnienie w ramach refundacji kosztów wyposażenia/ doposażenia stanowisk pracy (o 453 więcej niż w 2012r. i o 766 więcej niż w 2006r.). W 2015r. wprowadzono nowe formy aktywizacji zawodowej, m.in. zatrudnienie poza miejscem zamieszkania w ramach bonu na zasiedlenie, bonu zatrudnieniowego dla osób do 30r.ż., dofinansowanie wynagrodzenia za zatrudnienie bezrobotnego 50+ (łącznie skorzystało z nich 646 osób).

Znacznie zmniejszyła się natomiast liczba bezrobotnych kierowanych na szkolenia i przekwalifikowania: w 2015r. szkolenia rozpoczęło 1596 osób bezrobotnych (o 541 mniej niż w 2012r. i o 2170 mniej niż w 2006r.), podobnie zmniejszyły się rozmiary wykorzystania prac społecznie użytecznych jako jednej z najmniej efektywnych form – w 2015r. skierowano 1037 osób (o 3 mniej niż w 2012r. i o 596 mniej niż w 2006r.). W obliczu niedostatecznej liczby miejsc pracy w regionie coraz większą popularnością cieszą się natomiast staże u pracodawców – w 2015r. skierowano 7238 osób bezrobotnych (o 667 więcej niż w 2012r. i o 1992 więcej niż w 2006r.). Począwszy od 2010 roku zmieniły się zasady realizacji przygotowania zawodowego w miejscu pracy; wprowadzono przygotowanie zawodowe dorosłych, które obecnie ma marginalne znaczenie w aktywizacji zawodowej bezrobotnych, w związku z czym dane te są nieporównywalne. W latach 2011-2014 1224 osoby bezrobotne zostały objęte aktywizacją zawodową w ramach indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego lub kontraktu socjalnego, a w 2015r. 884 osoby długotrwale bezrobotne zostały skierowane na aktywizację do agencji zatrudnienia w ramach zlecenia działań aktywizacyjnych.

Na przestrzeni lat zmieniał się sposób statystycznej prezentacji liczby bezrobotnych korzystających z usług poradnictwa zawodowego. W 2012r. z usług poradnictwa zawodowego skorzystało 19579 osób bezrobotnych i było to o 8150 bezrobotnych więcej niż w 2006r. Skokowy wzrost liczby osób korzystających z poradnictwa zawodowego związany był po części ze zmianami metodologicznymi w sprawozdawczości rynku pracy (w 2011 r. zmieniono zasady kwalifikowania osób korzystających z rozmowy wstępnej). Ponowne zmiany wprowadzone w 2015r. spowodowały z kolei duży spadek statystyk osób objętych poradnictwem zawodowym (o 13605), gdyż w sprawozdawczości rynku pracy za 2015r. nie uwzględniono tzw. rozmów wstępnych, które nadal są prowadzone przy kwalifikowaniu do dalszego wsparcia.

Ponadto szkolenia w zakresie umiejętności aktywnego poszukiwania pracy w Klubach Pracy odbyło w 2015 r. 111 osób (o 287 mniej niż w 2012r.; na poziomie z 2006r.). W 2015r. zajęć aktywizacyjnych już nie prowadzono, natomiast w 2014r. uczestniczyły w nich 2723 osoby (o 543 mniej niż w 2012r. i o 1447 więcej niż w 2006r.).

Zatrudnienie w ramach nietypowych form zatrudnienia¹⁷

W statystyce publicznej temat pracy w nietypowych formach zatrudnienia nie jest badany systematycznie, a prowadzone badania obejmują obszar całego kraju. Dokonano już pierwszych oszacowań wielkości tego zjawiska. GUS wychodząc naprzeciw oczekiwaniom odbiorców, bowiem praca w ramach nietypowych form zatrudnienia staje się zjawiskiem coraz bardziej powszechnym, przeprowadzając w IV kw. 2014 r. kolejną edycję badania poświęconego pracy nierejestrowanej, podjął próbę uzyskania szerszego zakresu informacji na temat nietypowych form zatrudnienia. Na podstawie wyników badań stwierdzono, iż wykonywanie jakiegokolwiek pracy w ramach nietypowych

¹⁷ Opracowano na podstawie notatki informacyjnej GUS „Pracujący w nietypowych formach zatrudnienia” Warszawa 27.01.2016 r.

form zatrudnienia zadeklarowało 1 087 tys. osób, co stanowiło 6,9% ogółu wszystkich pracujących. Większość osób deklarujących pracę w ramach takich form stanowili mężczyźni – 55,4% (wobec 44,6% kobiet), natomiast biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania znacznie przeważali mieszkańcy miast (79,4% wobec 20,6% dla mieszkańców wsi).

Z całej zbiorowości pracujących wykonujących jakąkolwiek pracę w ramach nietypowych form zatrudnienia 700 tys. osób (4,4% ogółu pracujących) wykonywało taką pracę jako swoją pracę główną. Wśród tej grupy najpopularniejszą formą jest praca wykonywana w oparciu o umowę zlecenie – aż 65,7% ogółu pracujących w ramach umów nie będących umową o pracę zadeklarowało wykonywanie pracy na podstawie takiej umowy. Osoby pracujące na umowy zlecenia stanowiły 2,9% ogółu wszystkich pracujących. Pracujący w ramach umowy oświadczenie usług jako samo zatrudnieni, druga pod względem częstości podejmowania pracy forma nietypowego zatrudnienia, stanowili 16,1% wszystkich pracujących na innych umowach niż umowa o pracę. Ich udział wśród ogółu pracujących wyniósł 0,7%. Przeważająca część osób pracujących w pracy głównej na umowach cywilnoprawnych (80,2%) pracowała w takiej formie nie z własnego wyboru.

Praca nierejestrowana¹⁸

Praca nierejestrowana jest zjawiskiem obserwowanym i utrzymującym się w Polsce od wielu lat. Od 1995 r. tj. od momentu wdrożenia przez GUS badania pracujących w „szarej strefie” skala tego zjawiska uległa zmniejszeniu. W 2004 r. liczba pracujących w „szarej strefie” wyniosła 1,3 mln osób, kolejne badanie z 2009 r. wykazało, iż liczba ta obniżyła się o 1/3 (do 785 tys. osób) i stanowiło to odpowiednio 9,6% i 4,9% ogółu pracujących. Spadek ten prawdopodobnie wiązał się z wejściem Polski do UE i strefy Schengen. W kolejnych latach obserwowano dalsze zmniejszanie się skali tego zjawiska, ale tempo zmian było dużo niższe.

W porównaniu z sytuacją z roku 2010 liczba pracujących w „szarej strefie” obniżyła się o 21 tys. i w roku 2014 osiągnęła poziom 711 tys. Udział pracujących nieformalnie w ogólnej liczbie pracujących pozostał w zasadzie na nie zmienionym poziomie – odpowiednio 4,6% w 2010 r. i 4,5% w 2014 r.

W 2014 r. – w porównaniu z 2010 r. – nieznacznemu zwiększeniu uległ odsetek pracujących „na czarno”, dla których ostatnio wykonywana praca nierejestrowana była pracą główną – 55,7% (w 2010 r. – 54,0%). Wśród pracujących w „szarej strefie” przeważali mężczyźni, a odnosząc się do miejsca zamieszkania – mieszkańcy wsi.

Praca nierejestrowana ma charakter doraźny – ponad 89,5% pracujących w „szarej strefie” miało zatrudnienie tylko 1 raz w miesiącu. Obejmuje wszystkie generacje i oferuje stosunkowo dużą liczbę miejsc pracy dla osób o niskich kwalifikacjach zawodowych. W porównaniu do 2010 r. udział pracujących słabiej wykształconych w ogólnej liczbie pracujących „na czarno” pozostał na zbliżonym poziomie (57,8% w 2014 r. wobec 56,1% w 2010 r.).

Wielkość „szarej strefy” zależy od kondycji gospodarki, ale też od sytuacji prawnej, w której funkcjonuje rynek pracy, obciążeń nakładanych na pracodawców związanych z zatrudnieniem pracowników, obowiązującego systemu podatkowego, stopnia zbiurokratyzowania procedur związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej itp. Podejmowanie pracy nierejestrowanej często jest koniecznością, bowiem uzyskiwane dochody są niejednokrotnie jedynym bądź uzupełniającym źródłem dochodów, a oferowanie jej stanowi możliwość doraźnego, pozbawionego formalności, wykorzystywania siły roboczej, a także możliwość obniżenia kosztów pracy.

¹⁸ Opracowano na podstawie badania GUS „Praca nierejestrowana w Polsce w 2014 r.”, Warszawa.

PRIORYTET II: ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I INNOWACYJNOŚCI NA RZECZ ZATRUDNIENIA.

1. LICZBA PODMIOTÓW, KTÓRE ROZPOCZĘŁY DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ

W latach 2006-2009 działalność innowacyjna w woj. podlaskim wspierana była w ramach projektów realizowanych w Działaniu 2.6 Regionalne strategie innowacyjne i transfer wiedzy ZPORR, którego celem było podniesienie potencjału regionów w sferze innowacji poprzez wzmocnienie współpracy pomiędzy sektorem badawczo-rozwojowym a gospodarką. W tym okresie działalność innowacyjną rozpoczęło - 41 podmiotów (w 2006 r. – 10, w 2007 r. – 20, w 2008 r. – 10 i w 2009 r. – 1).

W kolejnym okresie programowania w latach 2007-2013 wsparcie działalności innowacyjnej realizowano w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2013, w którym w Osi I, w Działaniu 1.1 *Tworzenie warunków dla rozwoju innowacyjności* określono cel: wzrost konkurencyjności gospodarki regionu poprzez rozwój potencjału innowacyjnego przedsiębiorstw i innych podmiotów oraz wsparcie sektora B+R jak również podniesienie standardu infrastruktury innowacyjnej. W ramach wsparcia rozwoju innowacyjności dofinansowanie mogły uzyskać następujące działania: transfer technologii i udoskonalenie sieci współpracy między MSP, pomiędzy MSP a innymi podmiotami gospodarczymi i uczelniami, instytucjami szkolnictwa policealnego, organami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz "biegunami nauki i technologii", infrastrukturę B+RT (w tym wyposażenie w sprzęt, oprzyrządowanie i szybkie sieci informatyczne łączące ośrodki badawcze) oraz specjalistyczne ośrodki kompetencji technologicznych. W ramach programu w latach 2009-2015 osiągnięto następujące (wybrane) wskaźniki:

- liczba projektów z zakresu B+R – 11,
- liczba projektów promujących przedsiębiorczość i zastosowanie nowych technologii – 77,
- liczba utworzonych miejsc pracy w zakresie B+R – etaty badawcze – 2,
- liczba utworzonych miejsc pracy (brutto) – 15.

Również w Priorytecie VIII *Regionalne kadry gospodarki* Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 w Działaniu 8.2 *Transfer wiedzy*, dwa poddziałania ukierunkowano na wspieranie innowacyjności w regionie, Poddziałanie 8.2.1 *Wsparcie dla współpracy sfery nauki i przedsiębiorstw*, którego celem było zwiększenie transferu wiedzy i wzmocnienie powiązań sfery B+R z przedsiębiorstwami służące rozwojowi gospodarczemu regionów oraz Poddziałanie 8.2.2 *Regionalne Strategie Innowacji POKL*, którego celem był rozwój RSI.

W ramach Poddziałania 8.2.1 możliwe były do realizacji następujące typy projektów:

- staże i szkolenia praktyczne dla pracowników przedsiębiorstw w jednostkach naukowych, a także pracowników naukowych jednostek naukowych oraz pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych uczelni - w przedsiębiorstwach,
- tymczasowe zatrudnienie w MMŚP wysoko wykwalifikowanego personelu,
- wsparcie dla przedsiębiorstw obejmujące szkolenia i/lub doradztwo dla pracowników przedsiębiorstw prowadzone przez (lub z udziałem) pracowników naukowych jednostek naukowych i uczelni ukierunkowane na wdrożenie danych przedsięwzięć innowacyjnych w przedsiębiorstwach,
- wsparcie współpracy między jednostkami naukowymi a przedsiębiorcami w zakresie innowacji i transferu technologii obejmujące wypracowanie konkretnych efektów wdrożeniowych
- stypendia naukowe i wsparcie towarzyszące (np. szkolenia z zakresu komercjalizacji wiedzy) dla doktorantów kształcących się na kierunkach matematyczno-przyrodniczych (SMT) oraz zgodnych z RSI danego województwa, a także pokrycie kosztów opiekuna doktoranta na uczelni lub w jednostce naukowej.

W ramach ww. Poddziałania w latach 2008-2015 podpisano 40 umów (w 2008 r. wyłoniono do realizacji 12 projektów, w 2009 r. – 1 projekt, w 2011 r. zawarto umowy na realizację 11 projektów, a w roku 2012 - wyłoniono do realizacji 10 projektów, w 2013 r. podpisano kolejnych 6 umów).

Natomiast w ramach Poddziałania 8.2.2 *Regionalne Strategie Innowacji POKL* realizowane było następujące wsparcie:

- stypendia naukowe i wsparcie towarzyszące (np. szkolenia z zakresu komercjalizacji wiedzy) dla doktorantów kształcących się na kierunkach matematyczno-przyrodniczych (SMT) oraz zgodnych z RSI danego województwa, a także pokrycie kosztów opiekuna doktoranta na uczelni lub w jednostce naukowej. W ramach realizacji ww. Poddziałania w latach 2010-2015 stypendia naukowe przyznano 118 doktorantom (w 2010 r. - 20 doktorantom, w 2011 r. - 10 doktorantom, w 2015 r. - 88 doktorantom). W latach 2012-2014 stypendia nie były przyznawane.

Tabela 5. Liczba osób korzystających z dotacji na podjęcie działalności gospodarczej

	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013r.	2014r.	2015r.
PUP (*w tym Dz. 6.1 POKL)	658	1012	1301*	1703*	2130*	800*	1407*	1520*	1678*	1364*
Dz. 6.2 POKL	110 ZPORR	-	-	8	330	315	152	59	310	29
Razem:	768	1012	1301	1711	2460	1115	1559	1579	1988	1393

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań WUP.

Finansowanie podejmowania działalności gospodarczej w latach 2006-2015 odbywało się dwoma strumieniami: ze środków krajowych (Fundusz Pracy) oraz zagranicznych (Europejski Fundusz Społeczny w ramach wdrażanych programów operacyjnych).

W roku 2006 w ramach Działania 2.5 *Promocja przedsiębiorczości ZPORR* (program finansowany ze środków unijnych), środki finansowe na działalność gospodarczą pozyskało 110 osób. W kolejnym okresie programowania w Unii Europejskiej na lata 2007-2013 przyjęto korzystne rozwiązania promujące samozatrudnienie oraz rozwój przedsiębiorczości. W ramach komponentu regionalnego w Priorytecie VI POKL w Działaniu 6.1 *Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie* oraz Działaniu 6.2 *Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia*, istniała możliwość uzyskania kompleksowego wsparcia na rozpoczęcie działalności gospodarczej poprzez pozyskanie nie tylko środków finansowych na uruchomienie własnej firmy, ale również przeszkolenie z zakresu podejmowania i prowadzenia działalności, a także otrzymanie wsparcia pomostowego przez okres 6-12 miesięcy prowadzenia działalności.

Jak wynika z powyższego zestawienia, w latach 2008-2010 następował sukcesywny wzrost zainteresowania mieszkańców woj. podlaskiego podejmowaniem działalności na własny rachunek i w roku 2010 osiągnęło punkt kulminacyjny – 2460 osób otrzymało środki na założenie działalności gospodarczej, głównie za sprawą dostępności środków finansowych (zarówno krajowych, jak i unijnych) przeznaczonych na ten cel. Na wzrost liczby osób podejmujących działalność gospodarczą wpływały niewątpliwie sprzyjające warunki prawne dla osób chcących założyć własną działalność (np. ulga w opłacaniu składek na ubezpieczenie społeczne osób, które po raz pierwszy rozpoczynają działalność gospodarczą lub podejmują działalność po co najmniej 5 letniej przerwie w jej prowadzeniu). Kolejnym czynnikiem sprzyjającym podejmowaniu działalności był fakt, że otrzymana kwota (z Funduszu Pracy – około 18 tys. – 24 tys. zł, z EFS – do 40 tys. zł plus wsparcie pomostowe w wysokości do kwoty minimalnego wynagrodzenia miesięcznie) była bezzwrotna, a w zasadzie jedynym warunkiem niedokonywania zwrotu przyznanej kwoty jest prowadzenie tej działalności przez okres 12 miesięcy.

W roku 2011 nastąpił spadek liczby osób, które pozyskały wsparcie finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej do 1115 osób w porównaniu do roku 2010 (spadek o 1345 osób). Od roku 2012 zaobserwowano wzrost liczby osób pozyskujących środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, a tendencja wzrostu utrzymywała się w kolejnych latach. Powodów poprawy sytuacji w tym zakresie można doszukiwać się przede wszystkim w zwiększeniu kwot środków publicznych przeznaczonych na wsparcie osób zainteresowanych założeniem własnej firmy. W 2015 r. w związku z zakończeniem okresu programowania nastąpił spadek liczby osób, które otrzymały wsparcie finansowe na ten cel.

W nowym okresie programowania na lata 2014-2020 założono dalsze wspieranie powstawania działalności gospodarczych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego jak i Programu Wiedza-Edukacja-Rozwój w formie bezzwrotnych dotacji, przewidziano

też pożyczki na ten cel. Należy zauważyć, że zmiany w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, wprowadzone w roku 2014 i przewidujące obok możliwości przyznawania z Funduszu Pracy jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej (jako bezzwrotnej dotacji finansowej), również pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, nie wpłynęły na wzrost liczby nowopowstających podmiotów gospodarczych z udziałem pożyczki, bowiem do końca 2015 r. urzędy pracy takiego wsparcia nie realizowały.

Tabela 6. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową, w tym udział nakładów ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R.

Nakłady % PKB		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową, w tym udział nakładów ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R.	woj. podlaskie	0,25	0,20	0,26	0,21	0,32	0,39	0,38	0,55	B.d.	B.d.
Udział nakładów ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach na dział. B+R (%)		26,2	14,8	32,1	22,9	17,1	b.d.**	23,3	21,4	21,0	b.d.
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową, w tym udział nakładów ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R.	Polska	0,56	0,57	0,60	0,67	0,72*	0,75*	0,88*	0,87	0,94	B.d.
Udział nakładów ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach na dział. B+R (%)		31,5	30,4	32,2	28,5	26,6	30,1	37,2	43,6	46,6	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

* wg danych GUS - Zmiana danych w stosunku do wcześniej opublikowanych spowodowana rewizją danych rocznych dla produktu krajowego brutto (PKB)

** brak danych związany z tajemnicą statystyczną

Wskaźnik nakładów na działalność badawczą i rozwojową (B+R) określa poziom innowacyjnego rozwoju województwa. Województwo podlaskie nie należy do regionów charakteryzujących się wysokim stopniem innowacyjności. Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB charakteryzują się trendem wzrostowym od 2007 r., który zwiększył dynamikę w 2013 r. Wielkość nakładów na działalność B+R w stosunku do PKB w woj. podlaskim zdecydowanie odbiega od wielkości nakładów w Polsce. W roku 2013 odnotowano zrównanie tempa wzrostu wskaźnika w woj. podlaskim i w Polsce w porównaniu do roku 2006 r. (woj. podlaskie – 0,3%, Polska – 0,31%,). Nakłady ponoszone w regionie na działalność badawczo-rozwojową jako udział w PKB są nadal niższe niż średnio dla kraju. W Polsce wielkość tego wskaźnika w roku 2013 osiągnęła poziom 0,87%, w woj. podlaskim – 0,55%. Udział nakładów wewnętrznych na badania i prace rozwojowe sektora przedsiębiorstw w nakładach krajowych ogółem w 2014 r. sięgnął 46,6%, w woj. podlaskim – 21,0%.

Tabela 7. Nakłady na działalność badawczą i rozwojową w przeliczeniu na 1 mieszkańca w woj. podlaskim.

Nakłady/1 mieszk. (zł)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
woj. podlaskie	51,0	46,5	62,7	55,6	86,2	116,1	115,83	171,08	195,6	b.d.
Polska	154,6	175,1	202,2	237,7	270,4	303,3	372,48	374,62	420,1	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powyższe dane pokazują, że jeśli chodzi o wielkość nakładów na działalność badawczą i rozwojową w przeliczeniu na 1 mieszkańca, woj. podlaskie wypada bardzo niekorzystnie na tle danych ogólnokrajowych. Choć wielkości tego wskaźnika sukcesywnie rosną, to do roku 2012 utrzymywały się niekorzystne dysproporcje, bowiem wskaźnik był ponad trzykrotnie niższy w odniesieniu do danych ogólnokrajowych. Rok 2013 w woj. podlaskim charakteryzował się zdecydowanym wzrostem wielkości tego wskaźnika, natomiast w ujęciu krajowym nakłady na działalność badawczą i rozwojową w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosły tylko nieznacznie. W roku 2014 zarówno w woj. podlaskim jak i w całym kraju zaobserwowano znaczący wzrost tych nakładów.

Z dostępnych danych statystycznych wynika, że w roku 2006 nakłady na działalność badawczą i rozwojową w woj. podlaskim wyniosły ogółem 61,0 mln zł. W roku 2007 nastąpił spadek nakładów do poziomu 55,4 mln zł, po czym w roku 2008 wzrost do wysokości 74,7 mln zł i w kolejnym roku 2009 ponownie zaobserwowano zmniejszenie nakładów do kwoty 66,3 mln zł. Od 2010 r. odnotowywany jest zdecydowany wzrost nakładów (w 2010 r. - 103,9 mln zł, 2011 r. - 139,5 mln zł, 2012 r. - 139 i 2013 r. – 204,7 mln zł).

O kondycji województwa pod względem rozwoju innowacyjnego świadczy również liczba jednostek funkcjonujących w sferze działalności badawczo-rozwojowej i zatrudnionych tam pracowników, co obrazuje poniższe zestawienie.

Tabela 8. Liczba jednostek B+R i liczba zatrudnionych w B+R w woj. podlaskim.

		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba jednostek B+R	woj. podlaskie	21	26	26	24	36	41	46	62	64	b.d.
	Polska	1085	1144	1157	1298	1767	2220	2773	3122	3474	b.d.
Liczba osób zatrudnionych w B+R	woj. podlaskie	1310	1270	1567	1555	1534	1764	1700	1686	1649	b.d.
	Polska	73 554	75309	74595	73581	81842	85219	90716	93751	104359	b.d.

Źródło: Opracowano na podstawie danych BDL.

Analizując stan zatrudnienia w działalności badawczo rozwojowej woj. podlaskiego, zauważalna jest zależność liczby jednostek funkcjonujących w sferze działalności badawczo-rozwojowej i stanu zatrudnienia od nakładów. Wraz ze wzrostem nakładów na działalność badawczo-rozwojową, obserwowany jest wzrost liczby jednostek i osób zatrudnionych w tej sferze działalności. W 2006 r. w regionie funkcjonowało 21 jednostek B+R zatrudniających 1310 osób, w 2014 r. liczba ta wzrosła do 64 jednostek, które zatrudniały 1649 osób.

W ujęciu ogólnokrajowym, począwszy od roku 2010 udział środków pochodzących z sektora rządowego w strukturze źródeł finansowania działalności B+R systematycznie się zmniejszał i w ciągu pięciu lat obniżył się o 15,7 p. proc. Jednocześnie w okresie tym zaobserwowano systematyczny wzrost udziału sektora przedsiębiorstw w finansowaniu działalności B+R. W 2014 r. z sektora tego pochodziło 39,0% wszystkich nakładów poniesionych przez podmioty prowadzące działalność B+R i było to więcej o 1,7 p. proc. niż przed rokiem i o 14,6 p. proc. niż w 2010 r. (Działalność badawcza i rozwojowa w Polsce w 2014 r. opracowanie sygnałne GUS). Zaangażowanie przedsiębiorców w działalność badawczo – rozwojową jest kluczem do wzrostu innowacyjności polskiej gospodarki. Nowa perspektywa finansowa UE może przynieść pozytywne zmiany w zakresie wzrostu zaangażowania przedsiębiorców w działalność innowacyjną, co w sposób znaczący może przybliżyć Polskę do modelu finansowania sfery B+R, wyznaczonego w Strategii Lizbońskiej, zgodnie z którym 2/3 środków na ten cel powinno pochodzić z funduszy prywatnych, a tylko 1/3 z publicznych.

Tabela 9. Odsetek osób korzystających z Internetu.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Polska	47,9	52,2	56,3	61,4	64,9	67,3	67,6	68,0	71,9	72,9
Region Wschodni	b.d.	b.d.	51,9	57,8	59,0	62,2	61,6	63,7	69,3 (Podlaskie - 74,7)	71,4 (Podlaskie - 78,3)

Źródło: opracowano na podstawie danych GUS.

W 2015 r. w Polsce 72,9% osób w wieku 16-74 lata korzystało z Internetu (wobec 71,9% w roku 2014 i 47,9% w roku 2006). Uwzględniając podział terytorialny kraju w 2015 r. największy odsetek osób kiedykolwiek korzystających z Internetu oraz regularnych użytkowników Internetu wystąpił w woj. zachodniopomorskim (odpowiednio 79,9% i 74,0%). Najniższy odsetek osób korzystających z Internetu odnotowano w woj. kujawsko-pomorskim (63,9%). W woj. podlaskim wskaźnik ten osiągnął poziom 78,3% i był wyższy o 3,6 p. proc. od wskaźnika z roku ubiegłego. W Regionie Wschodnim odsetek osób korzystających z Internetu w latach 2008-2015 systematycznie wzrastał z 51,9% w 2008 r. do 71,4% w 2015 r. W analizowanym okresie wskaźnik wzrósł o 19,5 p. proc.

Tabela 10. Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Internet	35,9%	41%	47,6%	58,6%	63,4%	66,6%	70,5%	72,0%	74,8%	75,8%
Szerokopasmowy	21,6%	29,6%	37,9%	51,1%	56,8%	61,1%	67%	69,0%	71,1%	71,0%

Źródło: opracowano na podstawie danych GUS, STRATEG (dane dotyczą dostępu do Internetu w ujęciu ogólnokrajowym (brak danych w podziale na województwa).

Jak wynika z danych statystycznych GUS z roku na rok systematycznie rośnie odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu. W roku 2006 dostęp do Internetu posiadało ok. 36% gospodarstw domowych, w roku 2015 – 75,8%. W 2015 r. w Polsce 71,0% ogółu gospodarstw domowych miało w domu szerokopasmowy dostęp do Internetu, co oznacza, że w stosunku do 2014 r. wystąpił spadek o 0,1 p. proc. Jednak w porównaniu z 2006 r. odsetek ten był wyższy o 49,4 p. proc.

Z roku na rok coraz większa część gospodarstw domowych mających dostęp do Internetu posiadała szerokopasmowe połączenie z tą siecią. O ile jeszcze do niedawna zauważalne było, że zdecydowanie większe zainteresowanie Internetem wykazywały gospodarstwa domowe z dziećmi oraz na terenie dużych miast, to w chwili obecnej można stwierdzić, że nie w mniejszym stopniu z Internetu korzystają również gospodarstwa domowe bez dzieci i na obszarach wiejskich.

Priorytet III. WYRÓWNANIE SZANS I PRZECIWDZIAŁANIE DYSKRYMINACJI W DOSTĘPIE DO PRACY I EDUKACJI.

Tabela 11. Kobiety na podlaskim rynku pracy w latach 2006-2015. Podstawowe wskaźniki.

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015-2012	2015-2006
Wskaźnik zatrudnienia kobiet w wieku 15 lat i więcej wg BAEL*) (w %) – IV kwartał												
<i>woj. podlaskie</i>	39,1	43,8	45,0	44,7	42,8	42,9	44,3	45,4	45,2	44,7	0,4	5,6
<i>Polska</i>	40,3	42,3	43,5	43,3	42,8	42,8	43,0	43,4	44,3	45,2	2,2	4,9
Stopa bezrobocia wśród kobiet w wieku 15 lat i więcej wg BAEL*) (w %) – IV kwartał												
<i>woj. podlaskie</i>	12,3	8,0	6,7	5,7	9,3	11,4	10,6	9,0	7,3	6,2	-4,4	-6,1
<i>Polska</i>	13,7	9,4	7,6	8,8	9,9	10,8	11,1	10,5	8,7	7,1	-4,0	-6,6
% kobiet wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych - koniec roku												
<i>woj. podlaskie</i>	52,6	53,5	50,4	46,0	47,4	48,1	45,9	45,6	45,5	45,3	-0,6	-7,3
<i>Polska</i>	56,5	58,2	56,6	51,1	51,9	53,5	51,4	51,0	51,5	52,2	0,8	-4,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

*) Dane dotyczące aktywności ekonomicznej ludności BAEL za 2015 rok nie są w pełni porównywalne z wynikami badań z lat poprzedzających 2010 r., ponieważ zostały przeliczone przez GUS zgodnie z nową metodologią i nową podstawą uogólniania wyników.

Na rynku pracy w Polsce występują wyraźne nierówności ze względu na płeć, na niekorzyść kobiet. Wzrost zatrudnienia, w tym również zatrudnienia kobiet, jest jednym z przewodnich zadań zarówno krajowej, jak i regionalnej polityki. Wartość wskaźnika określającego udział pracujących kobiet w ogólnej liczbie kobiet w wieku 15 lat i więcej w woj. podlaskim na przestrzeni lat 2006-2015 ulegała wahaniom; na przemian występowały okresy wzrostu i spadku wartości tego wskaźnika (największy wzrost w latach 2007-2008 - o 5,1, pkt. proc. do 45,0%, największy spadek w latach 2009-2010 - o 2,1 pkt. proc. do 42,8%). W latach 2012-2015, a więc w okresie objętym niniejszym monitoringiem, wskaźnik zatrudnienia kobiet w woj. podlaskim zwiększył się o 0,4 punktu proc., a w porównaniu do 2006r. – aż o 5,6 punktu proc., osiągając wartość 44,7% w IV kwartale 2015r. Natomiast w skali kraju wzrost wartości wskaźnika zatrudnienia kobiet w okresie 2012-2015 był większy niż w naszym regionie (o 2,2 punktu proc.), a na przestrzeni lat 2006-2015 mniejszy (o 4,9 punktu proc.), osiągając wartość 45,2%. Jeśli chodzi o porównanie poziomu zatrudnialności kobiet w woj. podlaskim i Polsce, to o ile w latach 2006-2009 odsetek zatrudnionych kobiet w regionie podlaskim był niższy niż w kraju, to w 2010r. nastąpiło wyrównanie jego wartości, a od 2011r. do 2014r. mieliśmy do czynienia z korzystniejszą sytuacją w tym zakresie. Z kolei w 2015r. nastąpiło pogorszenie wartości tego wskaźnika w Podlaskiem, podczas gdy w skali kraju nastąpił jego wzrost.

Również stopa bezrobocia rzeczywistego kobiet w woj. podlaskim ulegała zmianom. W latach 2012-2015 nastąpił znaczny spadek wartości tego wskaźnika: w woj. podlaskim o 4,4 punktu proc., a w Polsce o 4,0 punktu proc., natomiast w latach 2006-2015 ten spadek był jeszcze większy (w woj. podlaskim o 6,1 punktu proc., w Polsce o 6,6 punktu proc.), osiągając w IV kwartale 2015r. wartości odpowiednio: 6,2% w woj. podlaskim i 7,1% w Polsce. Generalnie na przestrzeni lat 2006-2015 (z wyjątkiem 2011r.) wartość stopy bezrobocia kobiet była na poziomie niższym od średniej krajowej o 3,1 punktu proc. w IV kwartale 2009r. do 0,6 punktu proc. w IV kwartale 2012r. W IV kwartale 2015r. różnica ta wyniosła 0,9 punktu proc. na korzyść woj. podlaskiego.

Jeśli chodzi o sytuację w zakresie bezrobocia rejestrowanego kobiet, to ich sytuacja na przestrzeni lat 2006-2015 zmieniła się diametralnie, zwłaszcza w woj. podlaskim, gdzie liczba bezrobotnych kobiet zarejestrowanych w PUP zmniejszyła się o 7,6 tys. (o 23,3%), podczas gdy liczba bezrobotnych mężczyzn zwiększyła się o 0,8 tys. (o 2,8%). Spowodowało to znaczne zmniejszenie udziału kobiet wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych – o 7,3 punktu proc. do 45,3%. Największy spadek poziomu bezrobocia kobiet przypada na lata 2012-2015 – o 6,6 tys. (o 20,9%), co jest związane z ogólną poprawą sytuacji na rynku pracy i notowanym ogólnym spadkiem poziomu bezrobocia rządu 19,9%. Na tle kraju odsetek bezrobotnych kobiet kształtował się korzystniej na całej

przeźrzeni lat 2006-2015. W końcu 2015r. w woj. podlaskim wyniósł on 45,3%, tj. o 6,9 punktu proc. poniżej wartości odsetka krajowego wynoszącego 52,2% (dla porównania: w końcu 2012r. różnica ta wyniosła 5,5 punktu proc., a w 2006r. 3,9 punktu proc.).

Znamienne jest, że w latach 2012-2015 dynamika wzrostu poziomu zatrudnialności kobiet w woj. podlaskim była niższa od dynamiki wzrostu zatrudnialności mężczyzn, co nie pokrywało się z tempem spadku poziomu bezrobocia rzeczywistego kobiet i mężczyzn, który był większy wśród kobiet niż wśród mężczyzn. Innymi słowy, w większym stopniu ubywało kobiet bezrobotnych niż przybywało kobiet pracujących, co może świadczyć o przechodzeniu części z nich w stan bierności zawodowej.

Tabela 12. Udział osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w woj. podlaskim w latach 2006-2015.

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015-2012	2015-2006
% osób do 25 roku życia												
<i>woj. podlaskie</i>	22,9	20,9	22,0	24,4	23,9	22,4	21,2	20,0	17,9	16,8	-4,4	-6,1
<i>Polska</i>	20,6	19,0	20,7	22,5	21,9	21,0	19,9	18,6	16,5	15,1	-4,7	-5,5
% osób długotrwale bezrobotnych												
<i>woj. podlaskie</i>	63,6	61,9	50,8	43,2	51,1	55,4	55,6	58,0	61,9	60,7	5,1	-2,9
<i>Polska</i>	65,7	62,6	51,1	40,9	38,1	39,8	40,5	53,7	57,7	56,3	15,8	-9,4
% osób bezrobotnych powyżej 50 r. ż.												
<i>woj. podlaskie</i>	19,0	22,3	22,8	21,6	22,3	23,0	23,2	24,9	26,0	27,0	3,8	8,0
<i>Polska</i>	18,8	21,7	21,6	20,7	17,6	19,6	20,9	24,3	26,0	27,5	6,6	8,7
% osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych*												
<i>woj. podlaskie</i>	30,9	32,1	31,0	29,5	28,3	30,0	30,2	31,7	32,0	32,7	2,5	1,8
<i>Polska</i>	29,9	31,2	29,2	27,2	25,6	28,3	27,4	29,9	30,2	30,6	3,2	0,7
% kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka (wśród ogółu kobiet)*												
<i>woj. podlaskie</i>	-	-	20,5	19,7	18,9	19,6	21,2	22,3	24,8	26,5	5,3	-
<i>Polska</i>	-	-	19,2	18,3	18,3	19,4	20,6	21,8	24,0	25,5	4,9	-
% osób samotnie wychowujących co najmniej 1 dziecko do 7 roku życia (2006-2007)/ samotnie wychowujących co najmniej 1 dziecko do 18 roku życia (2008-2014)/ posiadających 1 dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia lub co najmniej 1 dziecko do 6 roku życia (2015)												
<i>woj. podlaskie</i>	3,1	3,5	7,3	6,6	6,6	6,8	6,8	7,2	7,7	12,7	-	-
<i>Polska</i>	3,8	4,4	8,2	7,6	6,3	7,0	6,9	9,4	9,8	15,5	-	-
% osób niepełnosprawnych												
<i>woj. podlaskie</i>	3,8	4,8	5,8	5,4	5,4	5,4	5,6	5,9	6,3	6,2	0,6	2,4
<i>Polska</i>	3,1	3,9	5,0	5,0	4,5	5,5	5,5	5,4	6,0	6,1	0,6	3,0

* od 2015 roku wymienione kategorie bezrobotnych nie posiadają statusu osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Białymstoku oraz danych zamieszczonych na stronie internetowej Publicznych Służb Zatrudnienia www.psz.praca.gov.pl.

Osoby młode są od lat przedmiotem szczególnej uwagi publicznych służb zatrudnienia. Procentowy udział osób do 25 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych najwyższą wartość osiągnął w 2009r. - 24,4%. Od roku 2010 obserwujemy optymistyczne symptomy świadczące o zmniejszaniu się bezrobocia rejestrowanego w grupie osób młodych, które w 2015 r. spadło do poziomu 16,8%. Pomimo spadku wartości tego wskaźnika w ostatnich latach należy stwierdzić, że sytuacja ludzi młodych na rynku pracy jest trudna, bowiem bezrobocie wśród ludzi młodych może niekorzystnie wpłynąć na dalszy rozwój ich kariery zawodowej. Niepokojący może okazać się fakt, iż udział młodzieży w populacji podlaskich bezrobotnych jest wyższy o 1,7 pkt proc. niż w kraju.

Do grupy bezrobotnych osób, które są identyfikowane jako będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, należą również osoby długotrwale bezrobotne. Udział bezrobotnych długotrwale w

całkowitej liczbie bezrobotnych najwyższą wartość osiągnął w 2006r. – 63,6%, po czym w kolejnych latach ulegał zmniejszeniu. Najniższy odsetek długotrwale bezrobotnych w całej zbiorowości osób bezrobotnych odnotowano w roku 2009 r., gdy wartość wskaźnika wyniosła 43,2% i była o 20,4 punktów proc. niższa niż w roku 2006. W roku 2010 nastąpił gwałtowny wzrost wskaźnika o 7,9 punktów proc. i następnie wzrastał, osiągając na koniec roku 2014 poziom 61,9%. W 2015r. odnotowano natomiast spadek odsetka osób długotrwale bezrobotnych o 1,2 punktu (do 60,7% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w końcu roku). Skupiając się natomiast na okresie objętym niniejszym monitoringiem, tj. latach 2012-2015, możemy zauważyć wzrost udziału tej grupy bezrobotnych o 5,1 punktu proc., a w porównaniu do sytuacji w wyjściowym 2006 roku – spadek o 2,9 punktu proc. Z kolei w Polsce, z racji na wcześniejszą (w latach 2010-2012) dużą dysproporcję w wysokości analizowanego wskaźnika krajowego w stosunku do wojewódzkiego rzędu 10-15 punktów proc., wzrost udziału osób długotrwale bezrobotnych w latach 2012-2015 wyniósł aż 15,8 punktu proc., a w porównaniu do bazowego 2006r. spadek wartości tego wskaźnika również był większy i wyniósł -9,4 punktu proc. Również w 2015r. udział osób długotrwale bezrobotnych w woj. podlaskim był wyższy niż w kraju - o 4,4 punktu proc., co stawia woj. podlaskie w niekorzystnej sytuacji bezrobocia strukturalnego.

Także bezrobotni powyżej 50 roku życia są grupą szczególnie traktowaną przez instytucje rynku pracy. Jest to o tyle uzasadnione, że w sytuacji starzenia się społeczeństwa rośnie udział tej grupy wiekowej wśród zarejestrowanych bezrobotnych, a maleją szanse na jej trwałą aktywację zawodową. Począwszy od 2006r. w woj. podlaskim zwiększał się, z wyjątkiem 2009r., procentowy udział osób w wieku 50+ wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. W końcu 2006r. stanowiły one 19,0%, w końcu 2012r. – już 23,2%, a w końcu 2015r. – aż 27,0%. W porównaniu do Polski sytuacja w woj. podlaskim była mniej korzystna, gdyż aż do 2013r. osoby po 50 roku życia miały większy udział w strukturze zarejestrowanych bezrobotnych niż w kraju (od o 0,2 pkt. w 2006r. do o 4,7 pkt. w 2010r. więcej). W 2014r. nastąpiło wyrównanie wartości tego udziału – do 26,0%, a w 2015r. wskaźnik krajowy przewyższył wojewódzki o 0,5 pkt. proc. Generalnie w latach 2012-2015, tj. w okresie objętym niniejszym monitoringiem, nastąpił wzrost udziału tej grupy wiekowej bezrobotnych o 3,8 punktu proc. w województwie i o 6,6 punktu proc. w kraju, a w porównaniu do bazowego 2006r. wzrost ten wyniósł odpowiednio: 8,0 punktu proc. i 8,7 punktu proc.

Nadal, mimo szeroko organizowanych staży u pracodawców i szkoleń zawodowych, utrzymuje się wysoki ponad 30% udział osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych. Odsetek tej kategorii w całkowitej liczbie bezrobotnych w 2006r. wyniósł 30,9% w woj. podlaskim (w Polsce - 29,9%), w 2012r. – 30,2% (w Polsce - 27,4%), a w 2015r. – 32,7% (w Polsce - 30,6%). W analizowanym okresie lat 2012-2015 nastąpił więc wzrost wartości tego odsetka o 2,5 punktu proc., tj. w mniejszym stopniu niż w skali kraju (wzrost o 3,2 punktu proc.), natomiast w porównaniu do bazowego 2006r. wzrost ten był mniejszy: o 1,8 punktu proc. w województwie i o 0,7 punktu proc. w kraju. Osoby bez kwalifikacji zawodowych w woj. podlaskim są w gorszej sytuacji niż w Polsce, ich udział wśród ogółu bezrobotnych był wyższy niż w Polsce przez cały okres 10 lat obowiązywania PSZ 2015: w 2006r. o 1,0 punktu proc., w 2012r. o 2,8 punktu proc., a w 2015r. o 2,1 punktu proc.

Kobiety ze względu na pełnione role społeczne znajdują się specyficznej sytuacji na rynku pracy. Rezygnacja z zatrudnienia często podyktowana jest koniecznością sprawowania opieki nad dziećmi lub najbliższymi członkami rodziny. W województwie podlaskim udział kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka w ogólnej zbiorowości bezrobotnych kobiet kształtował się na dosyć wysokim poziomie: w 2008r. wyniósł 20,5% (w Polsce – 19,2%), w 2012r. – 21,2% (w Polsce – 20,6%), a w 2015r. – 26,5% (w Polsce – 25,5%). W analizowanym okresie lat 2012-2015 nastąpił wzrost wartości tego odsetka o 5,3 punktu proc., a więc w większym stopniu niż w skali kraju (wzrost o 4,9 punktu proc.). Województwo podlaskie na tle kraju wypada niekorzystnie, bowiem wartości tego wskaźnika były wyższe: w 2012r. o 0,6 punktu proc., a w 2015r. o 1,0 punktu proc. niż wskazania dla Polski. Obecnie prawie co czwarta kobieta zarejestrowana jako bezrobotna nie wraca do pracy po upływie okresu urlopu macierzyńskiego/rodzicielskiego, w roku 2012 – była to prawie co piąta kobieta.

W szczególnej sytuacji na podlaskim rynku pracy są również bezrobotne osoby wychowujące dzieci, przy czym w różnych latach ustawodawca różnie określał wiek dzieci: w latach 2006-2007 szczególną uwagę byli objęci samotni rodzice dzieci do 7 roku życia, w następnych latach 2008-2014 – samotni rodzice dzieci do 18 roku życia, a od 2015 roku – rodzice, niekoniecznie samotni, dziecka do 6 roku życia lub dziecka niepełnosprawnego do 18 roku życia, i w dużej mierze są to właśnie kobiety. Z uwagi na powyższe zmiany i różne zakresy podmiotowe trudno jest dokonywać analizy wzrostu/spadku poziomu bezrobocia tych grup bezrobotnych, niemniej jednak rodzice wychowujący dzieci stanowili na przestrzeni analizowanych lat od 3,1% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w 2006r., przez 6,8% w 2012r. do 12,7% w 2015r. W porównaniu do sytuacji w Polsce udział osób bezrobotnych wychowujących dzieci w woj. podlaskim był mniejszy o 0,7 punktu proc. w 2006r., praktycznie zrównując się w 2012r. (różnica 0,1 punktu) i mniejszy o 2,8 punktu w 2015r., co stawia nasze województwo we względnie lepszej sytuacji na tle kraju.

Osoby niepełnosprawne jako następna grupa osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2015r. stanowiły w woj. podlaskim 6,2% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (w Polsce 6,1%), a ich udział w grupie osób bezrobotnych zwiększył się o 0,6 punktu proc. w odniesieniu do roku 2012 i o 2,4 punktu proc. w stosunku do roku 2006. W Polsce wzrost ich odsetka wyniósł w stosunku do roku 2012 również 0,6 punktu proc., a w odniesieniu do roku 2006 3,0 punktu proc. Wzrost udziału tej grupy w ogólnej zbiorowości zarejestrowanych bezrobotnych w woj. podlaskim i w Polsce świadczy o istniejących w dalszym ciągu utrudnieniach w dostępie do rynku pracy osób niepełnosprawnych.

Tabela 13. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata wg BAEL w latach 2006-2015 (w %) – IV kwartał.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015-2012	2015-2006
woj. podlaskie	21,1	19,6	21,4	25,0	18,5	23,6	26,4	20,3	20,8	19,2	-7,2	-1,9
Polska	17,9	19,2	20,3	20,3	20,8	20,6	21,5	20,5	22,1	21,9	0,4	4,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

*) Dane dotyczące aktywności ekonomicznej ludności BAEL za 2015 rok nie są w pełni porównywalne z wynikami badań z lat poprzedzających 2010 r., ponieważ zostały przeliczone przez GUS zgodnie z nową metodologią i nową podstawą uogólniania wyników.

Sytuacja zatrudnieniowa osób niepełnosprawnych w woj. podlaskim ulega pogorszeniu. Na przestrzeni trzech ostatnich lat wartość wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych zmniejszyła się w regionie o 7,2 punktu proc., a w porównaniu do IV kwartału 2006r. o 1,9 punktu proc. Jest to tym bardziej niepokojące, że w Polsce w analogicznym okresie mieliśmy do czynienia z poprawą zatrudnialności osób niepełnosprawnych odpowiednio: o 0,4 punktu w porównaniu do IV kwartału 2012r. i o 4,0 punktu w porównaniu do IV kwartału 2006r. W woj. podlaskim wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata w IV kwartale 2006r. wyniósł 21,1%, w IV kwartale 2012r. – 26,4%, a w IV kwartale 2015r. – tylko 19,2%. W Polsce wskaźniki te kształtowały się odpowiednio: 17,9%, 21,5% i 21,9%. Należy dodać, że o ile w woj. podlaskim w 2012r. zostały wypracowane korzystniejsze wskaźniki w tym zakresie i różnica w IV kwartale wyniosła +4,9 p. proc., to od 2013r. nastąpiło pogorszenie sytuacji w tym zakresie i w IV kwartale 2015r. wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w woj. podlaskim był niższy od krajowego o 2,7 punktu proc.

Tabela 14. Liczba osób objętych programem zatrudnienia socjalnego.

2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013r.	2014r.	2015r.
B.d.	28	0	2081	3993	2521	10723	13080	15681	16896

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań RPD.

Zatrudnienie socjalne polega na możliwości uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej, w zatrudnieniu wspieranym i jest skierowane w szczególności do osób¹⁹:

¹⁹ Ustawa o zatrudnieniu socjalnym.

- bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- uzależnionych od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego,
- uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej,
- chorych psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego,
- bezrobotnych, w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, pozostających bez pracy przez okres co najmniej 36 miesięcy,
- zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- uchodźców realizujących indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- osób niepełnosprawnych, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, którzy podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

Kontrakt socjalny, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, to pisemna umowa zawarta z osobą ubiegającą się o pomoc, określająca uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny. Pracownik socjalny może zawrzeć kontrakt z osobą lub rodziną w trudnej sytuacji życiowej. Kontrakt określa zasady współdziałania tych osób z ośrodkiem pomocy społecznej. Odmowa zawarcia kontraktu socjalnego lub niedotrzymywanie jego postanowień mogą stanowić podstawę do odmowy przyznania świadczenia, uchylenia decyzji o przyznaniu świadczenia lub wstrzymania świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej.

Dostępne dane wskazują, że w 2007 r. programem zatrudnienia socjalnego zostało objętych 28 osób. W roku 2009 dzięki projektom realizowanym w ramach Działania 7.1 *Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji* POKL, kontraktami socjalnymi objęto 2081 klientów instytucji pomocy społecznej (w tej liczbie znajdują się również osoby zagrożone wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia, czyli klienci powiatowych urzędów pracy).

W roku 2010 nastąpił wzrost liczby osób objętych kontraktami socjalnymi (3993), po czym w roku 2011 spadek (2521), a w roku 2012 gwałtowny wzrost liczby zawartych kontraktów socjalnych (10723). Tendencja wzrostowa utrzymuje się aż do roku 2015, w którym liczba osób objętych kontraktami socjalnymi wyniosła 16896.

Ponadto, zgodnie z art. 50 ust. 2 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, bezrobotnym, korzystającym ze świadczeń z pomocy społecznej, powiatowy urząd pracy w okresie 6 miesięcy od dnia utraty prawa do zasiłku z powodu upływu okresu jego pobierania, a w przypadku bezrobotnych bez prawa do zasiłku w okresie 6 miesięcy od dnia rejestracji, na wniosek ośrodka pomocy społecznej może skierować do uczestnictwa w kontrakcie socjalnym, indywidualnym programie usamodzielnienia, lokalnym programie pomocy społecznej, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub uczestnictwa w indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego, o którym mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym. Z danych przekazywanych przez powiatowe urzędy pracy wynika, że z indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego lub z kontraktu socjalnego w roku 2009 skorzystało 13 osób bezrobotnych, w roku 2010 – 16, w roku 2011 – 182, w roku 2012 – 350, w roku 2013 – 371, a w roku 2014 nastąpił spadek liczby osób objętych takim wsparciem – do 292.

Podmioty ekonomii społecznej (CIS, KIS, spółdzielnie socjalne).

Centrum integracji społecznej działa na podstawie ustawy o zatrudnieniu i socjalnym i jest jednostką organizacyjną realizującą reintegrację zawodową i społeczną poprzez oferowanie usług w zakresie:

- kształcenia umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiąganie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu;
- nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych,
- naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą,
- uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Usługi Centrum integracji społecznej adresowane są do osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj. bezdomnych, uzależnionych, niepełnosprawnych, chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, uchodźców czy osób opuszczających zakłady karne. Status centrum nadaje wojewoda w drodze decyzji administracyjnej na podstawie złożonego wniosku.

Informacje statystyczne dotyczące Centrów i Klubów Integracji Społecznej pojawiły się od 2012 r. po wprowadzeniu obowiązku monitoringu ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Wiadomo też, że faktycznie działać może więcej jednostek zatrudnienia socjalnego niż wynika to z oficjalnych rejestrów i statystyk, bowiem z powodu braku sankcji nie wszystkie podmioty dokonują rejestracji jednostki u wojewody oraz często nie sporządzają sprawozdań. Do 2012 r. informacje o CIS i KIS pochodzą ze sprawozdań z Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia, w latach kolejnych z danych GUS i rejestrów wojewody. W latach 2006-2010 w woj. podlaskim powstały 3 Centra Integracji Społecznej. W okresie od 2011 r. do 2015 r. powstało kolejnych 11 CIS (w 2013 r. jeden podmiot utracił status). Na koniec 2015 r. w województwie podlaskim wpis do rejestru posiadało 11 CIS. Ponadto, na koniec 2015 r., do rejestru Klubów Integracji Społecznej prowadzonego przez Wojewodę, posiadało 6 Klubów Integracji Społecznej. Należy dodać, że w roku 2015 na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 41 spółdzielni socjalnych.

Zatrudnienie socjalne, jak wskazała Najwyższa Izba Kontroli w informacji o wynikach kontroli zatrudnienia socjalnego w latach 2011-2013 („Zatrudnienie socjalne jako instrument działań na rzecz rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej oraz wzmocnienia aktywności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”, NIK, listopad 2013 r.,) jest przydatnym instrumentem w działaniach na rzecz rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej oraz wzmocnienia aktywności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a działalność CIS i KIS jest głównym filarem instytucji zatrudnienia socjalnego. W raporcie zwrócono też uwagę na niezbyt wysoką skuteczność w realizacji zadań zatrudnienia socjalnego, mierzoną odsetkiem uczestników usamodzielnionych ekonomicznie w relacji do pozytywnie kończących zajęcia.

Tabela 15. Liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w programach aktywizacji zawodowej i społecznej.

2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
202	653	462	652	772	595	782	766	888	839

Źródło: Opracowano na podstawie danych statystycznych WUP.

Powyższy wskaźnik dotyczy aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, które wzięły udział w różnych programach aktywizacyjnych realizowanych przez powiatowe urzędy pracy, a finansowanych ze środków FP i PFRON. W roku 2006 aktywnymi programami rynku pracy (praca subsydiowana, szkolenia, staż, przygotowanie zawodowe dorosłych, prace społecznie użyteczne, indywidualny program zatrudnienia socjalnego, od roku 2015 – dodatkowo udział w zlecaniu działań aktywizacyjnych,) objęto 202 osoby, w roku 2009 – 652 osoby, w roku 2012 – 782 osoby, a w roku 2015 - 839. W doniesieniu do 2006 r. nastąpił wzrost wskaźnika o 637 osób. Analiza wartości wskaźnika w latach 2007-2015 wskazuje na sekwencję występujących wzrostów oraz spadków w roku 2008, 2011, 2015. Powodem tego stanu rzeczy była niższa kwota środków Funduszu Pracy przeznaczona przez dysponenta Funduszu na aktywizację lokalnych rynków pracy.

Tabela 16. Stopa ponownego zatrudnienia osób objętych programami integracji zawodowej i społecznej.

2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
64,84	32,86	30,42	33,13

Źródło: Opracowano na podstawie sprawozdań UMWP z realizacji priorytetów VI-IX POKL.

Dostępne dane dotyczą efektywności zatrudnieniowej projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII *Promocja integracji społecznej* w ramach POKL, Działanie 7.2 - Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej oraz Działanie 7.4 - Niepełnosprawni na rynku pracy. W ramach ww. Priorytetu realizowane były projekty wsparcia w zakresie ekonomii społecznej, głównie projekty systemowe OPS i PCPR. Kryteria dotyczące pomiaru efektywności zatrudnieniowej zostały wprowadzone w Planach działania od roku 2012. Osiągnięta wartość wskaźnika efektywności zatrudnieniowej w ramach realizowanych projektów wyniosła, wg stanu na koniec 2012 r. – 64,84%, a na koniec 2015 r. - 33,13 %. Stopień realizacji wskaźnika w okresie sprawozdawczym ulegał wahaniom, co wynikało z liczby osób, które znalazły lub kontynuują zatrudnienie w odniesieniu do liczby osób, które zakończyły udział w projekcie.

Tabela 17. Liczba młodzieży objętej programami edukacyjnymi i programami zapobiegania bezrobociu (OHP).

2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
b.d.	42487	19134	34995	36115	36807	39594	33828	32213	33237

Źródło: Opracowano na podstawie sprawozdań z realizacji RPD.

Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucji rynku pracy, Ochotnicze Hufce Pracy wykonują zadania państwa w zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży, a także zadania w zakresie jej kształcenia i wychowania. W zakresie kształcenia i wychowania młodzieży Ochotnicze Hufce Pracy w szczególności prowadzą działania mające na celu:

- 1) umożliwienie młodzieży, która nie ukończyła szkoły podstawowej lub gimnazjum albo nie kontynuuje nauki po ukończeniu tych szkół, zdobycie kwalifikacji zawodowych oraz uzupełnienie wykształcenia podstawowego lub gimnazjalnego;
- 2) umożliwienie młodzieży uzupełniania ponadgimnazjalnego wykształcenia ogólnego i zawodowego.

Młodzież objęta opieką Ochotniczych Hufców Pracy, która ukończyła 15 lat najpóźniej w dniu rozpoczęcia zajęć dydaktyczno-wychowawczych, jeżeli:

- 1) ma opóźnienie w cyklu kształcenia i nie rokuje ukończenia szkoły podstawowej lub gimnazjum dla dzieci i młodzieży albo
- 2) ma uwarunkowania psychofizyczne lub trudną sytuację życiową ograniczającą możliwość nauki w szkole

- może uczęszczać do szkół dla dorosłych.

Natomiast w zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży Ochotnicze Hufce Pracy, w szczególności:

- 1) prowadzą pośrednictwo pracy, z wyłączeniem działań przewidzianych dla sieci EURES, oraz organizują zatrudnianie dla:
 - a) młodzieży w wieku powyżej 15 lat, która nie ukończyła szkoły podstawowej lub gimnazjum albo nie kontynuuje nauki po ukończeniu tych szkół,
 - b) bezrobotnych do 25 roku życia,
 - c) uczniów i studentów;
- 2) prowadzą poradnictwo zawodowe dla młodzieży oraz mobilne centra informacji zawodowej;
- 3) inicjują międzynarodową współpracę i wymianę młodzieży;
- 4) refundują koszty poniesione przez pracodawcę na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników, zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego w ramach szkoleń ogólnych w rozumieniu przepisów o dopuszczalności pomocy publicznej dla przedsiębiorców.

Analiza danych zawartych w tabeli powyżej wskazuje, że w roku 2007 programami edukacyjnymi i programami zapobiegania bezrobociu w ramach OHP objęto 42487 osób (brak danych za rok 2006), w roku 2008 nastąpił spadek liczby osób korzystających z usług OHP natomiast w latach 2009-2012 miał miejsce wzrost wskaźnika liczby osób obejmowanych wsparciem. W kolejnych latach 2013-2015 występowały spadki i wzrosty wskaźnika. Na koniec 2015 r. liczba młodzieży korzystająca z usług OHP wyniosła 33237 osób i była wyższa o 1024 osoby w porównaniu do roku 2014 i zdecydowanie niższa niż w roku 2007 – o 9250, kiedy osiągnęła wartość najwyższą w analizowanym okresie. Wzrosty i spadki liczby osób obejmowanych programami edukacyjnymi i programami zapobiegania bezrobociu w ramach działań OHP były związane z wielkością środków z Funduszu Pracy przeznaczanych przez dysponenta Funduszu oraz możliwością realizacji projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

PRIORYTET IV. PODNIESIENIE JAKOŚCI KSZTAŁCENIA I WYPOSAŻENIA SZKÓŁ ZAWODOWYCH.

Wykształcenie mieszkańców

Zmienia się struktura wykształcenia ludności województwa podlaskiego. Informacje uzyskane w drodze badań ankietowych (BAEL) nie odzwierciedlają, jak się wydaje, faktycznej struktury wykształcenia społeczeństwa Podlasia, jednakże obrazują pewną tendencję zmian w tym zakresie. W latach 2006-2012 wzrósł poziom wykształcenia ludności województwa podlaskiego na poziomie wyższym. W porównaniu do roku 2006 liczba osób z wykształceniem wyższym wzrosła o 56 tys. co spowodowało wzrost odsetka z 13,4% do 19,3%. Spadła natomiast liczba osób z wykształceniem najniższym z 35% w roku 2006 do 26,9% w 2012 r. W kolejnych latach 2013 – 2015 dało się zauważyć dalszy wzrost poziomu wykształcenia ludności województwa na poziomie wyższym. W roku 2015 odsetek osób z wykształceniem wyższym osiągnął poziom 21,71% i w stosunku do roku 2006 wzrósł o 8,31 pkt proc. (z poziomu 13,4%). Nadal utrzymywały się pozytywne tendencje spadkowe poziomu liczby osób z wykształceniem najniższym, w 2015 r. wskaźnik ten osiągnął poziom 24,67 %. (Tabela 5 w załączniku nr 1).

Dostępność systemu szkolnictwa oraz skłonność do kształcenia odzwierciedla współczynnik skolaryzacji.

Tabela 18. Współczynnik skolaryzacji w latach 2005/06-2014/15.

Współczynnik skolaryzacji brutto	Rok szk 2005/06 (w %)	Rok szk 2006/07 (w %)	Rok szk 2007/08 (w %)	Rok szk 2008/09 (w %)	Rok szk 2009/10 (w %)	Rok szk 2010/11 (w %)	Rok szk 2011/12 (w %)	Rok szk 2012/13 (w %)	Rok szk 13/14 (w %)	Rok szk 2014/15 (w %)
Wychowanie przedszkolne (6-latki)	95,5	96,2	92,4	93,1	91,2	85,5	77,5	77,6	78,3	93,4
Szk. podstawowe	97,2	96,7	96,0	96,1	96,5	94,9	95,6	95	94,7	91,6
Szk. gimnazjalne	99,1	99,0	98,5	98,1	97,8	96,8	96,2	95,6	95,1	94,4
Szk. zasadnicze zawodowe	10,2	10,2	11,1	11,3	11,6	11,2	10,9	10,4	10,6	11,3
Szk. licealne ogólnokształcące	55,2	56,4	56,1	56,4	56,7	59,1	60,8	62,5	60,0	58,2
Szk. techniczne i licea profilowane	51,9	48,5	46,6	45,2	45,9	46,1	45,1	44,3	43,4	43,0
Szk. Policealne	17,8	19,6	19,0	21,9	20,4	24,8	30,6	33,1	22,6	22,4
Szk. wyższe	41,4	41,6	41,7	43,0	45,2	46,3	45,3	43,0	39,8	37,7

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok. Dane za lata 2013-2015 dotyczące skolaryzacji szkół wyższych wyliczone zostały przez Urząd Statystyczny w Białymstoku.

W okresie 2006-2013 stopniowo poprawiała się ogólnie dostępność do kształcenia na poziomie liceum ogólnokształcącego oraz szkół policealnych. Nastąpił wzrost wskaźnika skolaryzacji na poziomie szkół policealnych z 17,8 % w 2006 roku do 33,1 % w 2013 roku, czyli o 15,3 p. proc. w liceach ogólnokształcących o 7,3 p. proc. i wzrósł do poziomu 62,5%. Dostępność do kształcenia na poziomie zasadniczym zawodowym w analizowanym okresie poprawiła się nieznacznie, pomimo tendencji do odbudowy szkolnictwa zawodowego. W odniesieniu do kształcenia na poziomie szkoły policealnej i ogólnokształcącej w kolejnych latach 2014-2015 wskaźniki te uległy spadkowi odpowiednio do poziomu 22,4% i 58,2%. Spadkowi uległy też wskaźniki skolaryzacji na poziomie kształcenia wyższego (w 2015 r. wskaźnik osiągnął poziom 37,7% i był niższy o 5,3 p. proc. w odniesieniu do 2013 r. i o 3,7 p. proc. w porównaniu z 2006 r.). Poprawiła się natomiast sytuacja w dostępności do kształcenia na poziomie zasadniczym zawodowym – wskaźnik skolaryzacji w 2015 r. osiągnął poziom 11,3% i wzrósł o 0,9 p. proc. w odniesieniu do roku 2014.

Wartość współczynnika skolaryzacji brutto uzależniona jest z jednej strony od liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia, z drugiej od liczby ludności w wieku odpowiadającym danemu poziomowi nauczania. W ostatnich latach obserwowany jest już, co uznać należy za rezultat

nizu demograficznego, ustawiczny spadek liczby uczniów oraz absolwentów szkół podstawowych oraz spadek liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.

Tabela 19. Liczba osób, które skorzystały z projektów stypendialnych²⁰

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
liczba osób, które skorzystały z projektów stypendialnych	9.580 ZPORR	4.101 ZPORR	78 POKL	138 POKL	180 POKL	200 POKL	200 POKL	230 POKL	230 POKL

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kart sprawozdań z realizacji zadań PRPD.

W województwie podlaskim w latach 2004-2006 realizowane były projekty skierowane na wyrównanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne w ramach Działania 2.2 ZPORR mające na celu podniesienie dostępu do kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym i wyższym dla uczniów pochodzących z obszarów wiejskich i studentów pochodzących z obszarów zagrożonych marginalizacją. Ze wsparcia w ramach projektów w latach 2006-2007 skorzystało 13 681 osób. Pozytywnym efektem programów stypendialnych finansowanych z EFS w ramach ZPORR była kontynuacja przez znaczną część uczniów otrzymujących stypendia, nauki na poziomie wyższym niż średni i wsparcie osób, które doświadczały finansowych trudności w kontynuowaniu nauki.

W Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki 2007-2013 pomoc stypendialna została skierowana do uczniów szczególnie uzdolnionych i przewidziano ją w projekcie systemowym w ramach Poddziałania 9.1.3, którego celem była pomoc szczególnie uzdolnionym uczniom szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, których niekorzystna sytuacja materialna stanowi barierę w rozwoju edukacyjnym. W latach 2008-2009 stypendia przyznano 216 uczniom, natomiast w latach 2010- 2012 stypendia przyznano w sumie 580 uczniom, natomiast w latach 2013-2014 – 460 uczniom. Stypendia finansowane z EFS w ramach POKL ukierunkowano na wzmocnienie rozwoju kierunków matematyczno-przyrodniczych i technicznych stanowiących jeden z priorytetów rozwoju regionu i kraju. Projekt "Wsparcie stypendialne dla uzdolnionych uczniów 2009-2014" - poddziałanie 9.1.3 POKL zakończył się w I kwartale 2015 roku.

W województwie podlaskim realizowano działania w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 pod kątem upowszechniania kształcenia ustawicznego i poszerzania dostępu do szkoleń i przekwalifikowań. W ramach Działania 9.3 PO KL w latach 2008-2015 - 1004 osoby dorosłe uczestniczyły w formalnym kształceniu ustawicznym. Kształciły się też kadry systemu oświaty poprzez udział w projektach wdrażanych w Działaniu 9.4 PO KL zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. Liczba nauczycieli, którzy uczestniczyli w doskonaleniu zawodowym w krótkich formach na koniec 2015 r. wyniosła 4 340 osób (w okresie od 2013 r. do 2015 r. przedstawiała się następująco: w 2013 r.- 575, 2014 r. – 823, w 2015 r. – 224).

W latach 2013-2015 kontynuowano również wdrażanie Działania 9.2 PO KL , którego celem było wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe (z wyłączeniem kształcenia osób dorosłych) służące podniesieniu zdolności uczniów do przyszłego zatrudnienia. W szkołach zawodowych wdrażano programy rozwojowe oraz współpracę z przedsiębiorcami w zakresie wdrażania programów rozwojowych. Na koniec 2015 r. 90 szkół i placówek kształcenia zawodowego wdrożyło programy rozwojowe, w tym w okresie 2013-2015 wdrożono 1 program rozwojowy, a 3 placówki współpracowały z przedsiębiorcami. W latach 2014 i 2015 nie prowadzono konkursów na realizację ww. Działania.

²⁰ Dotyczy Działania 2.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne w ramach ZPORR i Poddziałania 9.1.3 POKL.

Tabela 20. Liczba uczniów odbywających przygotowanie zawodowe w zakładach rzemieślniczych, liczba osób, które uzyskały tytuł czeladnika lub mistrza w zawodzie i liczba nauczycieli uczestniczących w kursach kwalifikacyjnych i doskonalących.

Wskaźnik	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba uczniów odbywająca przygotowanie zawodowe w zakładach rzemieślniczych	2032	2256	1862	1642	1630	2025	1835
Liczba osób, które uzyskały tytuł czeladnika lub mistrza w zawodzie	774	803	764	1005	959	735	576
Liczba nauczycieli uczestniczących w kursach kwalifikacyjnych i doskonalących nadających uprawnienia	334	211	538	73	404	1549	1705

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kart sprawozdań z realizacji zadań RPD.

Wspieranie kształcenia zawodowego i podnoszenie umiejętności, w tym podwyższania kwalifikacji zawodowych lub przekwalifikowania zawodowego poprzez organizację dodatkowych kursów, nowych kierunków kształcenia, kształcenie instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz przygotowanie zawodowe w zakładach rzemieślniczych realizowane było przez Izbę Rzemieślniczą i Przedsiębiorczości w Białymstoku oraz placówki doskonalenia nauczycieli, Kuratorium Oświaty i WOAK w Białymstoku. W latach 2009-2012 ponad 7,7 tys. uczniów odbywało przygotowanie zawodowe w zakładach rzemieślniczych, 3346 osób uzyskało tytuł czeladnika lub mistrza w zawodzie, 1156 nauczycieli podnosiło swoje umiejętności na kursach kwalifikacyjnych i doskonalących. Natomiast w latach 2013-2015 przygotowanie zawodowe w zakładach rzemieślniczych odbywało ponad 5,4 tys. uczniów, 2270 osób uzyskało tytuł czeladnika lub mistrza w zawodzie, 3658 nauczycieli podnosiło swoje umiejętności na kursach kwalifikacyjnych i doskonalących (dane prezentuje tabela powyżej).

Tabela 21. Liczba szkół zatrudniających doradcę zawodowego w woj. podlaskim.

R. szkolny 2006/07	R. szkolny 2007/08	R. szkolny 2008/09	R. szkolny 2009/10	R. szkolny 2010/11	R. szkolny 2011/12	R. szkolny 2012/13	R. szkolny 2013/14	R. szkolny 2014/15	R. szkolny 2015/16
34	43	55	54	45	58	44	42	40	52

Źródło: System Informacji Oświatowej.

Odnosząc się do wskaźnika liczby szkół zatrudniających doradcę zawodowego w woj. podlaskim stwierdzono następujące tendencje:

- w latach 2006-2009 zwiększyła się liczba szkół zatrudniających doradców zawodowych z 34 w 2006 r. do 54 w 2009 r. (wzrost o 20 szkół);
- w kolejnych latach 2010-2012 występowały znaczne wahania liczby szkół zatrudniających doradców zawodowych; największa liczba szkół (58) zatrudniających doradcę zawodowego występowała w roku 2011;
- zmniejszenie liczby szkół zatrudniających doradców w 2014 roku do 40 związane było prawdopodobnie ze zwolnieniami wśród nauczycieli; jednak od 2015 roku miał miejsce znaczący wzrost liczby szkół do 52 (w odniesieniu do roku 2014 zwiększył się aż o 12 szkół);

Tabela 22. Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego wg branż w woj. podlaskim.

Wykształcenie zawodowe	R.szk. 2006/07	R.szk. 2007/08	R.szk. 2008/09	R.szk. 2009/10	R.szk. 2010/11	R.szk. 2011/12	R.szk. 2012/13	R.szk. 2013/14	R.szk. 2014/15	R.szk. 2015/16
Administracyjne	114	91	73	88	92	81	105	84	76	73
Budowlane lub sanitarne	63	60	81	107	107	106	112	125	124	122
Ekonomiczne, handlowe	332	316	321	294	300	270	258	248	251	211
Energetyczne i elektryczne	84	63	75	65	68	61	61	61	68	61
Gastronomiczne	126	145	139	151	159	156	154	148	157	165
Informatyczne	445	474	458	436	445	336	327	262	248	223
Mechaniczne	328	324	295	309	275	281	291	*	*	*
Medyczne	217	186	198	254	208	250	244	283	299	303
Rolnicze, ogrodnicze	207	207	187	195	175	165	160	162	174	163
Samochodowe lub elektrotechniki	98	75	107	74	70	74	103	116	100	107

Źródło: na podstawie informacji z Kuratorium Oświaty w Białymstoku (System Informacji Oświatowej).

*zmiana zakresu branż ujętych w SIO

Biorąc pod uwagę wykształcenie nauczycieli kształcenia zawodowego w woj. podlaskim w okresie 2006-2015 można zaobserwować następujące tendencje:

- w roku 2012 wśród nauczycieli kształcenia zawodowego dominowali nauczyciele z branży informatycznej, mechanicznej, ekonomicznej, handlowej, medycznej,
- największy wzrost liczby nauczycieli kształcenia zawodowego w latach 2006-2009 wystąpił wśród nauczycieli z branży budowlanej lub sanitarnej, medycznej, fryzjerskiej, hotelarskiej, turystycznej, natomiast w latach 2010-2012 – z branży medycznej, samochodowej lub elektromechaniki pojazdowej, logistyczno-spedycyjnej, mechanicznej i kosmetycznej;
- największy spadek liczby nauczycieli kształcenia zawodowego w województwie podlaskim wystąpił w latach 2010-2012 wśród następujących branż: informatycznej, ekonomicznej i handlowej, rolniczej i ogrodniczej, spożywczej i odzieżowo-krawieckiej, natomiast w odniesieniu do roku 2006 – również w branży informatycznej, ekonomicznej i handlowej, rolniczej i ogrodniczej, ponadto w branży mechanicznej, energetycznej i elektrycznej;
- w latach 2013-2016 dominowali nauczyciele kształcenia zawodowego w branżach: medycznej, informatycznej oraz ekonomicznej, handlowej;
- w odniesieniu do 2006 roku, w 2015 r. wzrosła liczba nauczycieli kształcenia zawodowego w branży medycznej, budowlanej i sanitarnej, gastronomicznej, samochodowej lub elektroniki pojazdowej, zmalała w pozostałych branżach;

Tabela 23. Udział szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu wg poziomu kształcenia.

		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Udział szkół podstawowych wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu (%)	Podlaskie	79,58	80,30	86,65	87,76	90,05	91,17	92,10
	Polska	80,98	86,06	90,35	92,01	93,30	94,20	94,92
Udział szkół gimnazjalnych wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu (%)	Podlaskie	82,41	85,15	86,63	84,80	85,29	85,22	85,02
	Polska	78,61	80,49	82,88	82,91	82,92	82,39	81,79
Udział szkół ponadgimnazjalnych wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu (%)	Podlaskie	31,60	49,60	61,10	62,10	63,70	63,20	65,90
	Polska	26,0	48,80	58,70	61,40	63,10	63,10	64,10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W okresie 2006-2012 wskaźnik udziału szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu w województwie podlaskim kształcących na poziomie podstawowym i ponadgimnazjalnym sukcesywnie wzrastał; w przypadku kształcenia na poziomie podstawowym wzrósł z 79,58% w 2006 r. do 92,10% w 2012 r. (wzrost o 12,52 p. proc.), w odniesieniu do kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym z 31,60% w 2006 r. do 64,10% w 2012 r. (wzrost o 32,5 p. proc.). W przypadku szkół gimnazjalnych wskaźnik ten wykazywał tendencję wzrostową w okresie 2006-2008 (z 82,41% do 86,63%), w następnych latach po spadku w 2009 r. (84,80%), wskaźnik ten utrzymywał się na poziomie ok. 85%. W województwie podlaskim wskaźnik udziału szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu w okresie 2006-2012 kształtował się na wyższym poziomie niż średnia dla Polski.

PRIORYTET V. ROZWÓJ LOKALNYCH PARTNERSTW I DIALOGU SPOŁECZNEGO NA RZECZ RYNKU PRACY.

Tabela 24. Liczba partnerstw/porozumień w ramach ZPORR.

	2006	2007
liczba powstałych partnerstw/porozumień ²¹	6	9
liczba uczestników powstałych partnerstw/porozumień ²²	684	929

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kart sprawozdań z realizacji zadań RPD.

W latach 2006-2007 w województwie podlaskim powstało 15 partnerstw/porozumień, w których uczestniczyło 1 613 osób, w ramach Działania 2.6 Regionalne Strategie innowacyjne i transfer wiedzy ZPORR, skierowanego na podniesienie potencjału regionów w sferze innowacji, poprzez wzmocnienie współpracy pomiędzy sektorem badawczo-rozwojowym a gospodarką, zmierzającego do podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstw działających na regionalnym i lokalnym rynku.

Tabela 25. Liczba partnerstw/porozumień w ramach POKL (Poddziałanie 8.1.3).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
liczba powstałych partnerstw/porozumień	1	1	0	1	0	2	2	0
liczba uczestników powstałych partnerstw*	40	45	0	0	0	80	124	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kart sprawozdań z realizacji zadań RPD.

* liczba uczestników obejmuje osoby, które zakończyły udział w projektach

W 2008 r. w Poddziałaniu 8.1.3 Wzmocnienie lokalnego partnerstwa na rzecz adaptacyjności w ramach Działania 8.1 POKL rozpoczęto realizację projektu skierowanego na stworzenie sieci współpracy w zakresie wzmocniania dialogu społecznego i inicjatyw przez organizacje pracodawców i przedstawicielstwa pracownicze, mających na celu zwiększenie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw. W efekcie działań projektu stworzono sieć współpracy obejmującą 40 uczestników na rzecz promocji społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. W latach 2009-2015 w ww. Poddziałaniu zawieszono na szczeblu lokalnym i regionalnym 7 partnerstw. W ramach Priorytetu VIII w okresie od 2008r. do 2015 r. powstało łącznie 15 partnerstw (sieci współpracy) zawieszonych na szczeblu lokalnym i regionalnym.

Ponadto w 2009 r. zawarto 45 umów na realizację projektów w ramach Działania 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji POKL skierowanych na wsparcie rozwoju inicjatyw na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu członków społeczności lokalnych na terenach wiejskich. W Działaniu założono promowanie inicjatyw partnerskich. W roku 2010 zawarto 24 umowy na realizację projektów, a w roku 2011 – 22 umowy. Od 1 stycznia 2012 roku realizacja Działania nie była kontynuowana, nie ogłoszono żadnych nowych konkursów na realizację projektów w ramach powyższego Działania.

W 2013 roku Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku zainicjował powołanie Partnerstwa lokalnego na rzecz promocji zatrudnienia oraz rozwoju zasobów ludzkich w województwie podlaskim. Celem partnerstwa jest promocja zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich w województwie podlaskim poprzez wymianę informacji, inicjowanie i realizację przedsięwzięć, promowanie i rozwijanie kształcenia ustawicznego i zawodowego w regionie oraz wspieranie działań na rzecz rozwoju usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej oraz upowszechnianie dobrych praktyk służących rozwojowi rynku pracy. W ciągu trzech lat funkcjonowania partnerstwa liczba podmiotów, którzy uczestniczą w pracach partnerstwa wzrosła z 30 do 39 podmiotów. Spotkania w ramach partnerstwa, organizowane są cyklicznie, co najmniej dwa razy w roku.

²¹ Liczba stworzonych struktur wspierających sieci współpracy - Działanie 2.6 Regionalne strategie innowacyjne i transfer wiedzy ZPORR

²² Liczba osób biorących udział w inicjatywach organizowanych w ramach sieci współpracy - Działanie 2.6 Regionalne strategie innowacyjne i transfer wiedzy ZPORR

Tabela 26. Partnerstwo lokalne na rzecz promocji zatrudnienia oraz rozwoju zasobów ludzkich

	2013	2014	2015
Liczba partnerów biorących udział w partnerstwie lokalnym (ogółem)	30	30	39
Liczba spotkań w ramach partnerstwa lokalnego	2	2	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kart sprawozdań z realizacji zadań PRP

Ponadto w latach 2011 – 2013 Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku realizował projekt systemowy „Partnerstwo na rzecz rozwoju i promocji zielonych miejsc pracy” w ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL. Celem projektu było stworzenie warunków dla rozwoju aktywności zawodowej w obrębie zielonych miejsc pracy poprzez rozwój partnerstwa publiczno - społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zielonych miejsc pracy w regionie. Jednym z zadań założonych w projekcie było stworzenie regionalnego partnerstwa publiczno - społecznego na rzecz rozwoju zasobów ludzkich w obrębie zielonych miejsc pracy, w odpowiedzi za identyfikowany problem w woj. podlaskim, jakim była niewielka współpraca i koordynacja działań między instytucjami publiczno-społecznymi w sferze zielonego rynku pracy. Powstałe w ramach projektu partnerstwo publiczno – społeczne, skupiające 34 podmioty, stworzyło na poziomie subregionu w którym działają, a następnie dla całego województwa Rekomendacje określające kierunki oraz zakres działania w obszarze zielonych miejsc pracy.

PRIORYTET VI. TWORZENIE MIEJSC PRACY NA OBSZARACH WIEJSKICH.

Tabela 27. Bezrobotni zamieszkałi na wsi w woj. podlaskim w latach 2006-2015. Podstawowe wskaźniki.

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015/ 2012 (w %)	2015/ 2006 (w %)
Liczba ludności zamieszkałej na wsi (stan w końcu roku)												
<i>woj. podlaskie</i>	484504	482562	481397	473970	478622	476955	475387	473141	471018	469932	-1,1	-3,0
<i>Polska (w tys.)</i>	14757	147988	14848	14889	15101	15153	15197	15238	15262	15252	0,4	3,4
% mieszkańców wsi wśród ogółu ludności (wskaźnik ruralizacji)												
<i>woj. podlaskie</i>	40,5	40,5	40,4	39,8	39,8	39,7	39,7	39,6	39,5	39,5	-0,2 pkt	-1,0 pkt
<i>Polska</i>	38,7	38,8	38,9	39,0	39,2	39,3	39,4	39,6	39,7	39,7	0,3 pkt	1,0 pkt
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkałych na wsi (stan w końcu roku)												
<i>woj. podlaskie</i>	22606	18429	16203	20428	21498	22472	23746	24839	21403	20055	-15,5	-11,3
<i>Polska (w tys.)</i>	1004,6	785,7	670,4	832,9	856,4	874,5	939,0	954,8	812,1	701,6	-25,3	-30,2
% wśród ogółu bezrobotnych												
<i>woj. podlaskie</i>	36,6	37,8	35,4	33,4	33,7	34,1	34,6	35,0	35,4	36,5	1,9 pkt	-0,1 pkt
<i>Polska</i>	43,5	45,0	45,5	44,0	43,8	44,1	43,9	44,2	44,5	44,9	1,0 pkt	1,4 pkt
Współczynnik aktywności zawodowej na obszarach wiejskich wg BAEL*) – IV kw.												
<i>woj. podlaskie</i>	52,6	53,7	53,8	53,3	51,6	53,2	53,4	54,8	55,1	53,3	-0,1 pkt	0,7 pkt
<i>Polska</i>	55,1	54,6	55,0	55,2	55,3	55,8	56,4	56,3	56,2	56,3	-0,1 pkt	1,2 pkt
Wskaźnik zatrudnienia na obszarach wiejskich wg BAEL*) – IV kw.												
<i>woj. podlaskie</i>	48,5	49,9	50,7	51,5	48,1	49,6	50,0	51,7	51,7	50,3	0,3 pkt	1,8 pkt
<i>Polska</i>	48,8	50,2	51,5	50,6	50,3	50,4	50,8	50,8	51,4	52,0	1,2 pkt	3,2 pkt
Wskaźnik bezrobocia na obszarach wiejskich wg BAEL*) – IV kw.												
<i>woj. podlaskie</i>	7,7	6,6	5,4	3,5	6,9	6,8	5,9	6,2	6,1	5,2	-0,7 pkt	-2,5 pkt
<i>Polska</i>	11,5	8,0	6,4	8,2	9,0	9,8	10,0	9,7	8,5	7,6	-2,4 pkt	-3,9 pkt

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: BDL www.stat.gov.pl, MRPiPS www.psz.praca.gov.pl i WUP w Białymstoku www.up.podlasie.pl

*) Dane dotyczące aktywności ekonomicznej ludności BAEL nie są w pełni porównywalne z wynikami badań z lat poprzedzających 2010 r., ponieważ zostały przeliczone przez GUS zgodnie z nową metodologią i nową podstawą uogólniania wyników.

Bezrobocie na wsi charakteryzuje się trwałością i mniejszą elastycznością rynku pracy niż bezrobocie w miastach, a jego strukturę dodatkowo determinują czynniki demograficzne. Prawie 40% ludności kraju to osoby stale zamieszkujące wieś. Przez lata wskaźnik ruralizacji w woj. podlaskim był wyższy niż w kraju (jeszcze w 2012r.: wynosił 39,7% wobec 39,4% w Polsce), jednakże w 2013r. jego wartość obniżyła się do średniej krajowej, a w 2014r. osiągnęła wartości niższe, kształtując się w 2015r. na poziomie 39,5% wobec 39,7% w kraju. Podczas gdy w Polsce w latach 2012-2015 liczba mieszkańców wsi wzrosła o 55 tys. osób (tj. o 0,4%), to w woj. podlaskim ludności wiejskiej ubyło o 5,5 tys. osób, tj. o 1,1%. Na przestrzeni ostatnich 9 lat proces wyludniania się podlaskich wsi jest jeszcze bardziej widoczny; o ile w skali kraju odnotowano wzrost liczby ludności zamieszkałej na wsi o 494 tys. osób, tj. o 3,4%, to w naszym regionie ubyło ludności wiejskiej o 14,6 tys. osób, tj. o 3,0%. Wpływ na kierunek wewnętrznych migracji w Polsce mają wyższe koszty utrzymania w większych aglomeracjach miejskich oraz wiążące się z nimi obserwowane od kilku lat przemieszczanie ludności z miast na obszary podmiejskie. W woj. podlaskim proces wyludniania wsi utrzymuje się na stałym poziomie i związany jest m. in. z ujemnym przyrostem naturalnym. Zarówno w 2006r, jak i w 2012r., i najprawdopodobniej w 2015r., z każdego 1 000 ludności wiejskiej ubywało trzech mieszkańców. Coraz większym problemem dla podlaskiej wsi staje się również proces starzenia się jej mieszkańców.

Badania rynku pracy na terenach wiejskich wykazują, że jej głównym problemem społeczno-gospodarczym jest bezrobocie, które dotyka najbardziej osoby młode i starsze, mężczyźni i osoby o niskim poziomie wykształcenia. Jednak poziom wykształcenia mieszkańców wsi poprawia się. Jak wynika z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności GUS, w porównaniu do roku 2006 (dane średnioroczne) zmniejszył się odsetek osób zamieszkujących tereny wiejskie reprezentujących najniższe poziomy wykształcenia, tj. gimnazjalne i niższe: z 51,2% w 2006r. do 42,1% w 2012 roku i 39,3% w 2014 roku. Zdecydowanie zwiększył się natomiast procent osób z wykształceniem wyższym: odpowiednio z 5,7% w 2006r. do 10,6% w 2012r. i 11,3% w 2014r²³.

Analiza danych statystycznych opisujących sytuację na podlaskim rynku pracy na obszarach wiejskich pokazuje, że liczba zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkałych na wsi od 2006 r. wahała się w granicach od 16 203 (2008r.) do 24 839 (2013r.). Zmiany w liczbie osób zamieszkujących wieś w Polsce oraz w woj. podlaskim nie są jednokierunkowe. W latach 2006-2008 w woj. podlaskim obserwowany był spadek liczby osób bezrobotnych zameldowanych na wsi (o ponad 28%), podczas gdy w kraju odnotowano 33,3% wzrost. W kolejnych latach 2009-2013 zarówno w Podlaskiem, jak i w przypadku Polski nastąpił wzrost liczby bezrobotnych mieszkających na wsi (odpowiednio: 53% i 42%). Natomiast w latach 2014-2015, wraz ze spadkiem ogólnego poziomu bezrobocia, zmniejszyła się również liczba bezrobotnych mieszkańców wsi: w woj. podlaskim o 19%, a w Polsce o 26,5%. W końcu 2015 roku procentowy udział mieszkańców wsi wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych wyniósł w regionie podlaskim 36,5% i w stosunku do 2012r. zwiększył się o 1,9 punktu proc., natomiast w porównaniu do 2006r. zmniejszył się o 0,1 punktu proc. W Polsce w okresie ostatnich trzech lat wystąpiła tendencja podobna: krajowy wskaźnik bezrobocia wiejskiego zwiększył się o 1 punkt proc., a na przestrzeni 9 lat wzrósł o 1,4 punktu, osiągając w końcu 2015r. 44,9%.

Współczynnik aktywności zawodowej na obszarach wiejskich, wyrażający udział ludności aktywnej zawodowo w liczbie ludności zamieszkującej wieś w wieku 15 lat i więcej osiągnął w woj. podlaskim w IV kwartale 2015r. wartość 53,3% (w Polsce – 56,3%) i był o 0,1 pkt. proc. niższy niż w IV kwartale 2012 roku (dla Polski wartość również spadła o 0,1 pkt. proc.), natomiast w stosunku do 2006r. zwiększył się o 0,7 punktu proc. (dla Polski odnotowano wzrost o 1,2 punktu proc.).

Pozytywne zmiany na obszarach wiejskich woj. podlaskiego zachodzą wolniej. Wskaźnik zatrudnienia, który wyraża udział pracujących zamieszkujących wieś w ogólnej liczbie ludności wiejskiej w wieku 15 lat i więcej, w IV kwartale 2015 r. wyniósł 50,3%, co oznacza, że co drugi mieszkaniec podlaskiej wsi w wieku powyżej 15 lat był osobą pracującą. W latach 2012-2015 wskaźnik ten zwiększył się o 0,3 pkt. procentowego, a w porównaniu do 2006r. wartość tego wskaźnika poprawiła się o 1,8 punktu proc. Równocześnie stopa bezrobocia dla tej grupy uległa zmniejszeniu z poziomu 5,9% w IV kwartale 2012r. do 5,2% w ostatnim kwartale 2015r. Z kolei w porównaniu do bazowego 2006 roku odnotowano spadek wartości stopy bezrobocia o 2,5 punktu proc. Rosnący na przestrzeni ostatnich trzech lat wskaźnik zatrudnienia i malejąca stopa bezrobocia mogą

²³ BDL, ostatnie aktualne dane za 2014 rok [26.04.2016r.]

wskazywać na przejście mieszkańców wsi z szeregów osób pozostających bez pracy do zasobów pracującej siły roboczej.

W Polsce wskaźnik zatrudnienia na obszarach wiejskich w latach 2006-2015 osiągał (z wyjątkiem 2009r. i 2014r.) wartości wyższe niż w woj. podlaskim. W IV kwartale 2006r. różnica między wskaźnikiem zatrudnienia krajowym i wojewódzkim wyniosła 0,3 punktu, w IV kwartale 2012r. 0,8 punktu, a w IV kwartale 2015r. aż 1,7 punktu proc. na korzyść kraju. W IV kwartale 2015r. wskaźnik zatrudnienia na terenach wiejskich liczony dla całej Polski osiągnął wartość 52,0% i zwiększył się zarówno w stosunku do IV kwartału 2012r. o 1,2 punktu proc., jak i do IV kwartału 2006r. – o 3,2 punktu proc., a więc w większym stopniu niż miało to miejsce w woj. podlaskim. W kraju również wartość stopy bezrobocia na terenach wiejskich zmieniała się podobnie jak w woj. podlaskim. W IV kwartale 2015r. stopa bezrobocia dla kraju wyniosła 7,6% i było to o 2,4 punktu proc. mniej niż w IV kwartale 2012r. i o 3,9 punktu proc. mniej niż w IV kwartale 2006r. Mimo typowo rolniczego charakteru woj. podlaskiego i niższego poziomu zatrudnienia w rolnictwie, stopa bezrobocia wśród mieszkańców wsi w Podlaskiem na całej przestrzeni analizowanych lat osiągała wartości niższe niż w kraju.

Tabela 28. Prognoza ludności wsi do 2050 r. (w tys.)

wyszczególnienie	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2050/ 2015 (w %)
Polska	15289	15421	15525	15567	15532	15434	15295	15125	-1,1
woj. podlaskie	469,0	458,8	449,4	440,0	429,3	417,2	403,7	389,1	-17,0
ludność wiejska w wieku nieprodukcyjnym na 100 ludności w wieku produkcyjnym (18-59/64 lata) w woj. podlaskim	63,9	65,0	68,6	71,5	77,1	83,8	92,9	104,5	40,6 pkt

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie podlaskim w 2014 r.*, Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2015, *Prognoza ludności na lata 2014-2050 (opracowana 2014 r.)*. *Studia i analizy statystyczne*, GUS, Warszawa 2014

Prognozy ludności przewidują, że w latach 2015-2050 na podlaskiej wsi ubędzie prawie 80 tys. ludności (17%). Przewidywana skala wyludnienia obszarów wiejskich w województwie podlaskim będzie znacznie większa niż przeciętnie w kraju, gdzie przewiduje się nieznaczny (o 1,1%) spadek liczby mieszkańców terenów wiejskich. Spadek liczby ludności będzie dotyczył osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym, co przełoży się na znaczny ubytek zasobów pracy i wzrost wartości wskaźnika obciążenia demograficznego ludności o ponad 40 punktów proc. (w 2050r. na 100 osób w wieku produkcyjnym będzie przypadało 105 osób w wieku nieprodukcyjnym w przypadku pozostawienia granicy wieku produkcyjnego na poziomie 59/65 lat i ujemnego przyrostu naturalnego i 78 osób w przypadku granicy wieku produkcyjnego 67/67 lat).

Tabela 29. Pracujący w rolnictwie w woj. podlaskim w latach 2006-2014.

wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*)	2014/ 2012 (w %)	2014/ 2006 (w %)
Pracujący w rolnictwie (z rolnikami indywidualnymi)												
woj. podlaskie	136734	136770	136431	136068	124208	124199	124325	124418	124546	b.d.	0,2	-8,9
Polska (w tys.)	2092,8	2092,0	2092,2	2075,1	2330,0	2327,8	2328,0	2329,3	2334,1	b.d.	0,3	11,5
% pracujących w rolnictwie do ogółu pracujących												
woj. podlaskie	34,7	33,3	32,6	33,3	31,2	30,8	31,2	31,1	30,5	-	-0,7pkt.	-4,2pkt.
Polska	16,2	15,5	15,3	15,4	16,9	16,7	16,4	16,4	16,0	-	-0,4pkt.	-0,2pkt.

*) dane za 2015 rok GUS opublikuje w listopadzie 20126r.

Źródło: www.stat.gov.pl *Pracujący w gospodarce narodowej* – za lata 2006-2014, GUS, Warszawa.

W końcu 2014 roku w woj. podlaskim w rolnictwie pracowało 124,5 tys. osób i było to nieznacznie więcej niż w końcu 2012r. (o 221 osób, tj. o 0,2%), ale o 12,2 tys. mniej niż w 2006r. (o 8,9%). W ślad za tym zmniejszyła się odsetek pracujących w rolnictwie w ogólnej liczbie pracujących w gospodarce Podlasia: od 34,7% w 2006r. do 30,5% w 2014r.

Natomiast w Polsce liczba pracujących w rolnictwie zwiększyła się w porównaniu do 2012r. o 0,3% (o 6,1 tys.), a do 2006r. – o 11,5% (o 241,3 tys. osób). Procentowy udział pracujących w rolnictwie w skali kraju wyniósł w 2014r. 16,0%, a więc prawie dwukrotnie mniej niż w woj. podlaskim.

Tabela 30. Liczba gospodarstw agroturystycznych w woj. podlaskim w latach 2006-2015

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba gospodarstw agroturystycznych w woj. podlaskim (stan w końcu roku)										
<i>woj. podlaskie</i>	761	806	827	845	857	867	873	879	884	892

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szeplietowie.

W ostatnich latach postępuje stopniowa dezagraryzacja polskiej wsi, czyli spadek udziału rolnictwa w systemie wiejskim i odchodzenie ludności wiejskiej od rolnictwa. Zmniejsza się powierzchnia gruntów użytkowanych rolniczo. Jest to szczególnie widoczne wokół aglomeracji miejskich i w miejscowościach atrakcyjnych pod kątem turystyczno-rekreacyjnym. Wyznacznikiem dezagraryzacji wsi jest także pogłębianie się zjawiska wielozawodowości rodzin wiejskich. Coraz więcej mieszkańców wsi żyje z pracy najemnej, z rent i emerytur, ze sprzedaży ziemi, a coraz mniej – z jej uprawy. Zauważalny jest zatem spadek znaczenia własnego gospodarstwa rolnego jako głównego dostarczyciela dochodów na utrzymanie i jednocześnie zwiększenie roli niezarobkowych źródeł utrzymania. Znaczna część rolników poszukuje obecnie dodatkowego dochodu, podejmując pracę poza gospodarstwem rolnym lub prowadząc własny mały biznes pozarolniczy²⁴.

Działalność agroturystyczna na wsi jest szansą na poprawę sytuacji mieszkańców wsi. Wyzwania stawiane rolnictwu europejskiemu wpisują się w odnowioną *Strategię Lizbońską*. M.in. jednym z elementów strategii rozwoju w odniesieniu do rolnictwa jest „wsparcie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej, pozwalających wykorzystać naturalne walory środowiska i krajobrazu wielu regionów Polski dla zaspokojenia potrzeb wypoczynkowych i rekreacyjnych społeczeństwa. Takie wykorzystanie zalet polskich obszarów wiejskich da szansę zdywersyfikowania dochodów w części gospodarstw rolnych i rozwoju infrastruktury turystycznej (szlaki, ścieżki spacerowe, przystanie, "przemysł koński", restauracje, pamiątkarstwo), która wygeneruje także miejsca pracy poza rolnictwem”²⁵.

W analizowanym okresie lat 2013-2015 liczba gospodarstw agroturystycznych systematycznie rosła. Według danych Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w 2015r. na terenie woj. podlaskiego funkcjonowały 892 gospodarstwa agroturystyczne i liczba tych podmiotów zwiększyła się o 199 podmiotów tj. 2,2% w stosunku do 2012r. i o 131 gospodarstw tj. 17,2% w odniesieniu do 2006r.

²⁴ Analiza kluczowych sektorów województwa podlaskiego – sektor rolnictwa, PORPiPG Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Białystok 2012, s.29

²⁵ Tamże, s. 43

PRIORYTET VII. ZWIĘKSZENIE EFEKTYWNOŚCI I JAKOŚCI OBSŁUGI RYNKU PRACY.

Agencje zatrudnienia w latach 2006-2015.

Według danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej woj. podlaskie pod względem liczby agencji zatrudnienia w 2006 r. zajmowało w kraju miejsce przedostatnie, natomiast od 2007r. plasowało się na miejscu ostatnim.

Tabela 31. Liczba agencji zatrudnienia wg świadczonych usług w latach 2006-2015

Lata	Liczba agencji zatrudnienia w kraju	Liczba agencji zatrudnienia w woj. podlaskim	Zakres prowadzonych usług przez agencje zatrudnienia				
			Pośrednictwo pracy na terenie RP	Pośrednictwo do pracy za granicą	Praca tymczasowa	Doradztwo personalne	Poradnictwo zawodowe
2006r.	2637	41	27	14	13	29	21
2007r.	3132	41	26	7	8	25	18
2008r.	3811	43	27	14	11	26	20
2009r.	2941	33	16	1	5	11	14
2010r.	2998	34	17	2	6	10	12
2011r.	3538	37	16	1	6	9	13
2012r.	3971	37	17	1	8	7	14
2013r.	4540	52	13	1	11	7	19
2014r.	5157	58	19	2	14	9	19
2015r.	6080	73	31	2	20	14	23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP.

W latach 2006–2012 liczba funkcjonujących na terenie województwa podlaskiego agencji zatrudnienia oscylowała pomiędzy 37-43 jednostki zarejestrowane w rejestrze Agencji Zatrudnienia. W tym okresie największą ich liczbę zanotowano w roku 2008 (43), natomiast najmniejszą (33) w 2009 r. Od 2012 r. następował stały wzrost liczby agencji zatrudnienia. W 2015 r. w liczba agencji zarejestrowanych w KRAZ wyniosła 73 (wzrost o 178% w odniesieniu do roku 2006).

Biorąc pod uwagę rodzaj usług prowadzonych przez agencje zatrudnienia, w 2006 r. usługę pośrednictwa pracy na terenie RP prowadziło 27 agencji. W latach 2007-2012 liczba agencji prowadzących usługę pośrednictwa pracy spadła i na koniec 2012 r. osiągnęła poziom 17 podmiotów. W 2013 r. nastąpił dalszy spadek liczby agencji świadczących tego typu usługę. Natomiast rok 2015 przyniósł znaczny wzrost liczby podmiotów prowadzących usługi w zakresie pośrednictwa pracy na terenie RP i osiągnął poziom 31 agencji.

Największą ilość agencji kierujących do pracy za granicą (14) odnotowano w roku 2006 i 2008. Począwszy od 2009r. nastąpił wyraźny spadek liczby agencji oferujących tę usługę na terenie woj. podlaskiego. W ciągu kolejnych siedmiu lat (do 2015r.) liczba agencji kierujących do pracy za granicą oscylowała pomiędzy 1-2 agencji.

W 2006 r. usługi w zakresie pracy tymczasowej prowadziło 13 agencji. W latach 2007-2013 odnotowano zmiany liczby agencji tego typu od 5 do 11 podmiotów. Od roku 2014 zanotowano wzrost liczby agencji pracy tymczasowej do 14 i w roku 2015 kolejny wzrost do 20 (wzrost o 153% w odniesieniu do roku 2006).

Prowadzeniem usługi doradztwa personalnego, najwięcej agencji (29) zajmowało się w 2006 r. W latach 2007-2013 miał miejsce stały spadek liczby agencji tego typu, najmniejsza ich liczbę odnotowano w roku 2012 i 2013. Od 2014 r. odnotowano wzrost liczby agencji pracy tymczasowej z 9 do 14 w roku 2015.

Liczba agencji zajmujących się poradnictwem zawodowym w 2006 r. wyniosła 21. W latach 2007-2014 liczba agencji tego typu oscylowała pomiędzy 12 – 20 podmiotów. Od 2010 r. następował sukcesywny wzrost liczby agencji świadczących usługę poradnictwa zawodowego z 12 agencji (najniższy poziom w 2010 r.) do 23 w roku 2015.

Tabela 32. Liczba osób skierowanych do pracy przez agencje zatrudnienia w latach 2006-2015

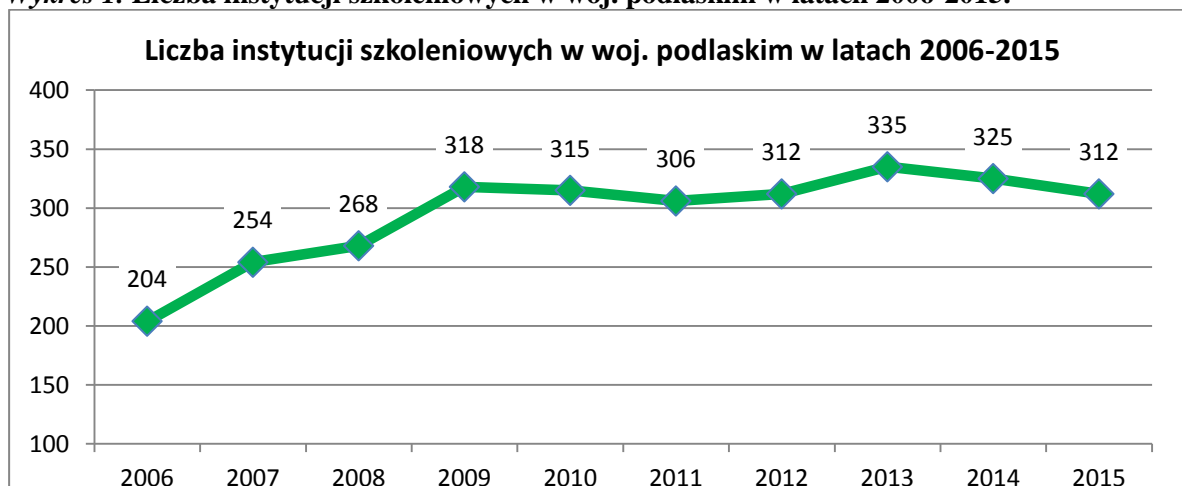
Wyszczególnienie	2006r.	2007r.	2008r.	2009r.	2010r.	2011r.	2012r.	2013r.	2014r.	2015r.
Skierowani do pracy w woj. podlaskim	814	1 136	759	404	955	1 828	2 185	5 090	6 729	8 719

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP.

Z przedstawionych wyżej danych wynika, że w porównaniu do 2006r. najmniej osób – 404 (mniej o 101%) znalazło zatrudnienia dzięki agencjom zatrudnienia w roku 2009. Kolejne lata przyniosły natomiast sukcesywny wzrost liczby skierowanych do pracy za pośrednictwem agencji, z 955 osób w roku 2010 do 8719 w roku 2015 (wzrost o 7905 osób więcej niż w 2006 r.)

Liczba i charakterystyka instytucji szkoleniowych w woj. podlaskim.

Liczba instytucji szkoleniowych zarejestrowanych w Rejestrze Instytucji Szkoleniowych (RIS) funkcjonujących na obszarze województwa podlaskiego od 2006 r. do 2009 r. systematycznie rosła (z 204 w 2006 r. do 318 w 2009 r.– wzrost o 114 podmiotów). Największą liczbę instytucji szkoleniowych odnotowano w 2013 r. (335 podmiotów), natomiast w następnych latach nastąpił spadek ich liczby. Wg stanu na koniec 2015 r. w RIS zarejestrowanych było na terenie woj. podlaskiego 312 instytucji szkoleniowych, co w porównaniu z rokiem 2006 dało wzrost o 108 podmiotów (53%).

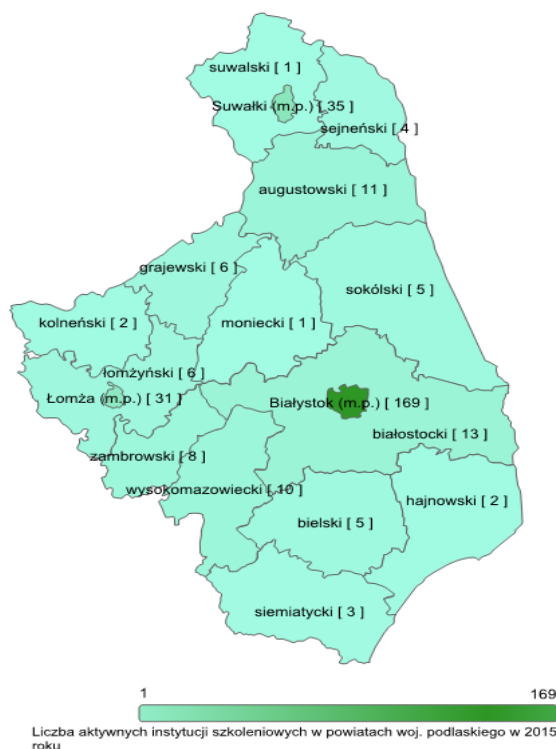
Wykres 1. Liczba instytucji szkoleniowych w woj. podlaskim w latach 2006-2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w RIS.

Największe skupiska firm szkoleniowych zarejestrowanych w systemie RIS mają swoją siedzibę w ośrodkach miejskich woj. podlaskiego – w miastach: Białystok, Łomża, Suwałki. Na przestrzeni lat zdecydowanie najwięcej instytucji szkoleniowych zarejestrowanych było w mieście Białymstoku.

Od 2006 r. do 2015 r. liczba instytucji szkoleniowych w województwie, posiadających wpis do RIS, wzrosła o 108. Na koniec 2015 r. na 312 instytucji działających w regionie, 169 miało siedzibę w Białymstoku, 31 w Łomży oraz 35 w Suwałkach, co obrazuje mapa 1. Pozostałe instytucje szkoleniowe skupione były głównie w powiatach białostockim – 13, augustowskim 11, wysokomazowieckim – 10, a najmniej – po 1-2 w monieckim, suwalskim, kolneńskim oraz hajnowskim.

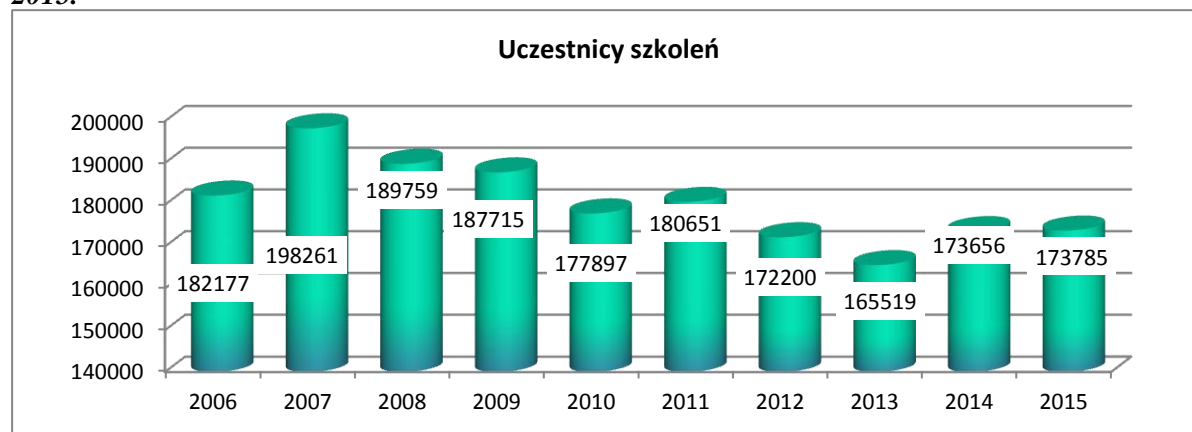
MAPA 1. LICZBA AKTYWNYCH INSTYTUCJI SZKOLENIOWYCH W POWIATACH WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W 2015 R.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w RIS.

Największa liczba osób (198 261) została przeszkolona przez instytucje szkoleniowe w roku 2007, najmniejsza zaś liczba osób w 2013 r. – 165 519. Według danych na koniec 2015 r. przeszkolono 173 785, o 4,6% mniej w stosunku do 2006 r.

Wykres 2. Liczba uczestników szkoleń zorganizowanych przez instytucje szkoleniowe w latach 2006-2015.

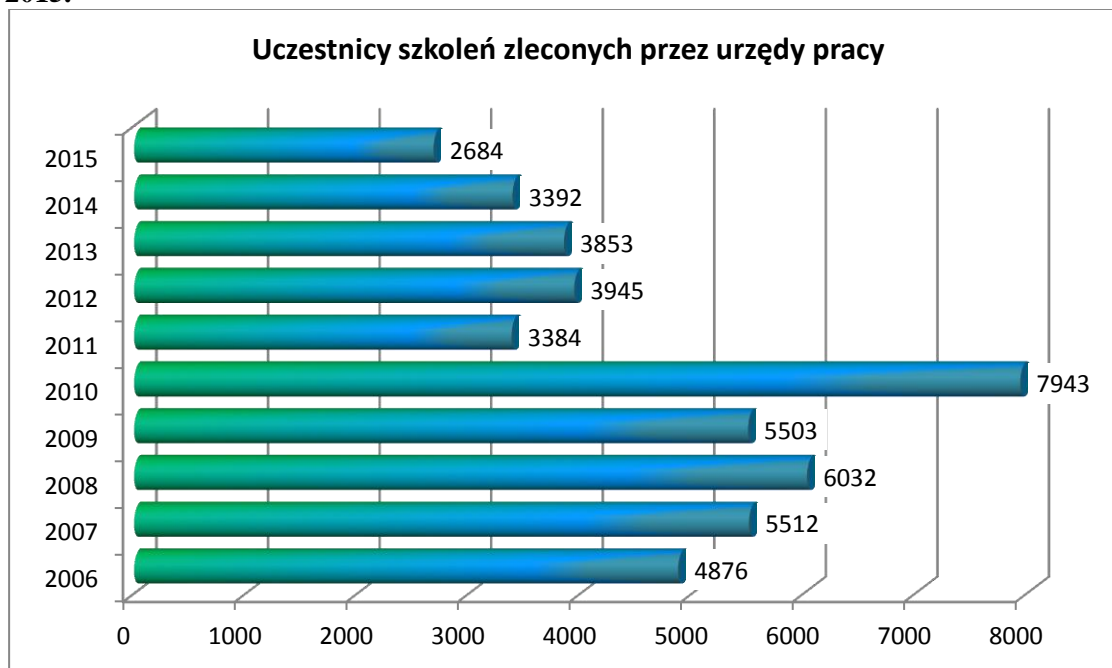

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w RIS.

Wśród uczestników były też osoby korzystające ze szkoleń realizowanych na zlecenie urzędów pracy (Wykres 3). Rokiem, w którym przeszkolonych zostało najwięcej (7 943) takich osób był rok 2010. W stosunku do 2006r. wskaźnik ten wzrósł o 3067 osób tj. o 63%. Najniższy wystąpił w roku

2015, gdzie w stosunku do 2006r. liczba uczestników szkoleń skierowanych przez urzędy pracy była mniejsza o 2 192 osób tj. 45%.

Wykres 3. Liczba uczestników szkoleń realizowanych na zlecenie urzędów pracy w latach 2006-2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w RIS.

Europejskie Służby Zatrudnienia – EURES

Międzynarodowe pośrednictwo pracy w wojewódzkich urzędach pracy prowadzone jest w ramach Europejskich Służb Zatrudnienia – EURES. EURES został powołany przez Komisję Europejską, aby wspierać mobilność pracowników na terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG). Celem sieci jest pomoc poszukującym pracy i pracodawcom w poruszaniu się po europejskim rynku pracy poprzez międzynarodowe pośrednictwo pracy, informowanie o warunkach życia i pracy, sytuacji na europejskim rynku pracy oraz identyfikowanie i przeciwdziałanie przeszkodom w mobilności.

W ramach realizacji usług EURES podejmowane były następujące działania:

- organizowanie spotkań informacyjnych (warsztaty, konferencje, seminaria, targi pracy, dni informacyjne),
- pozyskiwanie, rozpowszechnianie i realizowanie zagranicznych ofert pracy,
- organizowanie spotkań rekrutacyjnych z pracodawcami zagranicznymi,
- prowadzenie kampanii informacyjnych.

Tabela 33. Liczba zarejestrowanych miejsc pracy za pośrednictwem EURES w latach 2006-2015.

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Miejsca pracy	6.685	11.546	4.370	2.137	2.236	3.947	4.277	4.296	3.750	5.543
Liczba przesłanych CV	822	948	1385	778	2.246	7.584	8.214	1.751	1.911	586

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP.

Z przedstawionych danych wynika, że najwięcej miejsc na europejskim rynku pracy było dostępnych w 2007 r. Wzrastająca stopa bezrobocia w 2008 r. w krajach EOG spowodowała zmniejszenie zapotrzebowania zagranicznych pracodawców na pracowników z innych krajów, co znalazło odzwierciedlenie w spadku ogólnej liczby ofert pracy za granicą, dostępnych poprzez EURES. Od 2010 r. liczba miejsc pracy na europejskim rynku pracy sukcesywnie wzrastała (ponad

dwukrotnie w latach 2012 r., 2013 r. i 2015 r. w stosunku do 2010 r.). W 2014 r. zaobserwowano niewielki spadek liczby dostępnych miejsc pracy w porównaniu do lat 2011-2013, ale już w 2015 r. odnotowano ponowny wzrost (o 1.793 miejsca pracy w stosunku do 2014 r.).

W latach 2006 – 2009 Europejskie Służby Zatrudnienia w Białymstoku dysponowały głównie ofertami pracy do Wielkiej Brytanii (branża medyczna, opiekuńcza, hotelowo-gastronomiczna, rolnicza, techniczna), Norwegii (hotelowo-gastronomiczna, rolnicza, spożywcza, mechaniczna), Republiki Czeskiej (branża budowlana, samochodowa, produkcyjna), Szwecji (branża rolnicza, leśna), Hiszpanii (branża hotelowa, kulturalna, medyczna, budowlana), Irlandii (branża finansowa, medyczna, hotelarska, mięsna).

Od 2010 r. zauważalny jest stały znaczny wzrost liczby ofert pracy do Niemiec. Tendencja ta związana była z pełnym otwarciem niemieckiego rynku pracy w 2011 r. oraz brakiem specjalistów na niemieckim rynku pracy. Poszukiwani byli wykwalifikowani pracownicy, głównie z branży mechanicznej, metalowej, medycznej i opiekuńczej, elektrycznej, hotelarsko-gastronomicznej, inżynierskiej, ogólnobudowlanej, technologicznej, transportowej, produkcyjnej oraz znajomością języka niemieckiego, umożliwiającą komunikację.

W latach 2010-2012 zaobserwowano również wzrost miejsc pracy do Norwegii i Wielkiej Brytanii, głównie w branży przemysłowej, budowlanej i usługowej - prace proste. Odnotowano natomiast znaczny spadek miejsc pracy w Irlandii. W związku z pogarszającą się sytuacją demograficzną i starzeniem się społeczeństwa w krajach Unii Europejskiej w latach 2013-2015 dostępnych było wiele ofert pracy z branży medyczno - opiekuńczej dla lekarzy, pielęgniarek, opiekunów osób starszych głównie do Wielkiej Brytanii, Finlandii, Irlandii, Niemiec.

Tak jak w latach 2006-2009, nadal największe zainteresowanie wzbudzały oferty do prac prostych, które nie wymagały określonych kwalifikacji i dobrej znajomości języków obcych, np. prace sezonowe w rolnictwie. Zaobserwowano znaczny wzrost przesyłanych do WUP CV w latach 2011 i 2012 w porównaniu do lat poprzednich (2006-2010 – ok. 6.200 CV, 2011-2012 – ok. 15.800), który miał związek z prowadzeniem przez WUP w Białymstoku rekrutacji do prac sezonowych w Wielkiej Brytanii, Szwecji oraz do branży produkcyjnej w Holandii. Natomiast od 2012 r. zauważalny jest znaczny spadek liczby przesyłanych CV na rozpowszechniane oferty pracy. W 2015 r. osiągnięto najniższą od 2006 r. liczbę przesłanych CV (586), o 7.655 CV mniej niż 2012 r., kiedy zanotowano najwyższą od 2006 r. liczbę CV (8.214) i o 1.325 mniej niż w roku 2014. Sytuacja ta związana była ze zmniejszeniem się liczby ofert pracy w branży rolniczej, które, jak już wspomniano, wzbudzały największe zainteresowanie wśród klientów EURES na rzecz ofert pracy dla pracowników wykwalifikowanych ze znajomością języków obcych. Ponadto wiele ofert pracy EURES, to oferty otwarte, w przypadku których osoby poszukujące pracy przysyłały dokumenty aplikacyjne bezpośrednio do pracodawcy, bez pośrednictwa Urzędu Pracy. Takie CV nie były więc odnotowywane w statystykach Urzędu.

W latach 2010-2013 WUP w Białymstoku koordynował rekrutację dla pracodawców francuskich do Parku Rozrywki Disneyland. Aktualnie WUP w Białymstoku najściślej współpracę w ramach pośrednictwa pracy prowadzi z Holandią, Irlandią i Wielką Brytanią.

Stan zatrudnienia w publicznych służbach zatrudnienia.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy publiczne służby zatrudnienia wymienione są na pierwszym miejscu wśród instytucji realizujących zadania określone w ustawie. Tworzą je między innymi wojewódzkie i powiatowe urzędy pracy. W latach 2006 – 2015 w skład publicznych służb zatrudnienia woj. podlaskiego wchodził wojewódzki urząd pracy wraz z dwoma oddziałami oraz 14 powiatowych urzędów pracy i dwie filie. Kształtowanie się zatrudnienia w urzędach pracy w tym okresie, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 34. Zatrudnienie w wojewódzkich i powiatowych urzędach pracy woj. podlaskiego w latach 2006-2015 (stan na koniec okresu sprawozdawczego).

Zatrudnieni w urzędach pracy:	2006		2007		2008		2009		2010	
	w osob.	%	w osob.	%	w osob.	%	w osob.	%	w osob.	%
Wojewódzkim	113	16,4	121	17,5	132	17,9	165	21,4	176	22
Powiatowych	578	83,6	571	82,5	606	82,1	605	78,6	621	78
Razem:	691	100	692	100	738	100	770	100	797	100
Zatrudnieni w urzędach pracy:	2011		2012		2013		2014		2015	
	w osob.	%	w osob.	%	w osob.	%	w osob.	%	w osob.	%
Wojewódzkim	195	24	195	24,5	146	19,4	143	19,8	135	19,0
Powiatowych	622	76	601	75,5	607	80,6	578	80,2	576	81,0
Razem:	817	100	796	100	753	100	721	100	711	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP.

Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że w latach 2006-2011 liczba zatrudnionych w urzędach pracy ogółem sukcesywnie rosła (z 691 do 817 osób). Początkowo był to wzrost niewielki (w 2007r. stan zatrudnienia zwiększył się jedynie o 1 osobę). Natomiast w 2011r. liczba zatrudnionych wzrosła już o 126 osób. Kolejny 2012 r. zapoczątkował spadek zatrudnienia w urzędach pracy. Na koniec 2015r. urzędy pracy woj. podlaskiego zatrudniały ogółem 711 osób – o 20 więcej niż w 2006r. Zatrudnieni w urzędach pracy to pracownicy:

- Wojewódzkiego Urzędu Pracy, których w 2006r. zatrudnionych było 113. Największą liczbę zatrudnionych (195 osób) odnotowano w latach 2011-2012. Następne lata przyniosły spadek zatrudnienia. Na koniec 2015 r. w WUP zatrudnionych było 135 osób - w porównaniu do 2006 r. o 22 osoby więcej;
- powiatowych urzędów pracy, których w 2006r. zatrudnionych było ogółem 578 osób. Największa liczba zatrudnionych w PUP przypada na rok 2011 (622 osoby). Na koniec 2015 r. stan zatrudnienia w powiatowych urzędach pracy wynosił 576 osób – o 2 mniej niż w 2006r.

Grupy pracowników zatrudnionych w służbach zatrudnienia.

Tabela 37. Zatrudnieni w urzędach pracy na kluczowych stanowiskach pracy w latach 2006-2015.

Wyszczególnienie	Zatrudnieni według stanu na koniec roku									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Zatrudnieni na stanowiskach kluczowych WUP i PUP – razem:	159	154	221	238	258	264	268	284	332	318
- pośrednicy pracy	74	71	100	100	105	108	106	108	134	144
- doradcy zawodowi	36	38	58	53	59	61	66	62	72	70
- specjaliści ds. rozwoju zawodowego	11	9	14	19	25	28	26	28	31	26
- specjaliści ds. programów	32	30	29	37	47	47	48	63	93	76
- liderzy klubów pracy	-	-	8	16	19	18	20	21	0	0
- doradcy i asystenci EURES	6	6	12	13	3	2	2	2	2	2
Zatrudnieni w WUP - w tym:	36	34	30	39	46	43	45	44	40	36
- pośrednicy pracy	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
- doradcy zawodowi	10	12	12	10	14	13	15	14	14	14
- specjaliści ds. rozwoju zawodowego	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- specjaliści ds. programów	23	19	14	25	28	27	27	27	24	20
- liderzy klubów pracy	-	-	1	1	1	1	1	1	-	-
- doradcy i asystenci EURES	2	2	3	3	3	2	2	2	2	2

Wyszczególnienie	Zatrudnieni według stanu na koniec roku									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Zatrudnieni w PUP - w tym:	123	120	191	199	212	221	223	240	292	282
- pośrednicy pracy	73	70	100	100	105	108	106	108	134	144
- doradcy zawodowi	26	26	46	43	45	48	51	48	58	56
- specjaliści ds. rozwoju zawodowego	11	9	14	19	25	28	26	28	31	26
- specjaliści ds. programów	9	11	15	12	19	20	21	36	69	56
- liderzy klubów pracy	-	-	7	15	18	17	19	20	-	-
- doradcy i asystenci EURES	4	4	9	10	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP.

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wyróżnia sześć kluczowych grup pracowników urzędów pracy odpowiadających za realizację usług rynku pracy. Są nimi: pośrednicy pracy, doradcy zawodowi, specjaliści ds. rozwoju zawodowego, specjaliści ds. programów oraz doradcy EURES i asystenci EURES (do 2014 r. liderzy klubów pracy).

Od 2008r. zaobserwować można w urzędach pracy zdecydowany wzrost liczby osób zatrudnionych na kluczowych stanowiskach. Był on spowodowany koniecznością dostosowania obsługi instytucjonalnej urzędów pracy, w grupie pracowników kluczowych, do wymogów określonych rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 marca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków prowadzenia przez publiczne służby zatrudnienia usług rynku pracy i dotyczy głównie osób zatrudnionych w powiatowych urzędach pracy. W maju 2014 r. w wyniku zmiany przepisów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wprowadzona została funkcja doradcy klienta i zmienił się znacząco sposób współpracy z klientami urzędów pracy. Funkcja doradcy klienta została przypisana m.in. doradcom zawodowym.

Tabela 36. Liczba bezrobotnych przypadających na jednego pośrednika pracy i na jednego doradcę zawodowego w latach 2006-2015.

Rok	Liczba bezrobotnych	Liczba pośredników	Liczba bezrobotnych na jednego pośrednika	Liczba doradców zawodowych	Liczba bezrobotnych na jednego doradcę zawodowego
2006	61773	74	835	36	1716
2007	48796	71	687	38	1284
2008	45821	100	458	58	790
2009	61169	100	612	53	1154
2010	63761	105	607	59	1081
2011	65920	108	610	61	1081
2012	68705	106	648	66	1041
2013	70889	108	656	62	1143
2014	60394	134	451	72	839
2015	55019	144	382	70	786

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP.

Począwszy od 2006r. do 2008r. wraz z systematycznym spadkiem bezrobocia, zmniejszała się również liczba bezrobotnych przypadających na jednego pośrednika pracy. Największa liczba bezrobotnych przypadająca na jednego pośrednika (835) wystąpiła w roku 2006. Wyraźny wzrost liczby bezrobotnych, jaki nastąpił w 2009r., spowodował, iż wskaźnik liczby bezrobotnych przypadających na jednego pośrednika znacząco wzrósł (do 612 osób). Kolejny wzrost miał miejsce w 2013r. (656 osób przypadają na jednego pośrednika pracy). Na koniec 2015 r. na jednego pośrednika przypadały 382 osoby. Podobną sytuację odnotowujemy w grupie doradców zawodowych. Największą liczbę bezrobotnych (1716 osób) przypadających na jednego doradcę zawodowego odnotowano w roku 2006. W kolejnych latach występowały wzrosty lub spadki tego wskaźnika. Najmniej bezrobotnych (786) przypadają na jednego doradcę w roku 2015. W stosunku do 2006 r. liczba ta była niższa o 930 osób.

Szkolenia pracowników publicznych służb zatrudnienia.

Tabela 37. Liczba przeszkolonych pracowników publicznych służb zatrudnienia w latach 2006-2009 i 2010-2015*.

Przeszkoleni	2006r.		2007r.		2008r.		2009r.		2010r.*	
	osoby	%	Osoby	%	osoby	%	osoby	%	osoby	%
Liczba przeszkolonych pracowników ogółem	148	100	94	100	275	100	218	100	686	100
Liczba przeszkolonych pośredników pracy	6	4,0	17	18,0	40	14,5	57	26,1	99	14,4
Liczba przeszkolonych doradców zawodowych	10	6,8	29	30,9	23	8,4	25	11,5	55	8,0
Przeszkoleni	2011r.*		2012r.*		2013r.*		2014r.*		2015r.*	
	osoby	%	osoby	%	osoby	%	osoby	%	osoby	%
Liczba przeszkolonych pracowników ogółem	620	100	640	100	641	100	663	100	589	100
Liczba przeszkolonych pośredników pracy	85	13,7	88	13,8	88	13,7	125	18,9	131	22,4
Liczba przeszkolonych doradców zawodowych	48	7,7	58	9,1	59	9,2	66	10,0	62	10,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP.

*) dane za lata 2010-2015 dotyczą pracowników zatrudnionych w wojewódzkim i powiatowych urzędach pracy, którzy na podstawie skierowania pracodawcy uczestniczyli w kształceniu ustawicznym w formach szkolnych (szkoły ponadgimnazjalne, policealne, wyższe, studia podyplomowe, studia doktoranckie) lub formach pozaszkolnych (kursy, seminaria, warsztaty); opracowanie na podstawie sprawozdań MPiPS-06

Na przestrzeni lat 2006-2009 liczba osób biorących udział w szkoleniach organizowanych dla pracowników publicznych służb przez WUP i finansowanych z Funduszu Pracy ulegała znacznym wahaniom i wynikała z wielkości środków finansowych przyznawanych przez dysponenta FP na realizację zadań (od 94 w 2007r. do 275 w 2008r.). W grupie pośredników pracy uczestniczących w szkoleniach ich liczba sukcesywnie rosła z 6 osób w 2006 r. do 40 w 2010 r., w grupie doradców zawodowych najwięcej osób przeszkolono w 2009 r. – 29 osób.

W 2010 r. do statystyki publicznej wprowadzono sprawozdawczość dotyczącą udziału pracowników urzędów pracy w kształceniu ustawicznym. W latach 2010 – 2015 najwięcej osób (686) skorzystało z udziału w kształceniu ustawicznym w 2010 r. W kolejnym roku liczba ta uległa zmniejszeniu do 620 osób, po czym sukcesywnie rosła i w 2014r. osiągnęła poziom 663 osób uczestniczących w kształceniu ustawicznym. W roku 2015r. odnotowano ponowny spadek liczby pracowników biorących udział w kształceniu. Liczba przeszkolonych wyniosła 589 osób i była niższa niż w 2010 r. o 97 osób. W grupie pośredników pracy w okresie 2010 r. – 2015 r. najwięcej osób uczestniczyło w kształceniu ustawicznym w 2015 r. – 131 osób, najmniej w 2011 r. – 85 osób. W grupie doradców zawodowych najwięcej osób uczestniczyło w kształceniu w 2014 r. – 66, najmniej w 2011 r. – 48 osób.

Zadania zlecone agencjom zatrudnienia

Istotą zlecenia działań aktywizacyjnych, realizowanego na podstawie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, jest aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych (o ustalonym II lub III profilu pomocy), zmierzająca do podjęcia i utrzymania odpowiedniej pracy lub działalności gospodarczej przez osoby bezrobotne. W latach 2013-2015 agencja zatrudnienia zlecono jedno zadanie aktywizacji osób bezrobotnych. Agencja zatrudnienia wybrana w drodze postępowania o zamówienie publiczne, w 2015 r. podpisała umowę na realizację usługi aktywizacji zawodowej 818 osób długotrwale bezrobotnych z terenu działania 4 powiatowych urzędów pracy w Białymstoku, Grajewie, Łomży, Kolnie.

Poradnictwo zawodowe w publicznych służbach zatrudnienia

W latach 2006-2015 powiatowe urzędy pracy funkcjonujące na terenie województwa podlaskiego objęły poradnictwem zawodowym w formie indywidualnej i grupowej 205 642 osoby. Usługi te świadczone były przede wszystkim osobom bezrobotnym, będącym w szczególnej sytuacji

na rynku pracy. W ramach grupowej informacji doradcy zawodowi organizowali spotkania, w których uczestniczyło 37 153 osoby. Bezrobotni i poszukujący pracy korzystali także z informacji zawodowej w formie indywidualnej. W analizowanym okresie z usługi tej skorzystały 54.423 osoby. Na liczbę osób, do których kierowana była w poszczególnych latach pomoc doradcza, duży wpływ miała sytuacja na rynku pracy. Po okresie ożywienia gospodarczego w latach 2007-2008, wzroście stopy bezrobocia w regionie, nastąpił istotny wzrost liczby osób bezrobotnych, korzystających z usług doradców zawodowych. Największą liczebnie grupę objętych usługami PUP stanowiły osoby korzystające z poradnictwa i informacji zawodowej w 2010 roku. Było to wynikiem trwającego kryzysu gospodarczego. Wprowadzone w 2009 roku standardy usług rynku pracy oraz nowelizacja ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy spowodowały zwiększenie liczby doradców zawodowych (z 26 osób w 2006 i 2007 roku do 51 osób w 2012 r.). Dodatkowo wprowadzony zmianami w ustawie obowiązek objęcia przez PUP Indywidualnym Planem Działania osób pozostających w rejestrach powyżej 6 miesięcy oraz idąca za tym konieczność dalszego monitoringu ich działań, spowodowała potrzebę zwiększenia w urzędach pracy liczby doradców zawodowych. W maju 2014 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, które wprowadziły m.in. funkcję doradcy klienta i zmieniły znacząco sposób współpracy z klientami urzędów pracy. Funkcja doradcy klienta została przypisana m.in. doradcom zawodowym. W związku z tym, uległy również modyfikacji zadania realizowane dotychczas przez doradców zawodowych, co miało swoje odzwierciedlenie w znacznym spadku ilości świadczonych usług doradczych w 2015 r.

Poradnictwo zawodowe na terenie województwa podlaskiego realizowane jest również przez Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej: w Białymstoku, Łomży i Suwałkach. Działają one w ramach Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku. Centra to wyspecjalizowane komórki, których zadaniem jest prowadzenie usług poradnictwa zawodowego, gromadzenie, aktualizowanie i opracowywanie informacji o zawodach, rynku pracy, możliwościach zdobywania kwalifikacji. Doradcy zawodowi z Centrów świadczą pomoc związaną z podejmowaniem decyzji zawodowych, wyborem optymalnej ścieżki rozwoju, uwzględniając przy tym aktualną sytuację na rynku pracy. Do ich zadań należy też pomoc klientom zgłaszającym się w celu rozwiązania ich problemów zawodowych.

Centra wspierają również powiatowe urzędy pracy w prowadzeniu poradnictwa zawodowego, jak również realizują zadania metodyczno – szkoleniowe skierowane do pracowników urzędów pracy. W latach 2006-2015 w tych placówkach zatrudnionych było 10-15 doradców zawodowych. W wymienionym okresie Centra objęły poradnictwem zawodowym w formie indywidualnej i grupowej 20.433 osoby. Zorganizowały spotkania grupowe w ramach informacji grupowej dla 10.628 osób. Z informacji indywidualnej skorzystało 74.265 osób. Ponadto w Centrach prowadzone były zajęcia aktywizacyjne, służące przygotowaniu klientów do aktywnego poruszania się na rynku pracy, podejmowaniu zatrudnienia i działalności gospodarczej. Wzięło w nich udział: 3.909 osób.

Z analizy liczby klientów Centrów w wymienionym na początku okresie, wynika, że liczba korzystających z usług w latach 2008-2010 systematycznie wzrastała, w stosunku do wcześniejszej tendencji spadkowej w latach 2006-2007. Następnie odnotowano nieznaczny spadek tej liczby w latach 2011-2015. Przyczyną takiego stanu rzeczy może być fakt, iż lata 2008-2010 były okresem kryzysu gospodarczego i idącego za nim wzrostu bezrobocia. Dodatkowo na wzrost liczby klientów Centrów wpłynęła zmiana zapisów ustawy z dnia 20 kwietnia o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, zgodnie z którą klientami Centrów mogą być wszystkie osoby, które ukończyły 18 rok życia. Od 2010 do 2015 roku trzykrotnie wzrosła liczba osób korzystających z porad zawodowych w formie grupowej (warsztatowej), które cieszą się obecnie coraz większym zainteresowaniem nie tylko osób poszukujących pracy, ale również pracujących. W 2015 r. z usług Centrów skorzystało 9.831 osób, w tym 2.492 osoby objęto poradnictwem zawodowym, natomiast 7.339 osób skorzystało z informacji zawodowej w formie indywidualnej i grupowej. Dzisiejsi klienci CIIPKZ, to w przeważającej części osoby długotrwale bezrobotne - ok. 40% ogółu klientów oraz osoby poszukujące zmiany w swoim życiu zawodowym (w tym również osoby pracujące). Wymagają one indywidualnego podejścia i szczególnego wsparcia ze strony doradcy zawodowego oraz zastosowania różnorodnych narzędzi doradczych.

Tabela 38. Liczba osób, które w latach 2006-2015 skorzystały z różnych form poradnictwa zawodowego w publicznych służbach zatrudnienia

Forma wsparcia	2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	PUP	ChPKZ	PUP	ChPKZ	PUP	ChPKZ	PUP	ChPKZ	PUP	ChPKZ	PUP	ChPKZ	PUP	ChPKZ	PUP	ChPKZ	PUP	ChPKZ	PUP	ChPKZ
Poradnictwo zawodowe ogółem, w tym:	16 345	1 063	13 907	708	13 219	1 354	18 717	2 387	33 987	3 279	24 448	2 818	22 085	2 242	10 852	2 050	15 057	2 040	8 045	2 492
- indywidualne	11 435	831	10 494	620	10 566	1 045	16 672	2 140	31 747	2 972	22 131	2 441	19 898	1 876	8 862	1 704	11 910	1 522	6 711	1 488
- grupowe	4 910	232	3 413	88	2 653	309	2 045	247	2 240	307	2 317	377	2 187	366	1 990	346	3 147	518	1 334	1 004
Razem poradnictwo zawodowe	17 408		14 615		14 573		21 104		34 448		27 266		24 327		12 902		17 097		10 537	
Informacja zawodowa ogółem, w tym:	7 997	8 354	9 382	7 954	9 589	8 557	9 249	7 343	9 651	8 049	8 577	8 592	8 151	10 111	8 263	9 894	14 940	8 700	5 777	7 339
- indywidualna	3 546	7 277	4 880	6 820	5 548	7 500	5 596	6 305	5 690	6 924	4 475	7 638	4 254	8 987	4 961	8 398	11 836	7 956	3 637	6 460
- grupowa	4 451	1 077	4 502	1 134	4 041	1 057	3 653	1 038	3 961	1 125	4 102	954	3 897	1 124	3 302	1 496	3 104	744	2 140	879
Razem informacja zawodowa	16 351		17 336		18 146		16 952		16 748		17 169		18 262		18 157		23 640		13 116	
Razem poradnictwo i informacja zawodowa	33 759		31 951		32 719		37 696		51 196		44 435		42 589		31 059		40 737		23 653	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP

3. FINANSOWE INSTRUMENTY REALIZACJI PSZ.

Fundusz Pracy

Fundusz Pracy jest państwowym funduszem celowym, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw pracy. Limity środków FP przeznaczonych na finansowanie aktywnych polityk rynku pracy ustalane są przez ministra właściwego ds. pracy według algorytmu. Kwoty środków na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia i łagodzenia skutków bezrobocia ustalane są na poszczególne powiaty przez zarząd województwa według kryteriów ustalonych przez sejmik województwa. Po przyjęciu ustawy budżetowej minister przekazuje do samorządów województw decyzję określającą wysokość środków FP przeznaczonych na realizację zadań w województwie, tzw. limity środków na aktywne programy rynku pracy, na zadania fakultatywne oraz na zadania realizowane przez samorząd województwa. Ponadto minister dysponuje 10% kwotą rezerwy, z której może, z własnej inicjatywy lub na wniosek marszałka, przyznać dodatkowe kwoty środków Funduszu Pracy w szczególności dla samorządów powiatów na realizację aktywnych programów rynku pracy.

W ciągu roku limity mogą być zwiększone/zmniejszone w zależności od sytuacji na rynku pracy. Poniższa tabela przedstawia wielkości środków FP, jakimi dysponowało województwo podlaskie (łącznie ze zwiększeniami limitów) na realizację zadań na rzecz osób bezrobotnych i poszukujących pracy w latach 2006-2015.

Tabela 39. Kwoty środków na realizację zadań określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w województwie.

	2006 r. (w tys. zł)	2007 r. (w tys. zł)	2008 r. (w tys. zł)	2009 r. (w tys. zł)	2010 r. (w tys. zł)	2011 r. (w tys. zł)	2012 r. (w tys. zł)	2013 r. (w tys. zł)	2014 r. (w tys. zł)	2015 r. (w tys. zł)
Limit podstawowy na aktywne programy	46.053,5	55.070,4	68.701,3	84.050,2	135.664,5	84.050,2	67.383,9	100.676,5	103.229,0	109.279,6
Zwiększenia limitu na aktywne programy	9.707,1	13.086,9	25.092,3	40.058,2	35.086,2	30.130,0	23.750,6	15.127,1	23.803,9	21.282,1
Limit na zadania fakultatywne	4.359,1	4.937,8	8.208,5	8.837,3	9.630,7	9.024,3	8.508,5	8.300,6	6.972,8	7.122,1
Limit na zadania realizowane przez samorząd woj.	409,2	455,1	919,1	894,9	747,7	847,4	692,0	730,5	480,6	498,7
Ogółem woj. podlaskie:	60.528,9	73.550,2	102.921,2	133.840,6	181.129,1	124.051,9	100.335,0	124.834,7	134.486,3	138.182,5

Jak wynika z powyższej tabeli, w latach 2007-2010 województwo podlaskie z roku na rok dysponowało coraz większymi kwotami środków finansowych na realizację zadań na rzecz osób bezrobotnych i poszukujących pracy. W roku 2009 kwota tych środków ponad dwukrotnie przekroczyła środki FP, którymi dysponowano w roku 2006, a w roku 2010 – już trzykrotnie. W roku 2011 środki FP na realizację zadań w województwie zmniejszyły się o ok. 30% w stosunku do roku 2010 (w związku ze spowolnieniem gospodarczym i obniżeniem wielkości składek wpływających do Funduszu). W 2012 r. mieliśmy do czynienia z dalszym zmniejszaniem się środków FP na aktywizację regionalnego rynku pracy. Od roku 2013 obserwowany jest wzrost środków FP przeznaczonych na realizację zadań w województwie (o ok. 24% w odniesieniu do roku 2012). W roku 2014 wzrost o ok. 7% w stosunku do roku 2013, a w roku 2014 – wzrost o ok. 3% w odniesieniu do roku 2013. W roku 2015 kwota środków FP wyniosła 138.182,5 tys. zł.

W roku 2014, w wyniku nowelizacji Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U z 2015 r., poz. 654 z późn. zm.) został wprowadzony nowy instrument rozwoju zasobów

ludzkich – **Krajowy Fundusz Szkoleniowy (KFS)**, przeznaczony na finansowanie działań na rzecz kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców. Celem utworzenia KFS jest zapobieganie utracie zatrudnienia przez osoby pracujące z powodu kompetencji nieadekwatnych do wymagań dynamicznie zmieniającej się gospodarki. Zwiększenie inwestycji w potencjał kadrowy ma znaczący wpływ zarówno na pozycję firm jak i samych pracowników na konkurencyjnym rynku pracy. W latach 2014-2015 r., woj. podlaskie otrzymało na realizację w powiatach ww. instrumentu środki KFS w wysokości: w roku 2014 - 776,95 tys. zł, w roku 2015 – 5.685,1 tys. zł, które to środki były przeznaczone na wsparcie kształcenia ustawicznego osób pracujących w wieku 45 lat i więcej.

Poniżej zaprezentowano strukturę wydatków Funduszu Pracy (w tym środków KFS) na programy na rzecz promocji zatrudnienia w woj. podlaskim w latach 2006-2015.

Tabela 40. Struktura wydatków Funduszu Pracy na programy na rzecz promocji zatrudnienia w woj. podlaskim w latach 2006-2015.

Wyszczególnienie	2006		2007		2008		2009		2010	
	Kwota (w tys. zł)	%	Kwota (w tys. zł)	%	Kwota (w tys. zł)	%	Kwota (w tys. zł)	%	Kwota (w tys. zł)	%
Wydatki na programy promocji zatrudnienia ogółem, w tym:	55403,8	100,0	67211,1	100,0	93143,3	100,0	123798,9	100,0	170133,0	100,0
Koszty szkoleń	4502,6	8,1	5451,5	8,1	6057,2	6,5	8909,7	7,2	7524,7	4,4
Prace interwencyjne	7610,3	13,7	9103,6	13,5	8370,3	9,0	8487,1	6,9	11013,2	6,5
Roboty publiczne	5375,1	9,7	6438,6	9,6	10104,1	10,8	12332,1	10,0	17754,5	10,4
Prace społecznie użyteczne	656,8	1,2	967,3	1,4	964,7	1,0	1051,8	0,8	1149,5	0,7
Zatrudnienie wspierane	0,0	-	3,9	0,006	17,2	0,02	2,3	0,002	-	-
Refundacja kosztów wyposażenia/doposażenia stanowisk pracy	5762,0	10,4	8191,6	12,2	9469,4	10,2	12576,8	10,2	20791,2	12,2
Środki na podjęcie działalności gospodarczej	7211,7	13,0	11924,1	17,7	17196,9	18,5	23041,4	18,6	38472,6	22,6
Stypendia i składki na ubezpieczenia społeczne	23948,4	43,2	24738,4	36,8	39799,5	42,7	49994,0	40,4	71813,9	42,2
Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne	16,9	0,0	23,6	0,04	15,7	0,02	0,0	-	3,3	0,002
Koszty przejazdu, zakwaterowania i wyżywienia	307,2	0,6	364,6	0,5	747,8	0,8	963,6	0,8	1128,0	0,7
Opieka nad dzieckiem lub osobą zależną	0,9	0,0	1,5	0,002	1,6	0,0	12,8	0,01	23,0	0,014
Przygotowanie zawodowe dorosłych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Koszty badań bezr.	*	-	*	-	398,8	0,4	404,6	0,3	459,1	0,3
Programy specjalne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inne	2,5	0,004	2,4	0,004	0,1	0,0	22,7	0,02	-	-
Programy pilotażowe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Składki na ubezpieczenia społeczne rolników	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wynagrodzenia i koszty osobowe członków spółdzielni socjalnych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Krajowy Fundusz Szkoleniowy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stypendia i składki społeczne z tyt. kontynuowania nauki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Studia podyplomowe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bon zatrudnieniowy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bon na zasiedlenie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bon na finansowanie kosztów kształcenia bezrobotnych do 30 r. życia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Koszty wynajmu mieszkania dla osób do 30 r. życia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dofinansowanie wynagrodzenia skierowanych bezrobotnych powyżej 50 r. życia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

*) koszty badań bezrobotnych nie należały w 2006 i 2007 r. do programów promocji zatrudnienia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań PUP (Sprawozdanie roczne MPiPS-02 „Dochody i wydatki Funduszu Pracy” - kasowo)

Tabela 41. Struktura wydatków Funduszu Pracy na programy na rzecz promocji zatrudnienia w woj. podlaskim w latach 2006-2015 (cd.).

Wyszczególnienie	2011		2012		2013		2014		2015	
	Kwota (w tys. zł)	%	Kwota (w tys. zł)	%	Kwota (w tys. zł)	%	Kwota (w tys. zł)	%	Kwota (w tys. zł)	%
Wydatki na programy promocji zatrudnienia ogółem, w tym:	65069,1	100,0	91700,6	100,0	115278,2	100,0	124359,5	100	132066,8	100,0
Koszty szkoleń	2141,1	3,3	2850,2	3,1	3631,5	3,2	4265,6	3,4	5053,8	3,8
Prace interwencyjne	7934,8	12,2	5562,7	6,1	6528,8	5,7	7341,1	5,9	11363,6	8,7
Roboty publiczne	4207,2	6,5	6060,3	6,6	9572,0	8,3	9150,5	7,4	10621,0	8,1
Prace społecznie użyteczne	764,2	1,2	855,8	0,9	1050,0	0,9	833,5	0,7	955,0	0,7
Zatrudnienie wspierane	-	-	-	-	35,7	0,1	85,8	0,1	179,0	0,1
Refundacja kosztów wyposażenia/doposażenia stanowisk pracy	4234,8	6,5	11149,8	12,2	13270,5	11,5	20155,3	16,2	19983,8	15,2
Środki na podjęcie działalności gospodarczej	11801,2	18,1	23681,3	25,8	29062,0	25,2	32421,7	26,0	26293,0	19,9
Stypendia i składki na ubezpieczenia społeczne	29652,3	45,6	33163,9	36,2	49913,4	43,3	46913,7**	37,6	46740,9**	35,4
Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne	5,4	0,01	1,2	0,0	-	-	-	-	3,6	0,0
Koszty przejazdu, zakwaterowania i wyżywienia	213,6	0,3	184,5	0,2	386,3	0,3	-	-	-	-
Opieka nad dzieckiem lub osobą zależną	5,2	0,01	1,6	0,0	4,0	0,0	-	-	-	-
Przygotowanie zawodowe dorosłych	151,2	0,2	29,8	0,0	-	-	392,8	0,3	203,1	0,2
Koszty badań bezr.	140,0	0,2	269,8	0,3	18,8	0,1	0,0	0,0	322,4	0,2
Programy specjalne	3777,5	5,8	7474,1	8,2	1068,1*	0,9	61,5*	0,1	124,4*	0,1
Inne	40,6	0,06	45,0	0,0	-	-	1359,2	1,1	376,6	0,3
Programy pilotażowe	-	-	370,6	0,4	361,2	0,3	-	-	-	-
Składki na ubezpieczenia społeczne rolników	-	-	-	-	17,1	0,1	-	-	-	-
Wynagrodzenia i koszty osobowe członków spółdzielni socjalnych	-	-	-	-	65,3	0,1	135,6	0,1	147,0	0,1
Krajowy Fundusz Szkoleniowy	-	-	-	-	-	-	745,1	0,6	5320,5	4,0
Stypendia i składki społeczne z tyt. kontynuowania nauki	-	-	-	-	-	-	66,9	0,1	171,9	0,1
Studia podyplomowe	-	-	-	-	-	-	77,1	0,1	152,2	0,1
Bon zatrudnieniowy	-	-	-	-	-	-	-	-	838,6	0,6
Bon na zasiedlenie	-	-	-	-	-	-	-	-	2502,2	1,9
Bon na finansowanie kosztów kształcenia bezrobotnych do 30 r. życia	-	-	-	-	-	-	218,6	0,2	0,0	0,0
Koszty wynajmu mieszkania dla osób do 30 r. życia	-	-	-	-	-	-	7,6	0,0	0,0	0,0
Dofinansowanie wynagrodzenia skierowanych bezrobotnych powyżej 50 r. życia	-	-	-	-	-	-	127,9	0,1	714,2	0,5

*) dotyczy elementów specyficznych wspierających zatrudnienie **) dotyczy stypendium i składek na ubezpieczenie społeczne za okres stażu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań PUP (Sprawozdanie roczne MPiPS-02 „Dochody i wydatki Funduszu Pracy” - kasowo)

Największy udział w wydatkach Funduszu Pracy w latach 2006-2015 w woj. podlaskim miały środki na stypendia i składki wypłacane bezrobotnym za okres stażu u pracodawcy, za okres przygotowania zawodowego w miejscu pracy lub w okresie odbywania szkolenia oraz za okres nauki w systemie wieczorowym i zaocznym oraz na składki na ubezpieczenia społeczne (od 36,2% do 45,8%).

W latach 2007-2012 odnotowano pozytywne zjawisko wzrostu wielkości wydatków na podjęcie działalności gospodarczej o 5,6 pkt. proc. między 2006 a 2009 rokiem i o 7,2 pkt proc. pomiędzy 2012 a 2009 rokiem (w tym w roku 2011 nastąpił spadek wielkości wydatków do 18,1%). Natomiast od roku 2013 obserwujemy spadek wielkości tych wydatków o 5,9 pkt proc. pomiędzy 2015 a 2012 rokiem.

Wydatki na roboty publiczne do 2010 r. utrzymywały się na poziomie około 10 %, po czym w roku 2011 nastąpił spadek wielkości tych wydatków do poziomu 6,5%, w roku 2012 wydatki na roboty publiczne minimalnie wzrosły do 6,6%, a w roku 2013 nastąpił wzrost wydatków do poziomu 8,3 %, przy czym w roku 2014 odnotowano niewielki spadek – do 7,4%, a w roku 2015 wydatki na ten cel wyniosły 8,1% całkowitych wydatków FP.

Wydatki na refundację kosztów wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy do roku 2010 kształtowały się na poziomie do 12,2%, w roku 2011 obserwujemy znaczny spadek tych wydatków do 6,5%, a od roku 2012 (12,2%) obserwujemy sukcesywny wzrost wielkości tych wydatków, które w roku 2015 stanowiły już 15,2 % wydatków ogółem FP.

Natomiast w latach 2006 – 2012 sukcesywnie malały wydatki na szkolenia – z 8,1% w roku 2006, 7,2% w roku 2009, do 3,1% w roku 2012. Od roku 2013 zaobserwowano nieznaczny wzrost tych wydatków do 3,2%, a w roku 2015 wydatki na szkolenia stanowiły 3,8%. Wydatki na prace interwencyjne w latach 2006 – 2013 miały tendencję malejącą - 13,7% w roku 2006, 6,9% w roku 2009 , 6,1% w roku 2012 oraz 5,7% w roku 2013, z tym, że w roku 2011, pomimo zdecydowanie niższej kwoty ogółem na aktywizację rynku pracy, wydatki na prace interwencyjne wzrosły do 12,2%. W roku 2014 nastąpił lekki wzrost tych wydatków (5,9%), osiągając w roku 2015 wielkość na poziomie 8,7% całkowitych wydatków z FP.

W roku 2014 w wyniku nowelizacji ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wprowadzono nowe instrumenty wsparcia osób do 30 roku życia (bony stażowe, szkoleniowe, zatrudnieniowe i na zasiedlenie) oraz osób powyżej 50 roku życia (dofinansowanie do wynagrodzenia zatrudnianych osób), a także wprowadzono nowy instrument rozwoju zasobów ludzkich – Krajowy Fundusz Szkoleniowy (KFS), przeznaczony na finansowanie działań na rzecz kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców. Nowe instrumenty rynku pracy, jak wynika z danych zawartych w powyższej tabeli, stanowiły nieznaczną część wydatków FP.

3.2. Programy Operacyjne w latach 2004-2006 związane z rynkiem pracy.

W latach 2004-2006 w Polsce wdrażano dwa programy operacyjne związane z rynkiem pracy i nastawione na rozwój zasobów ludzkich: Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich 2004-2006 i Zintegrowany Program Rozwoju Regionalnego 2004-2006 w ramach dwóch pierwszych priorytetów oraz Program Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL. W kolejnym okresie programowania 2007-2013 podstawowym programem operacyjnym skierowanym na poprawę jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej był Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

W Sektorowym Programie Operacyjnym RZL 2004-2006 ogólnym celem strategii rozwoju zasobów ludzkich była „budowa otwartego, opartego na wiedzy społeczeństwa poprzez zapewnienie warunków do rozwoju zasobów ludzkich w drodze kształcenia, szkolenia i pracy”²⁶, którego osiągnięciu służyły wyznaczone 3 priorytety: Priorytet 1 – Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej, Priorytet 2 – Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy, Priorytet

²⁶ Załącznik do rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 1 lipca 2004 r. w sprawie przyjęcia Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój zasobów Ludzkich 2004-2006 (Dz.U. Nr 166, poz. 1743 z późn. zm.).

3 - Pomoc techniczna. Na realizację SPO RZL 2004-2006 w województwie podlaskim wydatkowano 62,9 mln zł (Działanie 1.2 i 1.3) i zrealizowano 70 projektów.

Tabela 42. Osiągnięte wskaźniki ogólne

Wskaźnik dla Działania mierzony kwartalnie, rocznie i po zakończeniu okresu programowania	Jednostka miary wskaźnika	Wartość wskaźników określona w Uzupelnieniu SPO RZL 2004-2006	Osiągnięta wartość wskaźników w okresie objętym sprawozdaniem	Osiągnięta wartość wskaźników od początku realizacji Działania			Stopień realizacji wskaźnika (%)
				M*	K*	Ogółem	
Liczba osób objętych działaniami aktywizującymi	szt.	9940	11092	3988	7104	11092	111,59 %
% osób, które ukończyły Działanie	%	90%	88,23%	86,46%	89,22%	88,23%	98,03%

* M – Mężczyźni, K – Kobiety

Źródło: Sprawozdanie końcowe z realizacji Działania 1.2 SPORZL, WUP Białystok.

W ramach Działania 1.2 wsparciem objęto 11092 osoby (3 988 mężczyzn i 7 104 kobiety). Od początku realizacji Działania udział w projektach zakończyło 9 786 osób (3 448 mężczyzn i 6 338 kobiet). Z uczestnictwa w projekcie zrezygnowało 306 beneficjentów ostatecznych (540 mężczyzn i 766 kobiet). W Działaniu największa liczba beneficjentów ostatecznych skorzystała ze staży – 6 747 osób, następnie ze szkoleń - 3186 osób. W dalszej kolejności było to subsydiowanie zatrudnienia - 847 osób oraz przygotowanie zawodowe - 397 osób. Najmniej osób otrzymało jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej – 185 osób. W ramach Działania 9 314 bezrobotnych (3136 mężczyzn i 6178 kobiet) podniosło swoje kwalifikacje.

Tabela 43. Liczba osób objętych wsparciem w Działaniu 1.3 SPORZL.

Wskaźnik dla Działania mierzony kwartalnie, rocznie i po zakończeniu okresu programowania	Jednostka miary wskaźnika	Wartość wskaźników określona w Uzupelnieniu SPO RZL 2004-2006	Osiągnięta wartość wskaźników w okresie objętym sprawozdaniem	Osiągnięta wartość wskaźników od początku realizacji Działania			Stopień realizacji wskaźnika (%)
				M**	K**	Ogółem	
Liczba osób objętych działaniami aktywizującymi	szt.	7556	7973	3968	4005	7973	105,52%
% osób, które ukończyły Działanie	%	90%	92,50%	90,83%	94,16%	92,50%	102,77%

Źródło: Sprawozdanie końcowe z realizacji Działania 1.3 SPORZL, WUP Białystok.

W Działaniu 1.3 wsparciem zostały objęte łącznie 7 973 osoby bezrobotne (3 968 mężczyzn i 4 005 kobiet). Od początku realizacji Działania udział w projektach zakończyło 7 375 osób (3604 mężczyzn i 3771 kobiet). Największa liczba beneficjentów ostatecznych skorzystała ze szkoleń - 4189 osób, następnie z subsydiowanego zatrudnienia - 2484 osoby, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej otrzymało 949 osób, przygotowanie zawodowe - 941 osób. Od początku realizacji Działania 4 599 bezrobotnych (2093 mężczyzn i 2506 kobiet) podniosło swoje kwalifikacje.

Celem **Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR)** było tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską.

Kierunki interwencji dwóch funduszy strukturalnych, które współfinansowały Program tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego, zostały podzielone na cztery priorytety skierowane na działania zorientowane na rozbudowę i modernizację infrastruktury w regionach, aktywizację obszarów narażonych na marginalizację poprzez inwestycje infrastrukturalne, wspieranie przedsiębiorczości oraz wspieranie instytucji bezpośrednio zaangażowanych we wdrażanie Programu, natomiast Priorytet na 2 wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach.

Całkowita wartość środków z EFS na realizację Priorytetu 2 na lata 2004-2006 wyniosła **438 469 535 euro**, tj. **1 664 580 808,66 zł**. W ramach Priorytetu 2 ZPORR w okresie programowania zrealizowano **4 539** projektów o wartości dofinansowania z EFS **1 748 060 660,02 zł**. W województwie podlaskim wartość środków z EFS wyniosła **64,0 mln zł** przeznaczonych na realizację 261 umów o dofinansowanie projektów.²⁷

Tabela 44. Liczba umów i wartość umów o dofinansowanie projektów ZPORR w latach 2006-2010 w woj. podlaskim.

Działanie ZPORR	Liczba umów o dofinansowanie projektów	Wartość umów o dofinansowanie projektów (mln zł)
2.1	69	20,7
2.2	111	11,4
2.3	22	8,9
2.4	33	10,4
2.5	12	6,8
2.6	14	5,9

Źródło: Końcowy raport z postępu wdrażania ZPORR 2004-2006, MRR Warszawa 2010.

W **Działaniu 2.1 ZPORR** osiągnięto następujące wskaźniki²⁸:

- udział w projektach rozpoczęło 18 686 osób, w tym 5 798 mężczyzn i 12 888 kobiet;
- z uczestnictwa w projektach zrezygnowało 398 osób, w tym 167 mężczyzn i 231 kobiet,
- kwalifikacje podniosło 18 267 osób, w tym 5 623 mężczyzn i 12 644 kobiet,
- 3 848 osób skorzystało z usług doradczych, w tym 1 160 mężczyzn i 2 688 kobiet,
- w szkoleniach i kursach uczestniczyło 18 638 osób, w tym 5 787 mężczyzn i 12 851 kobiet,
- z praktyk zawodowych skorzystało 30 osób, w tym 5 mężczyzn i 25 kobiet,
- 29 osób skorzystało z pośrednictwa pracy, w tym 5 mężczyzn i 24 kobiety,
- z innych form wsparcia skorzystało 51 osób, w tym 16 mężczyzn i 35 kobiet.

Wskaźnik oddziaływania pn. *Udział osób dorosłych, które znalazły nowe zatrudnienie 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie osób dorosłych uczestniczących w projektach* wyniósł 8% w tym: mężczyźni/kobiety - 28%/72%, w tym: rolnicy i domownicy - 22%.

Wartości wskaźnika pn. *Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym (% populacja w wieku 25-64 lat)* ukształtowało się na poziomie 4,2%.

W ramach **Działania 2.3**²⁹ wskaźnik „*Liczba osób korzystających z projektów szkoleń i kursów przekwalifikowujących*” od początku realizacji Działania 2.3 wyniósł 4 757 osób, w tym 2930 mężczyzn i 1 827 kobiet. Natomiast wskaźnik rezultatu pn. *Udział osób, które ukończyły szkolenia i kursy przekwalifikujące w ogólnej liczbie korzystających z projektów* wyniósł 4708 na 4757 osób, w tym 2898 mężczyzn i 1810 kobiet.

Wskaźnik oddziaływania pn. *udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń*, ukształtował się na poziomie 6 %.

W wyniku realizacji **Działania 2.3 ZPORR** osiągnięto m.in. następujące wskaźniki:

- udział w projektach rozpoczęło 9741 osób, w tym 6674 mężczyzn i 3067 kobiet,
- z uczestnictwa w projektach od początku wdrażania przedmiotowego Działania zrezygnowały 53 osoby, w tym 34 mężczyzn i 19 kobiet,
- kwalifikacje podniosło 4708 osób, w tym 2898 mężczyzn i 1810 kobiet,
- w szkoleniach i kursach uczestniczyło 4757 osób, w tym 2930 mężczyzn i 1827 kobiet,

²⁷ Końcowy raport postępu wdrażania ZPORR 2004-2006, MRR, 2010, str. 91-92.

²⁸ Sprawozdanie z realizacji Działania 2.1 (końcowe), WUP Białystok, 6.11.2009 r.

²⁹ Sprawozdanie z realizacji Działania 2.3 (końcowe), WUP Białystok, 6.11.2009 r.

- 3778 osób skorzystało z usług doradczych (w 2009 r. 265 osób), natomiast 7543 osób otrzymało wsparcie w postaci informacji zawodowej,
- 1579 osób skorzystało z pośrednictwa pracy i 100 osób z doradztwa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej,
- z innych form wsparcia od początku realizacji skorzystały 74 osoby.

Realizacja **Działania 2.4**³⁰ pozwoliła na osiągnięcie następujących wskaźników rezultatu:

- udział w projektach rozpoczęło 5792 osoby, w tym 1068 mężczyzn i 4724 kobiet,
- z uczestnictwa w projektach od początku wdrażania przedmiotowego Działania zrezygnowało 107 osób (21 mężczyzn i 86 kobiet),
- kwalifikacje podniosło 4912 osób, w tym 946 mężczyzn i 3966 kobiet,
- w szkoleniach i kursach uczestniczyło 4998 osób, w tym 930 mężczyzn i 4068 kobiet,
- z usług doradczych skorzystało 3747 osób, natomiast 2778 osób otrzymało wsparcie w postaci informacji zawodowej,
- z pośrednictwa pracy skorzystało 1337 osób,
- z doradztwa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej skorzystało 23 osoby,
- z innych form wsparcia od początku realizacji skorzystały 3 osoby.

3.3. Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013.

W okresie programowania 2007-2013 całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego obejmowała Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL), którego celem głównym był Wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej. Założono osiągnięcie celu głównego poprzez realizację sześciu celów strategicznych, do których należą³¹:

1. Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo.
2. Zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego.
3. Poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce.
4. Upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy.
5. Zwiększenie potencjału administracji publicznej w zakresie opracowywania polityk i świadczenia usług wysokiej jakości oraz wzmocnienie mechanizmów partnerstwa.
6. Wzrost spójności terytorialnej.

Program składał się z 10 Priorytetów, w tym 9 realizowanych zarówno na poziomie centralnym jak i regionalnym oraz Priorytetu X Pomoc Techniczna, służącego zapewnieniu właściwego zarządzania Programem, wdrażaniu i promocji EFS. W ramach komponentu centralnego środki zostały przeznaczone przede wszystkim na wsparcie efektywności struktur i systemów instytucjonalnych, natomiast środki komponentu regionalnego zostały w głównej mierze przeznaczone na wsparcie dla osób i grup społecznych.

³⁰ Sprawozdanie z realizacji Działania 2.4 (końcowe), WUP Białystok, 6.11.2009 r.

³¹ na podstawie Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, op.cit., s. 115 i nast.

Tabela 45. Priorytety Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Priorytety
REALIZOWANE CENTRALNIE
I. Zatrudnienie i integracja społeczna
II. Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących
III. Wysoka jakość systemu oświaty
IV. Szkolnictwo wyższe i nauka
V. Dobre rządzenie
REALIZOWANE REGIONALNIE
VI. Rynek pracy otwarty dla wszystkich
VII. Promocja integracji Społecznej
VIII. Regionalne kadry gospodarki
IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

Źródło: opracowanie własne na podstawie PO KL

W dokumencie Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, łączną wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w latach 2007–2013 określono na poziomie 11 773 409 338 EUR. W ramach tej kwoty wielkość alokacji z Europejskiego Funduszu Społecznego określono na ok. 10 007 397 937 EUR, a wkład krajowy na poziomie ok. 1 766 011 401 EUR. Poziom krajowego współfinansowania został oszacowany na poziomie minimalnym, tj. 15%.³² Alokację środków finansowych na realizację komponentu regionalnego w województwie podlaskim przedstawia poniższa tabela.³³

Tabela 46. Alokacja na województwo podlaskie w ramach Komponentu Regionalnego POKL w rozbiciu na Priorytety (w euro).

	Priorytet VI	Priorytet VII	Priorytet VIII	Priorytet IX	Ogółem
Podlaskie	98 880 591	61 705 876	60 403 793	71 546 570	292 536 830
Ogółem	2 801 379 842	1 636 450 985	1 620 995 433	1 995 557 663	8 054 383 923

Źródło: opracowanie własne na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów PO KL, Warszawa, 8.09.2015 r.

W ramach Priorytetu VI *Rynek pracy otwarty dla wszystkich* na koniec okresu programowania zakontraktowano 488,9 mln zł. W latach 2007-2015 w województwie podlaskim zawarto 221 umów/wydano decyzji o dofinansowanie na realizację projektów. We wnioskach o płatność rozliczono 481,6 mln zł.

Tabela 44. Stan realizacji Działań w ramach Priorytetu VI (w zł) na koniec okresu programowania.

Działanie	Zawarte umowy/wydane decyzje o dofinansowanie	
	Liczba umów/decyzji od początku realizacji PO KL	Kontraktacja (mln zł)
6.1	129	412,2
6.2	31	73,7
6.3	61	2,8
Ogółem	221	488,7

Źródło: opracowano na podstawie danych WUP i danych przekazanych przez UMWP.

W projektach w ramach Priorytetu VI zakończyło udział 48 167 osób w tym 26 809 kobiet. Spośród osób kończących udział w projektach 20 154 osób (41,8%) stanowiły osoby do 24 roku życia, a 8 782 osób młodych (18,2 %) zamieszkujące obszary wiejskie. Poprzez działania projektowe zaktywizowano dużą grupę osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy 31 674 osoby, stanowiły one 65,7% ogółu osób kończących udział w projektach, w tym 49,5% osób w

³² SZOP Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, MIR, 2014, s. 10.

³³ SZOP programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, MIR, 8.09.2015 r.

szczególnej sytuacji stanowili długotrwale bezrobotni (15 682 osoby), 54,4% osoby pochodzące z terenów wiejskich (17 231 osób). W projektach uczestniczyły również osoby powyżej 50 roku życia – 7 570 tj. ok. 15,7 %. Jednym z typów projektów przewidzianych w Działaniach Priorytetu VI było wsparcie w postaci środków na podjęcie działalności gospodarczej. Środki na działalność gospodarczą uzyskało 7 806 osób, w tym 55,4% tj. 4 323 osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy (191 osób niepełnosprawnych, 2 235 długotrwale bezrobotnych i 2 302 z terenów wiejskich). Osiągnięte wybrane wskaźniki w ramach Priorytetu VI POKL przedstawia tabela 1 w załączniku 1.

Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej w ramach Priorytetu na koniec okresu programowania wyniósł 60,45%, w tym 59,45% dla kobiet i 61,49% dla mężczyzn.

W ramach **Priorytetu VII POKL** Promocja Integracji Społecznej podejmowane były działania mające na celu ułatwienie dostępu do rynku pracy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz rozwijania instytucji ekonomii społecznej. Na koniec okresu programowania w woj. podlaskim podpisano 365 umów o dofinansowanie i zakontraktowano 258,4 mln zł. We wnioskach o płatność rozliczono 252 mln zł.

Tabela 48. Stan realizacji Działań w ramach Priorytetu VII (w zł) na koniec okresu programowania.

Działanie	Zawarte umowy/wydane decyzje o dofinansowanie	
	od początku realizacji Priorytetu	Wartość ogółem (mln zł)
7.1	97	115,7
7.2	126	117,7
7.3	122	5,7
7.4	20	19,1
Ogółem	365	258,2

Źródło: opracowano na podstawie danych przekazanych przez UMWP.

Działania Priorytetu VII wspierały klientów i pracowników instytucji pomocy społecznej oraz rozwój ekonomii społecznej. W ramach Priorytetu 16 037 osób, klientów instytucji pomocy społecznej zakończyło udział w projektach dotyczących aktywnej integracji, w tym 46% stanowiły osoby z terenów wiejskich (7 373 osoby). Kontraktami socjalnymi objęto 16 896 klientów instytucji pomocy społecznej poprzez realizowane projekty. Spośród osób, które zakończyły udział w Priorytecie, 9 553 osoby to grupa zagrożona wykluczeniem społecznym. 695 pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej podniosło swoje kwalifikacje w systemie pozaszkolnym. Wsparcie uzyskały też 662 podmioty realizujących działania na rzecz ekonomii społecznej oraz 122 inicjatywy w tym obszarze. 11 396 osób skorzystało ze wsparcia w ramach instytucji ekonomii społecznej. Osiągnięte wybrane wskaźniki w ramach Priorytetu VII POKL przedstawia tabela 2 w załączniku 1.

Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej w ramach Priorytetu na koniec okresu programowania wyniósł: Działanie 7.2 – 33,13%, w tym 32,85% dla kobiet i 33,55% dla mężczyzn; Działanie 7.4 – 28,49%, w tym 26,12% dla kobiet i 31,60% dla mężczyzn.

W ramach **Priorytetu VIII POKL** skierowanego na wsparcie regionalnych kadr gospodarki do końca okresu programowania podpisano 419 umów o dofinansowanie i zakontraktowano 267,8 mln zł. We wnioskach o płatność rozliczono 248,4 mln zł.

Tabela 49. Stan realizacji Działań w ramach Priorytetu VIII (w zł) na koniec okresu programowania.

Działanie	Zawarte umowy/wydane decyzje o dofinansowanie	
	Liczba umów/decyzji od początku realizacji PO KL	Kontraktacja (mln zł)
8.1	377	220,9
8.2	42	46,9
Ogółem	419	267,8

Źródło: opracowano na podstawie danych przekazanych przez UMWP.

Priorytet VIII skierowano na wsparcie przedsiębiorców i pracowników. Wsparciem w zakresie projektów szkoleniowych objęto 6 763 przedsiębiorstw. Udział w projektach szkoleniowych zakończyło 57 011 osób pracujących, w tym 18% stanowiły osoby powyżej 50 roku życia (10 248 osób). 340 podmiotów uzyskało wsparcie w zakresie skutecznego przewidywania i zarządzania zmianą. Powstało 15 partnerstw (sieci współpracy) na szczeblu lokalnym i regionalnym. Staże i szkolenia praktyczne ukończyły 1 193 osoby, natomiast 1 779 osób dzięki wsparciu projektów mogło rozpocząć własną działalność typu spin off lub spin out. Osiągnięte wybrane wskaźniki w ramach Priorytetu VIII POKL przedstawia tabela 3 w załączniku 1.

Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej w ramach Priorytetu na koniec okresu programowania wyniósł 69,89%, w tym 69,40% dla kobiet i 70,88% dla mężczyzn.

W Priorytecie IX *Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach* POKL na koniec okresu programowania podpisano 1 117 umów o dofinansowanie i zakontraktowano 307,7 mln zł. We wnioskach o płatność rozliczono 295,3 mln zł. Stan realizacji Działań w ramach Priorytetu IX POKL przedstawia poniższa tabela.

Tabela 50. Stan realizacji Działań w ramach Priorytetu IX (w zł) na koniec okresu programowania.

Działanie	Zawarte umowy/wydane decyzje o dofinansowanie	
	Liczba umów/decyzji od początku realizacji PO KL	Kontraktacja (mln zł)
9.1	568	172,9
9.2	117	83,3
9.3	14	10,1
9.4	32	10,5
9.5	362	17,2
9.6	24	13,5
Ogółem	1 117	307,5

Źródło: opracowano na podstawie informacji przekazanych przez UMWP.

Na koniec okresu programowania w Priorytecie IX 331 ośrodków wychowania przedszkolnego uzyskało wsparcie. W różnych formach edukacji przedszkolnej uczestniczyło 5 092 dzieci w wieku 3-5 lat na obszarach wiejskich. Szkoły podstawowe, gimnazja i ponadgimnazjalne prowadzące kształcenie ogólne mogły realizować projekty rozwojowe, z czego skorzystało 393 jednostki. Ze środków EFS korzystają też szkoły i placówki kształcenia zawodowego. 90 spośród nich w województwie podlaskim wdrożyło programy rozwojowe, 86 współpracowało z przedsiębiorstwami w zakresie wdrażania programów rozwojowych. W kształceniu ustawicznym uczestniczyło 4 026 osób dorosłych w wieku 25-64 lat. W doskonaleniu zawodowym wzięło udział 4 340 nauczycieli, w tym 2 295 osób z tej grupy to nauczyciele z obszarów wiejskich. Osiągnięte wybrane wskaźniki w ramach Priorytetu IX POKL przedstawia tabela 4 w załączniku 1.

3.4. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013 (RPOWP) miał na celu zmniejszenie różnic społeczno-gospodarczych Podlasia w stosunku do reszty kraju. Cel główny RPOWP 2007-2013 to zwiększenie tempa wzrostu gospodarczego i tworzenie nowych pozarolniczych miejsc pracy przy poszanowaniu i zachowaniu dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu. Wśród celów szczegółowych określono:

1. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa.
2. Podniesienie konkurencyjności podlaskich firm w aspekcie krajowym i międzynarodowym.
3. Rozwój turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego.

Tabela 51. Alokacja ogółem na województwo podlaskie w ramach RPOWP wg priorytetów (w euro).

	Priorytet I	Priorytet II	Priorytet III	Priorytet IV	Priorytet V	Priorytet VI	Priorytet VII	Łącznie
Podlaskie	248 513 176	212 279 961	116 111 601	50 896 631	86 744 148	50 896 631	22 784 877	792 227 025

Źródło: RPOWP z dnia 28.12.2015 r., str. 122.

Stan wdrażania RPOWP wg osi priorytetowych na dzień 30.06.2015 r. przedstawia tabela poniżej.

Tabela 52. Stan wdrażania programu operacyjnego wg osi priorytetowych na dzień 30.06.2015 r.

Oś priorytetowa	Zawarte umowy/wydane decyzje o dofinansowanie				
	Liczba umów/decyzji od uruchomienia programu	Wartość od uruchomienia programu (w zł)			
		Wydatków ogółem	Wydatków kwalifikowalnych	Dofinansowania ze środków publicznych	Dofinansowania ze środków publicznych w części odpowiadającej środkom UE
1	709	1 461 812 881,80	1 200 385 988,05	718 991 917,99	642 987 078,85
2	85	1 214 880 969,16	1 169 971 918,52	973 256 043,09	931 765 241,19
3	106	1 101 961 596,60	917 710 420,74	474 810 718,91	365 669 287,15
4	16	285 451 677,06	270 241 941,30	226 582 403,62	213 293 741,64
5	215	548 937 274,61	478 341 620,01	336 098 521,01	325 124 154,45
6	120	424 277 913,66	371 485 308,35	282 325 651,40	228 096 293,12
Ogółem	1 251	5 037 322 312,89	4 408 137 196,97	3 012 065 256,02	2 706 935 796,40

Źródło: Sprawozdanie okresowe z realizacji RPOWP na lata 2007-2013 za I półrocze 2015 r.

RPOWP wspiera obszary, które są istotne z punktu widzenia rozwoju zasobów ludzkich w województwie podlaskim. Są to głównie działania odnoszące się do priorytetów PSZ związanych z rozwojem przedsiębiorczości i innowacyjności, podniesieniem jakości kształcenia i wyposażenia szkół zawodowych oraz tworzeniem miejsc pracy na obszarach wiejskich. Dlatego w analizie odniesiono się do działań z trzech osi priorytetowych: I Wzrost innowacyjności i wspieranie przedsiębiorczości w regionie, III Rozwój turystyki i kultury oraz VI Rozwój infrastruktury społecznej w tym z zakresu edukacji.

W osi priorytetowej I: Wzrost innowacyjności i wspieranie przedsiębiorczości w regionie realizowanej w ramach celu głównego: Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa podlaskiego, dofinansowanie mogły uzyskać działania skierowane na tworzenie warunków dla rozwoju innowacyjności, stworzenie regionu atrakcyjnego dla inwestycji, wsparcie instytucji otoczenia biznesu i wsparcie inwestycyjne przedsiębiorstw.

Wg stanu na dzień 30.06.2015 r. w ramach Osi Priorytetowej I liczba zawartych umów/wydanych decyzji o dofinansowanie wyniosła 709 na kwotę 1,5 mld zł, w tym 1,2 mld zł wydatków kwalifikowalnych.

Osiągnięte wybrane wskaźniki w osi priorytetowej:

- liczba projektów z zakresu B+R – 11,
- liczba projektów promujących przedsiębiorczość i zastosowanie nowych technologii – 77,
- liczba utworzonych miejsc pracy (brutto) – 2 979.

W osi priorytetowej III: Rozwój turystyki i kultury celem głównym był wzrost atrakcyjności i konkurencyjności turystycznej województwa podlaskiego. Jednym z celów szczegółowych określono wspieranie działań mających na celu tworzenie nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich. Realizacja celów osi priorytetowej odbywa się poprzez Działanie 3.1 Rozwój atrakcyjności turystycznej regionu oraz Działanie 3.2. Wsparcie inwestycyjne przedsiębiorstw z branży turystycznej. W ramach rozwoju atrakcyjności turystycznej regionu współfinansowane były przedsięwzięcia z zakresu: **Infrastruktury turystycznej, infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, infrastruktury kulturalnej. Działanie 3.2.** skierowane były do **przedsiębiorców**. Dotyczyły głównie rozbudowy bazy noclegowej, gastronomicznej oraz pozostałej infrastruktury turystycznej naszego regionu.

Według stanu na 30.06.2015 r. w ramach Osi priorytetowej III liczba zawartych umów/wydanych decyzji o dofinansowanie wyniosła 106 na kwotę 1,1 mld zł, w tym 917,7 mln wydatków kwalifikowanych.

Osiągnięte wybrane wskaźniki w osi priorytetowej:

- liczba utworzonych miejsc pracy brutto – 544,60,
- liczba nowoutworzonych miejsc noclegowych w wyniku realizacji programu – 1 627.

Kolejny obszar wsparcia ze środków z RPOWP stanowiła infrastruktura społeczna. Oś **priorytetowa VI**: Rozwój infrastruktury społecznej została podzielona między specjalistyczne działania: infrastrukturę z zakresu edukacji, opieki zdrowotnej oraz kultury i ochrony dziedzictwa historycznego i kulturowego. Wydatki na edukację stanowiły inwestycję w zasoby ludzkie, a wykształcone i wykwalifikowane kadry potrzebne były podlaskiej gospodarce. Temu służyły projekty w ramach Działania 6.1. Rozwój infrastruktury z zakresu edukacji skierowane na budowę, rozbudowę i modernizację przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, oraz szkół wyższych prowadzących działalność dydaktyczną oraz wsparcie dla projektów dotyczących tworzenia i modernizacji zaplecza socjalno-bytowego dla uczniów, studentów, nauczycieli i wykładowców, a także wyposażenia przedszkoli, szkół, placówek edukacyjnych oraz szkół wyższych w nowoczesny sprzęt i pomoce optymalizujące proces kształcenia.

Według stanu na 30.06.2015 r. w ramach Osi priorytetowej VI liczba zawartych umów/wydanych decyzji o dofinansowanie wyniosła 120 na kwotę 424,3 mln zł, w tym 371,5 mln wydatków kwalifikowanych.

Osiągnięte wybrane wskaźniki w osi priorytetowej:

- liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury z zakresu edukacji - 20
- liczba miejsc w przedszkolach wiejskich zbudowanych/zmodernizowanych – 232,
- liczba dzieci z obszarów wiejskich korzystających z przedszkoli – 352.

Jednym ze wskaźników rezultatu służącym realizacji celu głównego RPOWP są utworzone miejsca pracy brutto w wyniku realizacji programu. Na dzień 30.06.2015 r. wskaźnik ten osiągnął poziom 3 800,63 miejsca pracy.

Zakończenie

Okres realizacji Podlaskiej Strategii Zatrudnienia do 2015 roku przypadający na lata 2006-2015 to, zarówno w woj. podlaskim, Polsce, jak i Europie, okresy zarówno rozwoju gospodarczego, jak i ogólnoswiatowego kryzysu gospodarczo-finansowego z 2009 roku, którego skutki są odczuwalne do dziś również na podlaskim rynku pracy. Dlatego też trudno ocenić efekty założone w Podlaskiej Strategii Zatrudnienia do 2015 roku na podstawie porównania i analizy samych wskaźników monitorowania realizacji Strategii z tak długiego okresu czasu.

Ostatnich 9 lat to okres dynamicznego rozwoju cywilizacyjnego i postępu technicznego mającego wpływ niemal na każdą dziedzinę życia, okres niewątpliwej poprawy jego jakości, niosący możliwość niemal nieograniczonego kontaktu ze światem poprzez otwarcie granic, możliwość podejmowania pracy za granicą i dostępność Internetu. Jednocześnie jednak, należy mieć na uwadze, że obok zmian technologicznych i kulturowych, rosły aspiracje życiowe Polaków, a możliwość ich pełnego zaspokojenia była ograniczona. Następowало rozwarstwienie ekonomiczne całych grup ludności i ich ubożenie, i nawet wzrost poziomu wykształcenia, w tym uzyskanie dyplomu szkoły wyższej przez coraz liczniejsze roczniki nie gwarantowały znalezienia satysfakcjonującej pracy. Przygotowanie zawodowe młodzieży zdobyte w trakcie nauki, ale też i doświadczenie starszych pracowników okazały się nieadekwatne do potrzeb pracodawców i wymagań zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej. Różne prędkości w rozwoju gospodarczym odczuły poszczególne regiony kraju, w tym również Podlaskie, czego efektem pozostaje do dziś słabiej niż w innych rejonach kraju rozwinięta przedsiębiorczość, niedostatek miejsc pracy na regionalnym rynku pracy i odpływ dobrze wykształconych najbardziej mobilnych zasobów pracy poza województwo i za granicę.

W województwie podlaskim występuje wiele barier rozwojowych, które uniemożliwiają szybkie nadrobienie dystansu do lepiej rozwiniętych regionów kraju. Gospodarka województwa podlaskiego jest jedną z najłabszych w Polsce (14 miejsce). Region ma niski udział w tworzeniu krajowego PKB, charakteryzuje go płytki rynek wewnętrzny, niska innowacyjność, niski poziom przedsiębiorczości i niski potencjał gospodarczy. Grupa silnych przedsiębiorstw skutecznie konkurujących na rynku krajowym czy europejskim jest niewielka.

W obliczu przeobrażeń zachodzących w gospodarce i na rynku pracy i związanych z nimi wyzwań w sferze rozwoju zasobów ludzkich, przedsiębiorczości, kształcenia ustawicznego, a przede wszystkim w wyrównywaniu szans w dostępie do pracy nieocenioną rolę do spełnienia mają instytucje rynku pracy i ich partnerzy, dysponując szeregiem instrumentów do aktywizacji zawodowej osób poszukujących pracy i pracowników, wspierania przedsiębiorców i pracodawców oraz środkami finansowymi krajowymi (Fundusz Pracy) i funduszami unijnymi, tym samym wpisując się w cele Podlaskiej Strategii Zatrudnienia do 2015 roku.

Ze względu na złożoność procesów społecznych i gospodarczych oraz zmian na rynku pracy będących ich konsekwencją, proces monitorowania realizacji Podlaskiej Strategii Zatrudnienia podzielono na trzy 3-letnie okresy monitorowania. Odpowiedzi na pytanie: na ile założone cele tejże Podlaskiej Strategii Zatrudnienia w dobie dynamicznie zmieniającego się rynku pracy zostały zrealizowane w ostatnim okresie monitorowania, tj. w latach 2013-2015, a założone wskaźniki osiągnięte, udziela niniejszy raport monitoringowy.

W latach 2013-2015 będących przedmiotem zainteresowania niniejszego raportu monitoringowego nastąpił szereg pozytywnych zmian w zakresie aktywności zawodowej mieszkańców woj. podlaskiego. Zwiększyło się zatrudnienie w woj. podlaskim, co znalazło odzwierciedlenie we wzroście wskaźnika zatrudnienia do 51,2% w IV kwartale 2015r. (o 0,9 punktu proc. w stosunku do IV kw. 2012r.). Wskaźnik ten jest mocno zróżnicowany ze względu na płeć (wyższy wśród mężczyzn), mniej ze względu na miejsce zamieszkania (wyższy wśród mieszkańców miast). Generalnie w okresie ostatnich 3 lat możemy zaobserwować wzrost wartości wskaźnika zatrudnienia we wszystkich ww. kategoriach: wśród kobiet i mężczyzn (wśród kobiet o 0,4 punktu proc., a wśród mężczyzn o 1,3 punktu proc.) oraz mieszkańców miast i terenów wiejskich (odpowiednio o: 1,1 i 0,3 punktu proc.), a przede wszystkim w grupie osób młodych w wieku 15-24 lata (o 1,0 punktu proc.).

Poprawiła się również sytuacja w zakresie bezrobocia rejestrowanego. W końcu 2015 roku stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 11,8%, tj. o 2,8 punktu proc. mniej niż w końcu 2012r., a liczba bezrobotnych wyniosła 55 tys. osób i zmniejszyła się o 19,9% (o 13,7 tys.). Monitorowany okres lat 2013-2015 nie jest jednak jednorodny w zakresie sytuacji na podlaskim rynku pracy. W 2013r. jeszcze odczuwalne były skutki powoli wygasającego kryzysu gospodarczego i ekonomicznego, co przełożyło się na 7,5% wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Zmniejszanie się poziomu bezrobocia mogliśmy zaobserwować dopiero od 2014 roku (w 2014 roku o 15%, a w 2015r. o dalszych 9%), na co niewątpliwie wpływ miało zwiększenie strumienia środków publicznych na aktywizację zawodową bezrobotnych, wzrost zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw i wzrost liczby podmiotów gospodarczych w regionie.

To, co może niepokoić, to wolniejsza dynamika korzystnych zmian w regionie w stosunku do tempa zmian w kraju i rosnący dystans chociażby na przykładzie wartości stopy bezrobocia rejestrowanego, która mimo znacznego zmniejszenia nadal jest wyższa od stopy krajowej o 2 punkty proc. (2015r.), chociaż w 2012r. różnica ta wynosiła 1,3 punktu proc.

Podobnie niekorzystny wydzźwięk ma spadek aktywności zawodowej ludności, w latach 2013-2015 zmniejszył się bowiem współczynnik aktywności zawodowej mieszkańców województwa (odsetek osób pracujących i bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności województwa), tym bardziej dotkliwy na tle wzrostu wartości wskaźnika krajowego, wynikając częściowo ze zmian demograficznych (postępujący ubytek ludności województwa w wieku największej mobilności zawodowej), a częściowo z przechodzenia w stan bierności zawodowej (m.in. osoby starsze i niepełnosprawne). W IV kwartale 2015r. osoby aktywne zawodowo stanowiły 54,7% ludności woj. podlaskiego w wieku 15 lat i więcej, tj. o 1,3 punktu proc. mniej niż w IV kwartale 2012r.

W latach 2013–2015 zmniejszeniu uległo nie tylko bezrobocie rejestrowane, ale również zmniejszyła się wartość stopy bezrobocia rzeczywistego ludności województwa w wieku 15 lat i więcej (wg BAEL) – o 3,4 punktu proc., która w IV kwartale 2015r. osiągnęła wartość 6,6%. W przypadku tak prezentowanej stopy bezrobocia sytuacja w relacji: woj. podlaskie – Polska jest odmienna: wartość wskaźnika regionalnego była niższa niż krajowego (o 0,3 punktu proc.) i jako prawidłowość obserwowana na przestrzeni wielu lat uzasadnienie swoje znajduje bardziej w wyższym odsetku ludności województwa w rolnictwie niż w korzystniejszej kondycji regionalnego rynku pracy. O ile w IV kwartale 2012r. stopa bezrobocia była ponad dwukrotnie wyższa wśród mieszkańców miast niż wśród mieszkańców wsi, to IV kwartale 2015r. różnica ta wynosiła jedynie 2,0 punktu proc. na rzecz osób zamieszkałych w miastach.

Na podkreślenie zasługuje znaczne zmniejszenie bezrobocia rzeczywistego wśród osób młodych (15-24 lata). Stopa bezrobocia w tej grupie wiekowej wyniosła w IV kwartale 2015r. 17,1%, a więc o ponad 10 punktów proc. mniej niż w 2012r. Jednocześnie, co cieszy, wojewódzki odsetek osób młodych bez pracy był o prawie 3 punkty proc. niższy niż średnia krajowa, co wiąże się z większą dynamiką spadku bezrobocia w tej kategorii wiekowej ludności w regionie.

Z roku na rok rośnie liczba osób bezrobotnych podejmujących pracę. W 2015r. pracę podjęło 38,8 tys. osób bezrobotnych, tj. o 7,8 tys. więcej niż w 2012r. (o 25,2%). Zwiększa się również liczba osób bezrobotnych objętych aktywnymi programami rynku pracy. W 2015r. w województwie podlaskim aktywnymi programami rynku pracy zostało objętych 17,3 tys. osób bezrobotnych i w porównaniu do 2012 roku liczba zaktywizowanych bezrobotnych wzrosła o 3,6 tys. osób, tj. o 17,3%. W 2015 roku osoby aktywizowane stanowiły 22,6% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w końcu roku, tj. o 2,5 punktu proc. więcej niż w 2012r. Jednocześnie nastąpił wzrost efektywności tych programów. W 2015r. ponownie zatrudnionych (w okresie 3 lub 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w programie) zostało 65,5% uczestników programów rynku pracy i było to o 29,0 punktu proc. więcej niż w 2012 roku.

Bezrobocie pozostaje podstawowym problemem podlaskiego rynku pracy, zwłaszcza że jest to rynek zróżnicowany zarówno pod względem terytorialnym, jak i strukturalnym. Mimo znacznego spadku liczby zarejestrowanych bezrobotnych wartość najwyższej powiatowej stopy bezrobocia rejestrowanego nadal stanowiła 2,6-krotność najniższej, a odsetek osób długotrwale bezrobotnych

wzrósł znacznie (o ponad 5 punktów proc.) i przekroczył 60%. Zaobserwowano też wzrost udziału osób niepełnosprawnych wśród ogółu bezrobotnych (o 0,6 punktu proc.). Niepokojącą cechą podlaskiego rynku pracy są niekorzystne tendencje w strukturze wiekowej bezrobotnych. Wysokim i stale rosnącym udziałem w rejestrach urzędów pracy charakteryzuje się grupa osób w wieku powyżej 50 roku życia, pomimo iż w wielu działaniach Podlaskiej Strategii Zatrudnienia była traktowana priorytetowo.

Istotne znaczenie dla tworzenia miejsc pracy i sytuacji w zakresie kształtowania się popytu na pracę ma rozwój przedsiębiorczości w regionie. Wprawdzie w 2015r. zarejestrowanych zostało w systemie REGON o 10% mniej nowych podmiotów gospodarczych niż w 2012r., generalnie jednak zwiększyła się liczba podmiotów pozostających w systemie REGON (99,3 tys. jednostek w końcu 2015r., tj. o 4,6 tys.- o 4,8% więcej niż w końcu 2012r.).

W obszarze przedsiębiorczości i innowacyjności dzięki działaniom finansowanym z FP oraz współfinansowanym z EFS wzrasta liczba osób zakładających działalność gospodarczą. Przedsiębiorczość i powstawanie oraz rozwój nowych firm to skuteczny sposób na łagodzenie problemów rynku pracy i stymulowanie rozwoju gospodarczego regionu. W okresie od 2013r. do 2015r. środki finansowe otrzymało 6 050 osób i rozpoczęło działalność gospodarczą. Wzrasta też liczba jednostek funkcjonujących w sferze działalności badawczo-rozwojowej. Nadal pomimo podejmowanych działań nakłady na działalność badawczą i rozwojową w % PKB, określające poziom innowacyjnego rozwoju województwa, sytuują województwo podlaskie wśród województw najsłabiej rozwiniętych gospodarczo.

Ważnym obszarem działań PSZ 2015 było wyrównywanie szans w dostępie do pracy i edukacji. W latach 2013-2015 kontynuowano programy zatrudnienia socjalnego skierowane do klientów instytucji pomocy społecznej. Zatrudnieniem socjalnym objęto w tym okresie ponad 45,6 tys. osób. Rozwijały się podmioty sektora ekonomii społecznej. Obecnie w woj. podlaskim funkcjonuje 6 Klubów Integracji Społecznej, 11 Centrów Integracji Społecznej i 41 spółdzielni socjalnych. Wzrasta liczba osób niepełnosprawnych obejmowanych programami aktywizującymi. Wsparcie w postaci programów edukacyjnych i zapobiegania bezrobociu realizowanych przez PWK OHP na podlaskim rynku pracy mogła też uzyskać młodzież zagrożona marginalizacją i wykluczeniem społecznym, ponad 99,2 tys. osób w latach 2013-2015.

W obszarze kształcenia można zauważyć systematyczny spadek ludności z najniższym poziomem wykształcenia w województwie. Środki EFS umożliwiły kontynuację w latach 2013-2015 kolejnych programów stypendialnych w regionie, którymi objęto ogółem 460 osób (łącznie 1256 osób w okresie realizacji POKL). Należy też zwrócić uwagę na programy rozwojowe szkół zawodowych i rozwój współpracy tych szkół z przedsiębiorcami. W latach 2007-2015 programy rozwojowe wdrożyło 90 szkół zawodowych w regionie, a współpracę nawiązało 86 placówek. Osoby zainteresowane przygotowaniem zawodowym podnosiły swoje kwalifikacje w zakładach rzemieślniczych (5490 osób w latach 2013-2015). Swoje kwalifikacje i umiejętności doskonalili również nauczyciele – 3658 osób.

Partnerstwo stanowi jedną z podstawowych zasad wdrażania EFS, jednakże inicjatywy partnerskie nie są dominującym sposobem realizacji działań w obszarze polityki rynku pracy. W ramach POKL Działanie 8.1.3 powstało 7 partnerstw, w których uczestniczyło 289 osób.

Symptomem pozytywnych, aczkolwiek powolnych zmian na obszarach wiejskich jest wzrost wskaźnika zatrudnienia mieszkańców wsi (50,3% w IV kw. 2015r.; wzrost o 0,3 punktu proc. w stosunku do IV kw. 2012r.) i zmniejszanie stopy bezrobocia (o 0,7 punktu proc.), które mogą wskazywać na przejście mieszkańców wsi z szeregów osób pozostających bez pracy do zasobów pracującej siły roboczej. Obserwuje się tendencję do wzrostu liczby gospodarstw zajmujących się turystyką wiejską, co oznacza, że rolnicy znajdują dodatkowe źródło dochodów pochodzące ze świadczenia usług agroturystycznych.

W obszarze działalności instytucji rynku pracy należy wskazać na następujące zmiany:

- w latach 2013-2015 dwukrotnie wzrosła liczba agencji zatrudnienia i czterokrotnie liczba osób, które uzyskały pracę na pośrednictwem agencji zatrudnienia (łącznie 20 538 osób w latach 2013-2015),
- tendencję wzrostową wykazywało zatrudnienie obywateli polskich za granicą oraz liczba ofert pracy zarejestrowanych za pośrednictwem EURES,
- wzrosła liczba osób zatrudnionych na kluczowych stanowiskach w publicznych służbach zatrudnienia,
- dużym zainteresowaniem wśród osób poszukujących pracy cieszyły się usługi poradnictwa i informacji zawodowej,
- sukcesywnie zmniejszała się liczba osób bezrobotnych przypadająca na jednego doradcę zawodowego i pośrednika pracy; pracownicy urzędów pracy systematycznie podnosili też kwalifikacje i umiejętności.

W latach 2013-2015 sukcesywnie rosła wielkość środków Funduszu Pracy na realizację zadań w województwie, co przekładało się bezpośrednio na zakres wsparcia oferowanego osobom pozostającym bez zatrudnienia. Znacznym wsparciem dla regionu były środki pochodzące z EFS oraz EFRR, które w istotny sposób wpływały na rozwój zasobów ludzkich oraz tworzenie miejsc pracy.

W ramach POKL na zakończenie okresu programowania osiągnięte zostały następujące wskaźniki efektywności zatrudnieniowej:

- w Priorytecie VI – 60,45%,
- w Priorytecie VII Działanie 7.2 – 33,13%, Działanie 7.4 – 28,49%,
- w Priorytecie VIII – 69,89%.

W wyniku realizacji RPOWP na lata 2007-2013 utworzono 3 800,63 miejsc pracy brutto (wg stanu na 30.06.2015 r.).

Załącznik 1.

Tabela 1. Wskaźniki osiągnięte w Priorytecie VI POKL na koniec okresu programowania.

PRIORYTET VI				
	NAZWA WSKAŹNIKA	K	M	Ogółem
1	Liczba osób, które zakończyły udział w projektach realizowanych w ramach Priorytetu	26 809	21 358	48 167
	- w tym liczba osób w wieku 15-24 lata	11 484	8 670	20 154
	- w tym liczba osób w wieku 15-24 lata zamieszkujących obszary wiejskie	5 230	3 552	8 782
	- w tym liczba osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy	18 048	13 626	31 674
	a) w tym liczba osób niepełnosprawnych	1 344	1 050	2 394
	b) w tym liczba osób długotrwale bezrobotnych	9 029	6 653	15 682
	c) w tym liczba osób z terenów wiejskich	9 792	7 439	17 231
	- w tym liczba osób w wieku 50-64 lata	3 972	3 598	7 570
	- w tym liczba osób, które zostały objęte Indywidualnym Planem Działania	16 662	13 715	30 377
	2	Liczba kluczowych pracowników PSZ, którzy zakończyli udział w szkoleniach realizowanych w systemie pozaszkolnym, istotnych z punktu widzenia regionalnego rynku pracy	201	24
3	Liczba osób, które uzyskały środki na podjęcie działalności gospodarczej	2 765	5 041	7 806
	- w tym liczba osób w wieku 15-24 lata	550	1 017	1 567
	- w tym liczba osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy	1 457	2 866	4 323
	a) w tym liczba osób niepełnosprawnych	62	129	191
	b) w tym liczba osób długotrwale bezrobotnych	752	1 483	2 235
	c) w tym liczba osób z terenów wiejskich	767	1 535	2 302
	- w tym liczba osób w wieku 50-64 lata	196	477	673
4	Liczba projektów wspierających rozwój inicjatyw lokalnych	<i>Nie dotyczy</i>	<i>Nie dotyczy</i>	61

Źródło: opracowano na podstawie informacji przekazanych przez UMWP.

Tabela 2. Wskaźniki osiągnięte w Priorytecie VII POKL na koniec okresu programowania.

PRIORYTET VII				
	Nazwa wskaźnika	K	M	OGÓLEM
1	Liczba klientów instytucji pomocy społecznej, którzy zakończyli udział w projektach dotyczących aktywnej integracji	9 795	6 242	16 037
	- w tym osoby z terenów wiejskich	4 363	3 010	7 373
2	Liczba klientów instytucji pomocy społecznej objętych kontraktami socjalnymi w ramach realizowanych projektów	10 276	6 620	16 896
3	Liczba pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej bezpośrednio zajmujących się aktywną integracją, którzy w wyniku wsparcia z EFS podnieśli swoje kwalifikacje w systemie pozaszkolnym	663	32	695
4	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w Priorytecie	5 745	3 808	9 553
5	Liczba podmiotów ekonomii społecznej, które otrzymały wsparcie w ramach Priorytetu	<i>Nie dotyczy</i>	<i>Nie dotyczy</i>	662
6	Liczba podmiotów ekonomii społecznej utworzonych dzięki wsparciu z EFS	<i>Nie dotyczy</i>	<i>Nie dotyczy</i>	34
7	Liczba osób, które otrzymały wsparcie w ramach instytucji ekonomii społecznej	7 068	4 328	11 396
8	Liczba projektów wspierających rozwój inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych	<i>Nie dotyczy</i>	<i>Nie dotyczy</i>	122

Źródło: opracowano na podstawie informacji przekazanych przez UMWP.

Tabela 3. Wskaźniki osiągnięte w Priorytecie VIII POKL na koniec okresu programowania.

PRIORYTET VIII				
	NAZWA WSKAŹNIKA	K	M	OGÓLEM
1	Liczba przedsiębiorstw, które zostały objęte wsparciem w zakresie projektów szkoleniowych	<i>Nie dotyczy</i>	<i>Nie dotyczy</i>	6 763
2	Liczba pracujących osób dorosłych, które zakończyły udział w projektach szkoleniowych	33 051	23 960	57 011
	- w tym liczba osób w wieku powyżej 50. roku życia	6 642	3 606	10 248
3	Liczba przedsiębiorstw, których pracownicy zakończyli udział w szkoleniach w ramach Priorytetu	<i>Nie dotyczy</i>	<i>Nie dotyczy</i>	6 608
4	Liczba przedsiębiorstw, którym udzielono wsparcia w zakresie skutecznego przewidywania i zarządzania zmianą	<i>Nie dotyczy</i>	<i>Nie dotyczy</i>	340
5	Liczba pracowników zagrożonych negatywnymi skutkami procesów restrukturyzacji w przedsiębiorstwach, którzy zostali objęci działaniami szybkiego reagowania	359	180	539
6	Liczba partnerstw (sieci współpracy) zawiązanych na szczeblu lokalnym i regionalnym	<i>Nie dotyczy</i>	<i>Nie dotyczy</i>	15
7	Liczba osób, które ukończyły udział w stażach lub szkoleniach praktycznych w podziale na:	297	896	1 193
	- pracowników przedsiębiorstw w jednostkach naukowych	159	804	963
	- pracowników naukowych w przedsiębiorstwach	138	92	230
8	Liczba osób, które były objęte wsparciem w zakresie rozpoczynania własnej działalności gospodarczej typu spin off lub spin out	1 096	683	1 779
9	Liczba doktorantów, którzy otrzymali stypendia naukowe	188	119	307
10	Liczba osób, które uzyskały	2	3	5
	a) jednorazowy dodatek relokacyjny/ mobilnościowy			
	b) jednorazowy dodatek motywacyjny	10	3	13
	c) środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej	100	134	234
11	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	<i>Nie dotyczy</i>	<i>Nie dotyczy</i>	234

Źródło: opracowano na podstawie informacji przekazanych przez UMWP.

Tabela 4. Wskaźniki osiągnięte w Priorytecie IX POKL na koniec okresu programowania.

PRIORYTET IX				
	NAZWA WSKAŹNIKA	K	M	OGÓLEM
1	Liczba ośrodków wychowania przedszkolnego, które uzyskały wsparcie w ramach Priorytetu	<i>Nie dotyczy</i>	<i>Nie dotyczy</i>	331
2	Liczba dzieci w wieku 3-5 lat, które uczestniczyły w różnych formach edukacji przedszkolnej na obszarach wiejskich	2 559	2 533	5 092
3	Liczba szkół (podstawowych, gimnazjów i ponadgimnazjalnych prowadzących kształcenie ogólne), które zrealizowały projekty rozwojowe w ramach Priorytetu	<i>Nie dotyczy</i>	<i>Nie dotyczy</i>	393
	- w tym na obszarach miejskich	<i>Nie dotyczy</i>	<i>Nie dotyczy</i>	191
	- w tym na obszarach wiejskich	<i>Nie dotyczy</i>	<i>Nie dotyczy</i>	202
4	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego, które wdrożyły programy rozwojowe	<i>Nie dotyczy</i>	<i>Nie dotyczy</i>	90
5	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego, które współpracowały z przedsiębiorstwami w zakresie wdrażania programów rozwojowych	<i>Nie dotyczy</i>	<i>Nie dotyczy</i>	86
6	Liczba osób dorosłych w wieku 25-64 lata, które uczestniczyły w formalnym kształceniu ustawicznym w ramach Priorytetu	2 623	1 403	4 026
7	Liczba nauczycieli, którzy uczestniczyli w doskonaleniu zawodowym w krótkich formach	3 781	559	4 340
	- w tym nauczyciele na obszarach wiejskich	2 046	249	2 295
	- w tym nauczyciele kształcenia zawodowego	239	194	433
8	Liczba oddolnych inicjatyw społecznych podejmowanych w ramach Priorytetu	<i>Nie dotyczy</i>	<i>Nie dotyczy</i>	362

Źródło: opracowano na podstawie informacji przekazanych przez UMWP.

Tabela 5. Wykształcenie ludności w wieku 15 lat i więcej (BAEL)

Poziom wykształcenia ludności	2006 IV kw.		2007 IV kw.		2008 IV kw.		2009 IV kw.		2010 IV kw.		2011 IV Kw.		2012 IV kw.		2013 IV kw.		2014 IV kw.		2015 IV kw.	
	Liczba (w tys.)	%	Liczba (w tys.)	%	Liczba (w tys.)	%	Liczba (w tys.)	%	Liczba (w tys.)	%	Liczba (w tys.)	%	Liczba (w tys.)	%	Liczba (w tys.)	%	Liczba (w tys.)	%	Liczba (w tys.)	%
Wyższe	120	13,4	139	14,5	161	16,2	174	17,9	178	17,8	175	18,1	176	19,3	181	19,96	197	21,41	198	21,71
Policealne i średnie zawodowe	198	22,1	214	22,4	220	22,1	233	23,9	247	24,8	222	23	211	23,2	215	23,7	211	22,93	208	22,81
Średnie ogólnokształcące	86	9,6	99	10,4	115	11,6	100	10,3	95	9,5	92	9,5	90	9,9	89	9,81	96	10,43	94	10,31
Zasadnicze zawodowe	178	19,9	184	19,2	186	18,7	180	18,5	190	19,1	203	21	188	20,7	174	19,18	176	19,13	187	20,5
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe i bez wykształcenia szkolnego	313	35,0	319	33,4	312	31,4	286	29,4	287	28,8	273	28,4	245	26,9	248	27,34	240	26,1	225	24,67
Ogółem:	895	100	956	100	995	100	974	100	997	100	965	100	910	100	907	100	920	100	912	100

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 Urząd Statystyczny Białymstoku, Białystok.